

A NOSA TERRA

ANO XIX • 4 DE XANEIRO • 1996

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Nº 707 • 200 PTA

1995, o eclipse de Fraga

En Febreiro, o seu Conselleiro de Agricultura reconece que a entrada de leite francés se multiplicou por cinco

◆◆◆

Das autovías, que deberían estar rematadas no 95, só foron inaugurados once quilómetros

◆◆◆

Os incendios voltaron a repontar en Agosto

◆◆◆

O presidente reconece, a metade de ano, que fracasou a política de polígonos industriais

◆◆◆

A Real Académia certifica o retroceso do galego

◆◆◆

En Setembro Fraga reconece que será moi difícil remontar a crise e competir na UE

◆◆◆

En Decembro alcuma de terroristas aos mariñeiros aos que, cinco meses antes, pagara os autobuses para acudir ás mobilizacions de Vigo, Madrid e Santiago

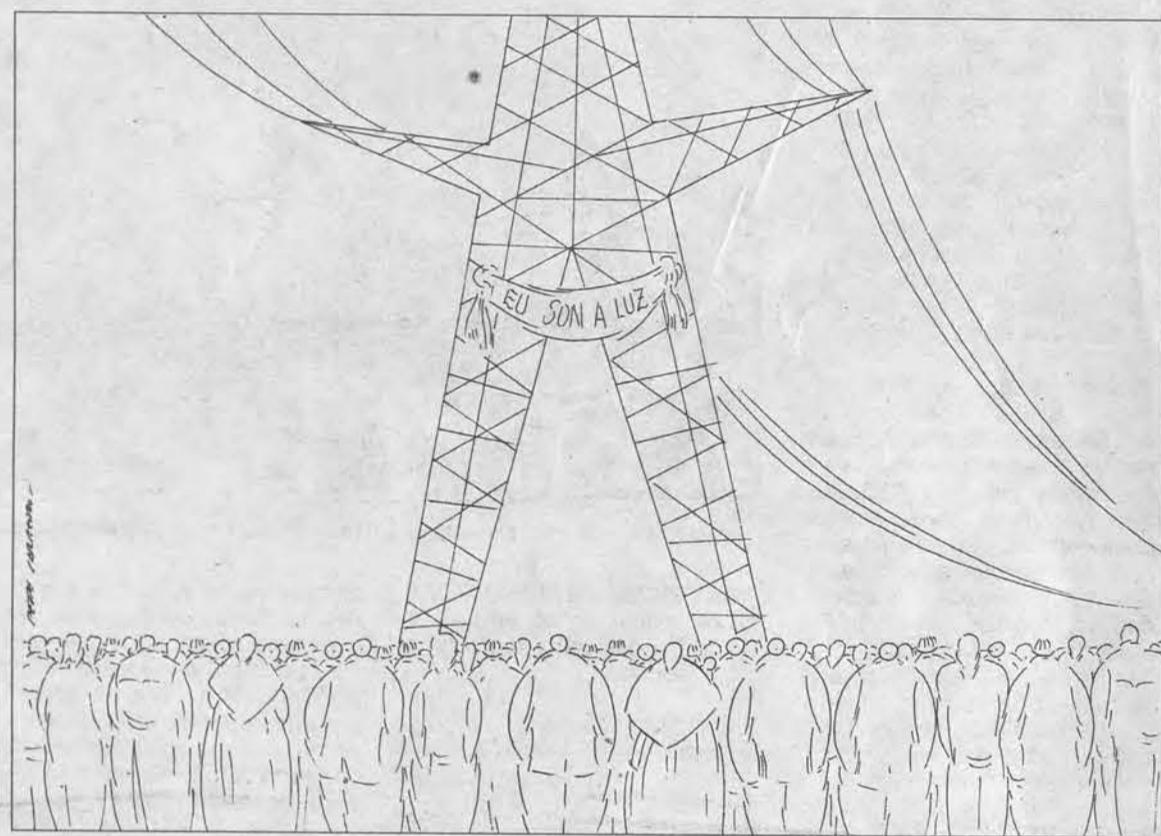
◆◆◆

As promesas de Manuel Fraga, desde a sua chegada ao goberno autonómico en 1990, mesmo criticando con crudeza estratéxias como a de reconversión industrial, deron na práctica nunha política ambígua ou pasiva. O ano que rematou viu o decantarse dunha crise que xa non agarda máis e que está a provocar unha forte crispación social. En apenas seis meses, Fraga pasou de encabezar as manifestacions de mariñeiros a acusalos de terroristas. Ademais, as expectativas de Aznar no Estado cercenaron a tímida autonomía conseguida polo sector galego do partido para acometer políticas proprias. O aparato de propaganda do Presidente galloupa só, por riba dunha sociedade que sén corresponde, a cada menos, coas afirmacions que el mesmo destila.♦

A débeda acumulada coa empresa é a menor dos últimos tempos pero as protestas polo servizo eléctrico más fortes ca nunca

Fenosa chantaxeoa aos concellos

Os contenciosos que Unión-Fenosa mantén coa Xunta e con diversos concellos por mor das suas reclamacions, levaron á dirección da empresa, cada vez máis alonxada de Galiza, a enfrentarse cuns municipios que non contan con instrumentos legais para facerlle cumplir as suas obrigas fiscais. O monopólio eléctrico segue afuncionar como en épocas pasadas e as asociacions de municipios acúsano de estalos chantaxeando.

PEPE CARREIRO

UGT e CCOO encabezan as contundentes mobilizacions dos traballadores de Santa Bárbara

Barricada incendiada nas vias de acceso á Coruña. Os traballadores lanzaron foguetes contra as forzas da orde pública.

A. IGLESIAS

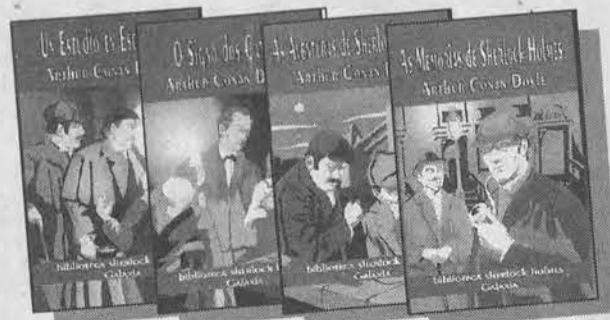
do o grupo Santa Bárbara. Á volta de oito anos, a ameaza de desmantelamento volve a mobilizar ás 253 persoas que conforman un cadro de persoal que chegou a estar composto por máis de 1.300 traballadores.

A tentativa por parte do Comité de ter unha entrevista co alcalde o Mércores dia tres saldouse cun intento de ocupación do Concello que foi repelido pola policía, cuxa actuación provocou numerosos feridos. O peche dos traballadores da Fábrica de Armas da Coruña vai para duas semanas. Por turnos, a factoría está ocupada permanentemente. O Comité de Empresa, constituído maioritariamente pola UGT e as CCOO, mantén reunions con distintos ámbitos políticos mentres os traballadores pechados alternan con mobilizacions.

(Páx. 5)

BIBLIOTECA SHERLOCK HOLMES

Arthur Conan Doyle

galaxia

Por primeira vez en galego, o canon holmesiano completo traducido por Bieito Iglesias e Manuel Vázquez. Xa á venda os catro primeiros títulos: *Un estudo en escarlata*, *O síncontro dos catro*, *As aventuras de Sherlock Holmes* e *As memorias de Sherlock Holmes*.

De nada serviu aos traballadores da Fábrica de Armas da Coruña asinar, en 1987

unha severa reducción de emprego para chegar a ser a empresa máis rendible e avanzada de to-

A média de débeda acumulada é a menor dos últimos tempos

Unión-Fenosa presiona aos concellos para seguir cos seus previléxios

ALFONSO EIRÉ

Por que Unión-Fenosa arremete agora contra os concellos galegos tentando cobrar as débedas? Por que os concellos galegos se reponen unidos contra a empresa eléctrica? Estas son as perguntas clave dunha desputa que ten detrás varias razões poderosas. Detrás de todas, unha más importante: Unión-Fenosa segue a funcionar como un monopólio franquista e non quer perder as prebendas que veu disfrutando desde o seu nacemento, e unhas institucións más democráticas. O control por parte do Central-Hispano e o relegamento da dirección galega, agrava a situación.

Nas relacións de Unión-Fenosa cos concellos galegos hai dous datos moi a ter en conta: os municipios son o segundo cliente das eléctricas, despois de Citroën (Inespai excluída por ter fijo especial); as débedas contraídas hoxe polas tesouerías municipais con Unión-Fenosa teñen unha media de cinco meses, sendo menor que a de hai dous anos. Ainda así, abriuse unha profunda fenda entre a eléctrica e os concellos. Os voceiros da empresa tentan arredar o conflito aos soportais da praza do Obradoiro e, como falar de dñeiro sempre está mal visto, basean a desputa nunha conexións de alumamento de Nadal sen autorización. Desde as asociacións de concellos galegos tampoco se quer ampliar a tensión acumulada entre ambas entidades.

"Non é unha guerra, é unha desputa", afirma X.M. Piñeiro Amigo, Secretario Xeneral da Federación Galega de Municipios e Provincias. Desde a FEGAMP, que saiu en apoio do alcalde compostelano Xerardo Estévez cun duro comunicado, considérase que a débeda que mantienen os concellos con Unión-Fenosa "non é nada preocupante". Baséanse para facer esta afirmación en que "a mora é menor que hai dous anos, podendo afirmarse que é das menores en porcentaxe dos últimos tempos, tendo unha media de cinco meses". Recofíecen tamén que hai concellos como o de Compostela onde esta é superior.

Fenosa segue a obrar como en épocas pasadas: quer cobrar por todo e non pagar por nada", afirman desde a FEGAMP

Aportan outro dato os representantes municipais que lle podería sacar gravidade á situación antes exposta, se esta a tivera: "estanse a firmar convénios de pagos estructurais e de asunción de débeda para pór as contas ao dia. E preciso lembrar que os recibos son bimensuais e que aos particulares non sequer lles poden cortar o suministro sen ter antes deixado de pagar tres meses, polo que case a totalidade dos concellos non exceden o límite de mora permitido legalmente", precisán desde a FEGAMP. Nos últimos tempos tamén foron bastantes os concellos que situaron as suas contas ao dia coa empresa de suministro eléctrico, como foi o caso de Vigo, o de

Os cambios na estrutura empresarial e o traslado das decisións a Madrid afectan directamente á sua política na Galiza.

máis débeda, e a FEGAMP acaba de asinar un convénio con Unión-Fenosa para implantar a tarifa reducida.

Estas "boas relacións", en palabras de Piñeiro Amigo, non impidieron que as duas asociacións galegas de municipios, en trámites de fusión, acordaran emitir un forte comunicado conxunto, cando Xerardo Estévez decidiu facerlle frente a Unión-Fenosa. As razóns desta postura tan dura exprésanse claramente no texto: "a prepotencia coa que Unión-Fenosa ven actuando nos municipios galegos roza o límite da chantaxe". Denúncian a FEGAMP e a Federación de Concellos Galegos (FCG) que "os cortes de suministro eléctrico, prodúcense todo o ano, pero agudízanse por estas datas, tanto para forzar os pagos dos concellos e aumentar a conta de resultados da compañía, como para aproveitar o efecto intimidatorio que supón deixar a escuras aos cidadáns en datas tan sinaladas".

As asociacións municipais admis-

ten que algúns concellos non teñen as contas ao dia, pero denúncian e advirten que a empresa "tampoco cumple coas prestacións ás que se obriga por contrato, non proporcionando en moitos casos a potencia concertada". Estas organizacións ameazan á compañía con tomar "represálias, acudindo aos tribunais se estes cortes a un servicio público se seguen producindo por unha empresa que ostenta un monopólio de facto no suministro dun ben tan primario como irrenunciábel".

Como en épocas pasadas

A técnica de cortar o suministro aos municipios como xeito de

presión para cobrar débedas ou conseguir prebendas é unha técnica que Unión-Fenosa está a pór en funcionamento desde hai uns anos. Son xa famosos os cortes de suministro eléctrico que se producían en Viana do Bolo todos os anos á unha do mediodía cando alcalde e autoridades provinciais e nacionais estaban a celebrar a *Festa da Androia*. O causante, segundo a empresa, seca era un pau de madeira que tiña as malas artes de escuchar de ano en ano o mesmo dia e á mesma hora. O alcalde Silvério Fernández enfrentouse un dia ao responsable de Unión-Fenosa en Ourense, Luis Díaz, que ocupa hoxe o mesmo posto na Coruña. O re-

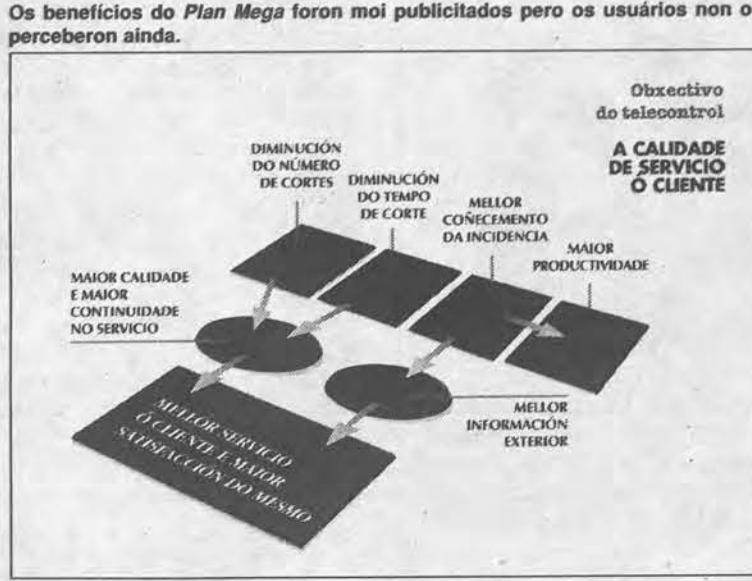
xedor non creía o conto do pau e estiveron a punto de acabar a moquetas.

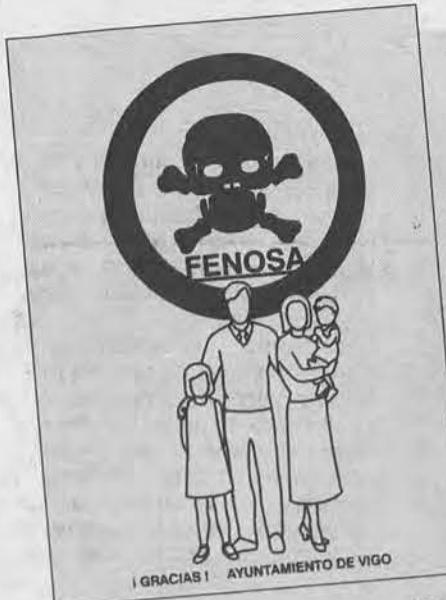
Desde a FEGAMP afírmase que "Fenosa segue a funcionar como en épocas pasadas: queren cobrar por todo e non pagar por nada". Os rexedores municipais comentan como a empresa eléctrica se nega en moitos concellos a tributar polos encoros. "Para eles non existen, pois segundo din, non son chan rústico nem chan urbano". Hai xa concellos que teñen conseguido que tributen como chan urbano. Cada vez que Unión-Fenosa quer facer unha millora eléctrica ou tender unha liña son o concello ou os veciños os que teñen que correr os gastos do terreo ou ceder o solar para edificar un transformador, "e cando un concello precisa que che aparten un pau dunha gávia na estrada, queréndole cobrar até tres millóns de pesetas. O mesmo lle ocorre a un particular se pretende edificar. A sua actuación dista moito de parecerse ás outras empresas como Telefónica".

Os veciños reclaman

O Tribunal Supremo sentou xurisprudencia ao condenar a empresa Sevillana de Electricidade a reingresar o 50% do cobro dos recibos por non subministrar a potencia concertada aos usuários, despois que reclamara unha asociación de consumidores. Esta sentenza puxo moi nerviosas ás empresas eléctricas. Na Galiza en moi poucos lugares se cumpre o contrato de potencia pola que se paga polo que os veciños comezaron a protestar aínda tímidamente. Os cortes de fluido eléctrico durante horas ou días, vivéntese na maioria dos casos con resignación. Mais algúns concellos comezaron non só a realizar as proprias demandas de reposición, senón de canalizar as dos veciños, aos que alentan a fagan sempre por escrito, tramitándolas os axuntamentos ante as Delegacións de Industria Respectiva.

Unión-Fenosa atópase obligada nos últimos tempos non só a satisfacer numerosas demandas veciñais antes inexistentes, senón que estas denúncias pasan á Rede Integrada, dando unha mala imaxe da empresa con consecuencias á hora de reparto de cánones entre a competencia. Desde a FEGAMP afírmase que o único que lle interesa a Fenosa é "conseguir novos enganches, pero mentres é capaz de controlar a todos os seus empre-

A. IGLESIAS

gados por satélite mentres están traballando, non ten a mesma eficacia para reparar averías que deixan a parróquias interiores varios días sen electricidade". Concretamente o 2 de Xaneiro pasado máis de 30 lugares da provincia de Lugo estiveron sen fluido eléctrico, e tamén en Bertamirás e Teo, ao carón mesmo da Capital Europea do ano 2000.

Pésie ás comparecencias parlamentarias dos conselleiros louvando o Plan Mega de electrificación rural, os directivos das asociaciones municipais, afirman que "ainda está por executar más do 50%". Mais non pensan que o retraso é o máis grave, "senón que ainda é pior a atitude de Unión-Fenosa que non nos informa aos concellos de nada, nem dos retrasos, nem do comienzo nem da execucións, facendo o que lle peta cos cartos de todos".

Este xeito de entender as suas obrigas por parte da eléctrica está a enfrentala non só con numerosos concellos, senón tamén coa propia consellería de Política Territorial. Diferencias existentes tamén con relación ao Plano de Resíduos. Para poder leválo a termo Cuiña Crespo tivo que darlle participación na empresa Sogama tamén aos concellos, mermando o poder de Unión-Fenosa que queda en amplia minoría e con moita menor capacidade de decisión. As relacións coa CPTOP de Unión-Fenosa, complícanse porque desde a Xunta decidiron paralizar a construcións de mini centrais

O concello de Vigo cedéulle un parque na rua Venezuela para que FENOSA construisse un transformador de alta tensión. As protestas veciñais paralizaron as obras.

eléctricas, plano que xa leva un retraso de seis anos. A implantación da Ecotaxa tamén sentou moi mal nestas empresas, sendo un punto máis de fricción dos rexedores do Banco Central Hispano con Cuiña Crespo.

Todo este cúmulo de situacións levou aos directivos madrileños de Unión-Fenosa a tentar chantaxeear, en palabras da FEGAMP, ás administracións locais e autonómica galegas. A reestrutura-

ción realizada na empresa, coa perda cada vez máis evidente de peso do compoñente galego, a relegación de Reinoso Reino e o vacío que está a deixar López Isla por motivos personais, propiciaron este pulso que Unión-Fenosa lle está a plantear ás administracións galegas. Para iso escollen persoas como Luis Díaz que non rexeitan o confrontamento directo, ascendendo continuamente no organigrama.♦

Fenosa non admitiu o recoñecimento da débeda en Compostela

O confrontamento producido entre Unión-Fenosa e o Concello de Compostela foi o máis paradigmático dos existentes e tamén, pola propia dimensión do municipio, o que fixo aflorar unha dinámica que se viña sucedendo desde había dous meses. A disculpa da empresa para mandar cortar o alumado público do vial periférico da cidade, foi contestado desde o concello levando á empresa aos tribunais. O alcalde, Xardo Estévez, afirma que tiñan os correspondentes permisos administrativos e que non existe "a máis mínima habilitación legal para o corte". Semella que UF o que estaba a a buscar unha disculpa pois o corte veu precedido dunha misiva na que ameazaban ao concello por moroso.

Estévez respostou cunha oferta de recoñecimento de débeda e de pago de 30 millóns mensuais, algo que non foi aceptado polo delegado da empresa, contrariamente co que viña sucedendo tempo atrás con outros concellos. Ante esta situación desde Raxoi comézouelle a reclamar á empresa as obras de canalización que tiña que realizar e que está construindo o Ministerio de Obras Públicas. A sacar a luz que os cortes do Estadio de San Lázaro eran culpa da eléctrica porque non metera os cabos pertinentes (co descrito conseguinte), e a pór sobre a mesa como Fenosa está operando con boletins de obra ilegais no caso do periférico inaugurado hai un ano. Ao mesmo tempo denunciábase a situación na que se atopaba a

zona rural compostelana que, como afirma Encarna Otero, "non funcionan nem sequer os electrodomésticos más elementais, como ven denuncian o BNG desde hai máis de catro anos".

Os diferentes concellos arrouparon ao compostelano na desputa, resaltando a postura do alcalde coruñés Francisco Vázquez, que criticou a Xardo Estévez, acusándoo de "mala xestión e obrar por encima das suas posibilidades". O rexedor compostelano falou de ciumes do secretario xeral do seu partido con Compostela, pero tamén saiu a colación a relación de Francisco Vázquez con algunos altos cargos de Unión-Fenosa e non precisamente os máis ligados a Galiza.♦

Situar a FENOSA no seu lugar

O xeito da actuar de Fenosa é inherente á sua especial idiosincrasia: formaba parte do seu sistema. Nascida como gromo franquista, contaba cos favores do dictador que mandaba os civiles para impor o mandado, como se canta no romance de Castrelos do Miño. A sua relación coas distintas ramas da única administración (inspiración da proposta fraguiana) facíase en pé de igualdade, dunha institución a outra. Non só os posibles conflitos eran intestinos, senón que se arranxaban con compoñendas moi de curso legal en xeiras sen control democrático.

Os tempos fixeron que mudaran as maneiras. Xa non se pode trocar unha débeda por unha licencia ilegal ou unha actuación arbitraria por unha mora nun pago. As leis amparan aos cidadáns e a participación popular na administración, por medio dos cargos eleitos, impide a impunitud tradicional. Pero os concellos non teñen capacidade fiscal para controlar ás eléctricas, nem están submetidas a ningún control local, negociando directamente con Madrid.

As eléctricas seguen a ser, de facto, un monopólio, e continúan operando na sua relación cos abonados con total despotismo. A subministradora de enerxía non se compromete a nada: menor tensión da acordada que impide as labouras domésticas normais e más estragan os electrodomésticos, cortes inxustificados e sen aviso, multitud de averías en zonas non rendíbeis, obligatoriedade de mudar a potencia á súa comenencia, pero tardando meses e meses cando a reclama o usuario, ocupación de fincas sen autorización, cortes de arbres a eito e comenencia e outras moitas falcatruadas polo estilo que poderían converter esta editorial nun memorial de agraviós.

Fenosa actuaba na Galiza como o grande cacique que, pésie ao seu domínio, ten un coñecemento das suas mesnadas. Sapiéncia que a leva a mostrarse comprensiva, aumentando arteiramente dependencia dos vasalos. A absorción de Fenosa por Unión e o progresivo desmantelamento da estrutura galega e a consequente toma de decisiones en Madrid, foi rachando máis e máis este vínculo. As loitas intestinas, coa preponderancia do Central-Hispano frente ao capital galego, acentuaron esta tendencia.

Mais non por iso están dispostos a renunciar ás suas prebendas. As contas de resultados demandan seguir cun trato especial, pero sen anteriores contrapartidas por parte da empresa. O Plano de Electrificación Rural (MEGA) non está a ser cumplido pola banda de Unión-Fenosa, sen que se moleste sequera en informar aos concellos e a Xunta tampoco pode facerlle frente ás novas demandas empresariais ante a negativa do governo estatal a transferir máis fondos para este obxectivo. O Plano de Resíduos é tan inconcreto e está a ser tan cuestionado que a entrada dos concellos en Sogama vai deixar a empresa eléctrica nunha posición minoritaria. A construcción de minicentrais está paralizada e Cuiña Crespo fai o marelo para non desbloquealo mentres non resolva os proxectos citados anteriormente con Fenosa. A isto hai que unirle que os concellos non só están a aumentar as demandas de adecuación do comportamento ás empresas eléctricas, senón que canalizan as dos veciños, con evidentes resultados satisfactorios.

A situación levou a que, desde a sé de Unión-Fenosa en Madrid, se dese a orde de presionar aos concellos, o grilón das feblezas das administracións polas débedas que están a acamboar de anteriores exercicios. É un xeito de chantaxe permanentemente utilizado polas grandes corporacións empresariais para conseguir os seus obxectivos. Non é custión de percurar guerras inúteis, pero se Unión-Fenosa comezou a desputa pode ser o momento de situar a cada quien no lugar e na atención dos compromisos que lle son propios.♦

DEMOCRACIA NOS CONCELLOS

Á esquerda, os concelleiros do BNG durante un peche no concello e, á direita, Xosé Castro nun acto do PP.

Como xa é costume, Xosé Castro, alcalde de Ponteareas, rematou o ano cunha homenaxe. Personaxes populares e afiliados ao partido organizan unha cea onde o agasallan e felicitan polo seu labor ao longo dos anos. Pero desta vez, o ano non rematou con tranquilidade. Citacións xudiciais crúzanse dun

A. IGLESIAS

lado ao outro. Unha delas refírese aos insultos de Castro a dous funcionarios da Deputación de Pontevedra, que intentaban impedir as emisións da televisión municipal pola sua ilegalidade. Precisamente, este é o medio de comunicación más eficaz para reforzar a sua imaxe, segundo a oposición.

O meio, de propriedade municipal, centro das críticas da oposición

O alcalde de Ponteareas convértese nunha estrela da tele

■ X.C.

Desde a inauguración da televisión municipal, as cámaras están por toda a vila. Non hai acontecemento social que non sexa gravado. Festas, procesións e actos culturais son transmitidos e, nun primeiro momento, mesmo, comercializados en fitas de vídeo. Principalmente, foron as procesións das festas parroquiais as que, ante o interese dos vecinos, se venderon.

Pero tamén os vecinos da vila acusan ao concello de utilizar as cámaras con fins políticos. Cando doucentos parroquianos de Moreiras manifestáronse ante a casa que o alcalde ten no lugar para protestar pola construcción da presa das partidas, denunciaron que o xerón deste e, ao mesmo tempo, director da televisión

e responsable do departamento de informática, Xan Carlos Ojea, estaba gravando a concentración desde unha fiesta. Os vecinos dicían que a única finalidade desta atitude era coñecer quen promovía a manifestación. Algunos deles foron multados polo Goberno Civil, xa que ao concelleiro do PSOE encargado de comunicar diante das autoridades a convocatoria do acto, esqueceu facelo. Daquela concentración converteuse nun acto non autorizado.

Tamén os plenos eran retransmitidos de maneira íntegra na televisión municipal e repetidos varios días á semana. Isto cambiou desde hai uns meses. Segundo Guillermo Rodríguez, director do periódico comarcal *A Peneira*, ubicado en Ponteareas desde hai trece anos, Xosé Castro caiu na conta de que non lle benefici-

ciaba que os vecinos observaran o seu xeito de gobernar. Os plenos reflectían como a duración do uso da palabra dos representantes da oposición era subxectiva. O alcalde levaba o peso e os seus concelleiros asentían, algun, incluso, dormitaba.

Sorpresa nas elecciones

Algunhas cousas variaron ultimamente, coincidindo coa entrada de tres representantes do BNG no concello de Ponteareas. Esta circunstancia era inimaxinábel nas anteriores comícios e, de súpito, en Maio deste ano, Castro comprobou como, por cincocentos votos, podería perder o seu posto. Entre BNG, PSOE e CNG sumaron oito representantes frente aos nove do PP. Houbo momentos de tensión entre a familia do alcalde e, aos poucos días das eleccións, Castro denunciou aos concelleiros diante da garda civil; acusábaos de desordens.

Comezaba para o alcalde un período de nervos ante a nova composición do concello e o novo xeito de facer política dos nacionalistas, mozos cunha idade media que non chega aos vinte e cinco anos. "Espero que, polo menos, amosen boa educación", foi o primeiro que dixo tras coñecer os resultados. Pero a Xosé Castro se lle presentaba un grave problema. Para el, a razón máxima de fachenda radica nos seus vinte e cinco anos como alcalde. "Antes dicían que governaba porque estaba Franco pero, agora, que se instaurou a democracia, tamén gaña", dixo. E é que o que más dano lle faría ao alcalde sería unha derrota despois de ter dito que non un ministro puido con el, en referencia a Abel Caballero.

Para perpetuar o poder que se

resiste a perder, foi introducindo ao seu fillo Xan Carlos na política. O que é director do Centro da Terceira Idade, pasou do número 13 da lista popular en 1991 ao terceiro posto en 1995. Castro ainda non sabía do ascenso do BNG. "Complicáronse as cousas. O terceiro lugar na lista para o fillo era un empurrón para un posibel primeiro posto no futuro. Pero, coa chegada dos nacionalistas, Castro sabe que o seu fillo non poderá lidiar con eles, fállelle forza e experiencia. Un goberno, consolidado a forza de favores e relacións, que van criando un tecido de eleitores, non se sostén cando cámbia a persoa. Os votantes de Castro poden desprazarse de bando cando este deixe de apresentarse", comenta o director de *A Peneira*, que sigue de perto a política municipal.

Son moitos os vecinos da vila que non imaxinan outro alcalde. "Vinte e cinco anos son moitos anos e ningún coñece como el o funcionamento do concello", dix. Pero, despois do acontecido o 28 de Maio, o cambio está na mente de todos, tamén na do propio alcalde. Non en vano, precedeu a Fraga na descalificación da oposición, especialmente dos nacionalistas, utilizando os medios de comunicación.

Entrevistas con el alcalde

Xosé Castro é omnipresente na televisión municipal, xa sexa directamente ou a través dos actos nos que participa. A sua aparición

estelar dase no programa *Entrevista con el alcalde*. É frecuente que se emita unha imaxe do pleno do concello na que o alcalde increpa a Roberto Mera, cabeza visible dos nacionalistas, quen, ao mesmo tempo, discute a berros con este por non deixarlle falar. Cando aparecen na pantalla o alcalde e o entrevistador, a conversa ten unha dinámica repetida. *Y bien, señor alcalde, que le parece la actitud de estos muchachos?* A resposta non se fai esperar. *En las imágenes ya se ve claramente el talante que tienen y como su política se basa en el insulto.*

Case sempre se elixe o plano no que están máis alborzados os concelleiros do BNG e Castro chama ao orde. A estratexia televisiva de desgaste xa se está a deixar notar entre os vecinos. No que atinxo a Roberto Mera, son moitos os que só o coñecen berrando. "Son vintesete anos de experiencia contra mozos de vinte e tres. Castro estaba acostumado a unha oposición dócil que, ao cabo de anos, remataba por *queirmarse*. Cando estes mozos militaban no grupo ecoloxista, o alcalde dicía que eran nenos de papá desocupados, agora que están no concello preocúpanlle. A televisión serve para criar unha imaxe dos opositores como violentos e non dialogantes", comenta Guillermo Rodríguez. Precisamente, o xornalista da televisión, Xaqín Freijeiro, ten posta unha denuncia contra *A Peneira* por danos á sua imaxe debido a un artigo no que o comparaba con Deus pola sua omnipresencia. Pero xa hai tempo que un grupo de rock da vila lle adicara o tema *Corta o río, Joaquín Freijeiro*.

Unha tele democrática

Nen homenaxes nién a posta en funcionamento dunha depuradora de augas prometida desde os anos 70, salvaron a Xosé Castro de seis meses de sobresaltos. A televisión segue sendo a sua teima. Cando a instalou, hai seis anos, a ilegalidade na que incurria fixo que tivera unha sede itinerante. Chegou a estar en catro sitios diferentes. Cando viñeron cortarle os cabos de emisión, perdeu a tranquilidade, o que o levou a insultos e agresións aos funcionarios. Castro quer que o caso pase do Supremo ao xulgado de Ponteareas, xa que o dia 9 de Xaneiro perde a sua condición de aforado ao disolverse as Cortes.

Deixáronse de emitir os plenos do concello e só botan imaxes da oposición alborizada"

O voceiro nacionista, Roberto Mera, solicitou no último pleno a dimisión do director da Rádio Televisión Municipal e

da sua equipa. Asimismo, pediron que se paralizasen as emisións de xeito provisorio e que se estudie a viabilidade do medio para toda a comarca do Condado, para entrar nel todos os sectores sociais. Queren que a televisión sexa educativa e que teña un Consello de Administración transparente e democrático. Os tres partidos da oposición consideran necesario que este medio de comunicación reflecte o panorama político da vila. "Agora queren falar na televisión despois de tantos anos criticándoa. Parece que xa non lle dis gusta tanto", resposta o alcalde cando lle piden espazos televisivos.♦

Private, en...
Martín Codax, 8
Tf. 22.59.82
VIGO

Camelot
CERVEZARIA

Especialidade en cervexas de importación,
dragóns e mazmorras.

DESMANTELAMENTO INDUSTRIAL

UGT e CCOO lideran as protestas más contundentes que viviu a cidade

A Fábrica de Armas da Coruña contra un peche que dará ao INI 7.500 millóns de pesetas

■ H. VIXANDE

De nada serviu ao traballadores da Fábrica de Armas da Coruña asinar, e cumprir, en 1987 unha severa redución de emprego para chegar a ser a empresa máis rendíbel e avanzada de todo o grupo Santa Bárbara. Á volta de oito anos, a ameaza de desmantelamento volve a mobilizar ás 253 persoas que conforman un cadro de persoal que chegou a estar composto por máis de 1.300 traballadores.

A tentativa por parte do Comité de ter unha entrevista co alcalde o Mércores dia tres saldouse cun intento de ocupación do Concello que foi repelido pola policía, cuxa actuación provocou numerosos feridos.

O peche dos traballadores da Fábrica de Armas da Coruña vai para duas semanas. Por turnos, a factoría está ocupada permanentemente. O Comité de Empresa, constituído maioritariamente pola UGT e as CCOO, manteñen reunións con distintos ámbitos políticos mentres os traballadores pechados alternan con mobilizacións.

Unha pia de pneumáticos vellos está preparada frente á porta principal da factoría —no bairro de Palavea— para, unha vez incendiados, facer de barreira de lume ante unha eventual intención policial de aceder á fábrica. Dentro, nos talleres, outro feixe de rodas agardan a ser prendidas.

ANXO IGLESIAS

das en calquera das mobilizacións que realizan os traballadores. A privilexiada situación de Santa Bárbara, a carón da Avenida Alfonso Molina, permite cortes do tránsito que a policía non é quen de evitar. Atascos de varias horas dan conta aos coruñeses do conflito que vive na fábrica de armas.

Valor dos terreos

A mesma ubicación da empresa e a dimensión dos terreos, fanno apetecible ao sector da construcción. O medio millón de metros cadrados que abrangue a Fábrica de Armas da Coruña poden ser vendidos a 15.000 pesetas por metro. O resultado da operación daría 7.500 millóns de pesetas que irían ao INI. "As empresas químicas do grupo, como as de Valladolid, Murcia e Palencia, hai que enterralas unha vez pechadas porque no chan hai depositados materiais químicos pesados; pero as de maquinaria como

Os traballadores de Santa Bárbara realizan mobilizacións e provocan cortes no tránsito para protestar polo intento de peche da empresa. Roberto Teixeiro, da UGT, preside o Comité de Empresa.

a da Coruña, esas dan moi bons solares e cartíños para o Estado", explicaba Carlos Pestonit, membro do Comité de Empresa.

A porta principal da Fábrica de Armas está vixida por un piquete de traballadores. Ábrese unicamente para os cambios de turno e para que pase a Garda Civil que custodia a producción. "Levo desde os catorce anos

nesta empresa —explica un dos traballadores que está na portalón de entrada—, fixen a mil esa idade e desfilei polos passeos da fábrica; entrabas aquí a formarte e botabas catro anos preparándose para a profesión que logo las desempeñan na empresa, de modo que non me veñan agora con que teño que facer discos duros, un fusil e un disco duro só teñen unha cousa en comun: o burato".

Un dos argumentos esgrimidos polos traballadores de Santa Bárbara para loitar polo posto de traballo é o interese estratégico do mesmo. "Cos cartos que van sacar da venda dos terreos podian darnos unha boa indemnización a cada un de nós —di un dos traballadores apostados na porta—, pero o importante é conservar a empresa porque son 250 postos de traballo do sector público na cidade da Coruña, e iso significa que sempre darán de comer a alguém, hoxe a min, pero mañá a outro". Esta cuestión, o presidente do Comité de Empresa, Roberto Teixeiro, tamén fixo unha consideración: "Non entendo por que o alcalde da cidade, Fran-

cisco Vázquez, non dá o seu apoio aos traballadores e está a permitir que o INI faga conosco o que queira e os terreos caigan nas mans de calquera". Teixeiro tamén reclamou da Xunta a sua intervención para defender os postos de traballo e para evitar que o material que se adquiriu co diñeiro galego non saia do país.

De 1.300 a 253 traballadores

Santa Bárbara comezou sendo unha empresa do Ministerio do Exército, durante a ditadura, para pasar a formar parte do Instituto Nacional de Industria cando este se constituiu. Ao longo de todos estes anos, as empresas que forman o grupo deixaron atrás unha dimensión considerable para ver reducida a sua capacidade produtiva. En concreto, na Coruña, de ter máis de 1.300 traballadores quedou nos 253 do actual cadro de persoal.

"Antes había liñas de producción alternativas que impedían que diminuira a carga de traballo nos momentos nos que non había pedimentos por parte do Exército ou as Forzas de Seguridade —di un traballador—, fabricabamos pezas para a Citroën e para Peugeot, pero deixaron que se perdesen esas duas liñas de producción. Sempre pasou o mesmo, en realidade padecemos os errores de xestión dunha dirección que non vai ir para a empresa privada, senón que vai quedar na pública".

Era a fábrica más moderna da Empresa Nacional Santa Bárbara

Os traballadores desconfian do proxecto de fabricar discos duros de ordenador

A dirección da Empresa Nacional Santa Bárbara quer reconverte a 189 dos 253 traballadores da Fábrica da Coruña, para despedilos e que pasen á empresa privada e formen parte dun proxecto de fabricación de discos duros de ordenador (a empresa é coñecida coas siglas DDO); a ubicación dessa nova planta é en Bergondol, onde hai uns terreos propiedade de Eureoestor, o grupo que reconverte as fábricas de armas de Andalucía e que abandona o plano empresarial de DDO. Os 189 traballadores afectados están incluídos nun expediente de regulación de contratos que se apresenta acompañado do proxecto de DDO. "Parece unha cortina de fume para desfacerse de nós e que logo quedemos tirados", díen os traballadores.

O INI manexa informes segundo os cales hai unha alta demanda de discos duros de ordenador no mercado, pero a sua explota-

ción comercial non só depende das posibilidades de producción, senón da rede de distribución e da experiencia no sector, asegura o comité de empresa.

Roberto Teixido, presidente do Comité de Empresa, mostrou a sua desconfianza na solvencia empresarial dese proxecto, "en Andalucía tiña planeado fabricar cento oitenta mil discos por ano e nos dous anos que leva a funcionar en total só fixo nove mil, dos cales o 80% foron rexeitados no control de calidade. En tres anos ten que se demonstrar se é viábel, no 96 o INI terá que analisar que pasou con DDO".

Segundo Teixeiro, "Santa Bárbara malversou cartos públicos porque entregou 2.765 millóns de pesetas a DDO, unha empresa privada, por un proxecto que non é palpábel, que está no aire". Para o sindicalista, detrás do desmantelamento da Fábrica da Coruña hai intereses políticos e especulativos. A denuncia de malversación significou que os representantes da empresa se imediatamente apresentaran unha querela por inxúrias. Para o presidente do Comité Intercentros de Santa Bárbara, Xosé Carrillo, "o de DDO é unha operación de enxeñería financeira sen un proxecto real que impulsa o INI para despedir aos traballadores pola porta de atrás".

A Fábrica da Coruña era a xoa da coroa no grupo Santa Bárbara —explica Carlos Pestonit, do Comité—, despois da reconversión de 1987-88, mercouse maquinaria de grande valor, algúna pagada con cartos da Xunta,

pois ben, eses aparellos van ir para a fábrica de Trubia, en Asturias, e rematarán no País Vasco". A reconversión de Santa Bárbara a finais dos anos 80 significou a especialización de cada unha das fábricas. A Coruña foi asignada a elaboración de armas lixeiras —fusis, pistolas e fusis-ametralladoras—, co que, en palabras da xerencia do grupo, a factoría coruñesa garantía a sua viabilidade. Parellamente, a reconversión significou un rexovenecimento do cadro de persoal da fábrica da Coruña e un esforzo na reciclaxe profesional dos traballadores. Todos estes ingredientes fa-

cian da factoría unha empresa de solvencia demonstrada.

Os traballadores da Fábrica da Coruña creen que o peso político doutras zonas, como o País Vasco, impulsó ao Governo central a desviar a producción a esas áreas e evitar o desmantelamento das empresas que ali operan. Nos últimos anos a demanda reduciuse considerablemente. No caso das armas lixeiras, os pedimentos por parte do Exército e as Forzas de Orde Pública baixaron. "Iso comenzou con Roldán e os seus negócios, por que seguían a mercar armas no estranxeiro?", perguntábase un dos traballadores situado na porta de acceso. O dirixente sindical Carlos Pestonit ia más aló e afirmaba que: "se pecha a Coruña e outras fábricas, a producción rematará na industria privada e entón podemos dicir adeus ao control parlamentario que hai sobre as suas actividades".

Parte da maquinaria que será trasladada a Trubia foi mercada pola Xunta

7 DIAS

■ Incautan 36.000 quilos de hachis en Marin

Dezaseis persoas foron detidas ao incautar a Policia un alijo de trinta e seis toneladas de hachis no porto de Marin. Delas, tres son galegas e o resto de Canarias e de repúblicas ex soviéticas. O buque *Volga I*, que agachaba a droga, chegou a porto o Sábado, pero non foi até o Martes 2 cando se puxo en marcha a operación policial. Segundo os axentes da Coruña, actuouse cando se comprobou que os sospeitosos de encargar o alijo querían contactar cos tripulantes do barco. Carlos Bueren estivo á cabeza da operación policial e a mayoría dos detidos xa pasaron á Audiencia Nacional.

A droga apareceu en medio de sacos de fariña e semella que o cerebro do seu translado foi Xacinto Santos Viña, arousán residente en Vigo, quen xa traballara para Luis Falcón. Segundo a policia, a investigación previa á incautación durou meses xa que se sospeitaba que varios galegos estaban implicados no paso de hachis cara Europa. A un dos detidos, de Canarias, atopáronlle no seu piso douscientos millóns de pesetas.

■ A Frente Zapatista de Liberación Nacional quer democracia real

O segundo aniversario do alzamento zapatista trouxo a conversión da guerrilla nun movemento político. Desde Chiapas, os membros deste movemento, anunciaron a creación da Frente Zapatista de Liberación Nacional, que mesturando as vertentes civil e política pretende acadar "a transformación de México nunha democracia". Ainda que, conscientes de que comeza unha nova etapa, os zapatistas descartan o seu carácter de partido político. O subcomandante Marcos, através dun comunicado, rexeitou aos que teñen aspiracións políticas ou gañas de ocupar cargos públicos.

A verdadeira democracia, para os zapatistas, non ten nada que ver co proceso "modernizador" emprendido polo anterior goberno de Carlos Salinas. Os agricultores son uns dos grandes perjudicados pola política económica; un exemplo é que a legislación non lle permite usar a madeira para fins domésticos, favorecendo ás grandes corporacións. A forza de traballo do Sul recibe un salário miserento, que beneficia a concentración de capital nas

XOSÉ LOIS

grandes empresas, e que levantou a conciencia de traballadores doutras zonas, nas mesmas condicións.♦

■ A Xunta gasta o mesmo na RISGA que en limpeza

O sindicato Comisiones Obreras presentou a valoración da situación da Renda de Inserción Social da Galiza durante o ano 1995 cunha conclusión final: hai que modificar a lei, que deixa

sen amparo económico a centos de persoas. Das solicitudes da RISGA, foron estimadas o 57% e desestimadas o 43%; das de emerxencia social, que se refiren a casos extremos de pobreza, foron concedidas o 46% das apresentadas e denegadas o 54%. O sindicato líaiese de que a dotación presupuestaria para o ano 1996 sexa igual ca do anterior xa que "con estes cartos non pode pasar de tres mil o número de beneficiarias e beneficiarios da RISGA". Lembran que só se destina un 0,2% dos orzamentos a este fin, o que é comparábel ao que se gasta a Xunta en limpeza.♦

■ Unha manifestación acompaña até o cárcere ao insubmiso Xosé Valeiras

Acompañado por unha manifestación de obxectores de conciencia, o insubmiso Xosé Valeiras Roldán entrou no cárcere de Vigo o pasado Martes 2 de Xaneiro para cumplir unha pena de dous anos, catro meses e un dia de prisión por ser insubmiso á Prestación Social Substitutória, que tiña que cumplir en Rádio Ecca de Vigo. Entre a xente que arroupaba a Valeiras, atopábanse mozos do MOC, ANOC, Galiza Nova, CGT e outros chegados do Morrazo e Santiago. Mália que o Código Penal recentemente aprobado non contempla a pena de cadea para os insubmisos á PSS, ainda non entró en vigor e o xuíz que condenou a Valeiras decidiu o seu ingreso en prisión. Nos próximos días, acederá ao terceiro grao penitenciario e só terá que ir dormir á cárcere. Neste momento son tres os insubmisos galegos que están na cadea e agárdase que en Maio, cando o Código Penal entre en vigor, sexan excarcelados. Ao remate do acto, oito persoas encadeáronse na porta da prisión. Ao dia seguinte, o Mécores tres, os obxectores ocuparon a sede de Rádio Ecca para protestar por acoller prestacionistas. Por outra parte, a Asamblea Nacional de Obxeción de Consciencia criticou as declaraciones de Miguel Page, Xeneral Xefe da Rexión Militar Noroeste, nas que calificaba a insubmisión como un delito e non como un derecho.♦

■ O PP de Alacant retira o monumento á liberdade de expresión

Segundo o concelleiro popular Enrique Montalvo, a retirada desta escultura marca unha nova etapa na cidade e, ademais, "é que non lle gusta aos veciños". O monumento, que está formado por 6 grandes pezas de ferro, ubicado nunha das zonas máis coñecidas da cidade, foi instalado polo anterior goberno local, do PSOE, nos anos oitenta. Ademais de colocar e transladar monumentos, a concellería que dirixe Montalvo, a de Servizos, talou do monte un abeto de doce metros para colocar na rua con motivo do Nadal.♦

■ Banesto apóntase ao Fundo de Desenvolvimiento

Con mil millóns de pesetas, Alfredo Sáez, presidente de Banesto, asinou un convénio polo que a entidade se incorpora a Investimentos Estratégicos de Galiza. O Fundo de Desenvolvimiento que xestionan Inesga e que foi constituído en Novembro de 1994, conta con 18.000 millóns de pesetas, aportados por bancos e caixas de aforros. Estes cartos están destinados a complementar proxectos de interese para Galiza e avalados por empresas solventes.♦

■ Condea de seis meses de cárcere por abortar

Unha muller da Coruña foi condeada a seis meses e un dia de prisión polo xuíz da Audiencia Nacional, Angel Calderón, por abortar en Portugal. Ainda que a muller alegou problemas económicos, o xuíz non o tivo en conta ao non constar este suposto nas actuais leis. A muller, sen traballo fixo, realizou o aborto en Portugal pero debido ás malas condicións das operacións clandestinas, tivo que ser asistida no hospital Juan Canalejo, da Coruña, dous días máis tarde. O fallo do xuíz coincidiu coa petición do fiscal.♦

■ Mostra masiva de apoio cos presos bascos

Bilbao foi o cenário dunha manifestación, o Sábado 30 de Decembro, na que se reivindicou o reagrupamento dos presos políticos bascos. Convocadas polas Gestoras pro Amnistía e a asociación de familiares de presos de ETA (Senideak), miles de persoas percorreron as ruas da cidade protestando pola política de dispersión carceraria que afecta a máis de seiscientos presos. A volta a Euskadi dos presos é unha reivindicación que ven de vello e que é secundada polos partidos bascos. Hai uns días aprobouse unha moción no Parlamento solicitando un cambio de rumo na política de dispersión, rexeitada polo PP e polo PSOE. En canto á manifestación, rematou cunha carga da Ertzaintza despois de deter a un dos manifestantes.

Por outra banda, un documento de KAS, publicado na prensa, afirma que os últimos atentados de ETA servirán para "presionar ao goberno e iniciar unha negociación". Tamén se aponta neste documento que o interlocutor da organización armada segue a ser Eugenio Etxeberria Antxon, deportado en Santo Domingo. Para a coordinadora, non ten senso mantelo ali se é que o Governo non pensa negociar. O xuíz Bueren pediu a extradición de Antxon, feito que HB considera unha estratexia falsa. O deputado Gorka Martínez indicou que a petición "pretende xerar a desesperanza na sociedade basca indicándolle a falsedad de que con ETA non se vai negociar". Tamén foi noticia a postura de *Elkarri*, movemento pacifista constituido desde o nacionalismo de esquerda, que, ao denunciar que os atentados de ETA impedian o diálogo, enfrente verbalmente con HB.♦

■ O PSOE reafirmase en contra da ecotaxa

Ismael Rego, deputado do PSOE, criticou a ecotaxa por considerar que afecta a empresas como Alumina-Aluminio. Segundo el, cincocentos millóns de pesetas terá que pagar esta empresa polo imposto, que non serán reinvertidas na Mariña de Lugo. Matizou que os cartos que se paguen deberían servir para o desenvolvemento da comarca e criticou a marxinación que sofre.♦

GALIZA E MUNDO

3 DE MARZO, ELEIÇÕES XERAIS

PP e PSOE seguen sen definir as suas listas

O BNG elexiu os seus cabezas en función da capacidade política e aspira a conseguir grupo

■ X.C.

Das forzas políticas actuantes na Galiza só o BNG elexiu os seus cabezas de lista para as eleições xerais. Francisco Rodríguez (A Coruña), Guillermo Vázquez (Pontevedra), Anxo Quintana (Ourense) e Eduardo Gutiérrez (Lugo), encabezarán as do Congreso, nunha lexislatura que os nacionalistas consideran decisiva porque "mesmo pode producirse un cambio constitucional ante o definitivo esgotamento do modelo autonómico". Nen PP nin PSOE tomáron decisiones sobre as suas listas.

Os nacionalistas foron os más madrugadores e xa definiron os primeiros para a Congreso. En plena ofensiva política de Fraga e Vázquez, e recién saídos da sua Asamblea Nacional, a dirección do BNG saliu ao paso dos rumores e definiu aos seus catro cabezaleiros. Segundo Encarna Otero o criterio principal que seguiu o consello nacional do BNG foi procurar "xente con capacidade política contrastada, verdaderos cadros do nacionalismo, que tivesen experiencia institucional e unha traxectoria política de compromiso co país". Deste retrato, de que ficou excluído un reparto de "cuotas" de representación, saíron os actuais parlamentarios galegos Francisco Rodríguez e Guillermo Vázquez, e alcalde de Altariz, Anxo Quintana, e o ex-alcalde de Ribadeo, Eduardo Gutiérrez. O resto das listas para o Congreso e o Senado vannas decidir o próximo dia 13, pero xa marcaren as principais líneas políticas programáticas e un orzamento de 70 millóns de pesetas para a campaña.

"O noso horizonte é conseguir representación parlamentaria por primeira vez, e iso fórmelo garan-

Anxo Quintana e Eduardo Gutiérrez, cabezas de lista do BNG por Ourense e Lugo.

tido. Daquela o obxectivo é conseguir un grupo próprio que nos dé marxe de manobra", asegura Encarna Otero, que en 1993 encabezara as listas do BNG pola Coruña. A concelleira composteliana explica que os nacionalistas entenden especialmente importante esta lexislatura "porque vai darse con seguridade unha situación que implica novos equilibrios políticos, e moi posiblemente, dado o esgotamento do modelo autonómico, unha modi-

fication constitucional". O BNG analisa o contexto do estado e europeu como de "retroceso dos direitos nacionais e de conquistas sociais que están en entredito, como o carácter público e universal da sanidade, a educación e outros servizos públicos. Todo isto vai estar no debate político dos próximos anos."

Nacionalismo unido

A seguridade dos nacionalistas

basease non só nos dados dos dous últimos procesos eleitorais (autonómicas e municipais), senón que xa nas eleições de Xuño do 93, ficaran en Coruña e Pontevedra a un chanzo de menos de dous mil votos para obter representación. O dado novo decisivo nesta andaina de menos de tres anos é que, por primeira vez desde 1977, o nacionalismo apresentase a un proceso electoral estatal cunha opción unitaria.

A previsible polarización da campaña, que ten efectos devastadores na opinión pública, contrárestase deste xeito cun antídoto novidoso. O previsible aumento da taxa de

participación, que tamén influira daquela en evitar a representación nacionalista, non ten porque influir tan decisivamente desta volta, pois se o 6 de Xuño de 1993 o BNG acadara o seu teito electoral con case 127.000 votos, posteriormente deu saltos cuantitativos superiores cos 262.000 das autonómicas, os 132.000 das europeas e xa neste mesmo ano os 208.000 das municipais. Mesmo os resultados destes últimos comicios, e

sen as proxeccións dos inquéritos que tanto asustaron a Fraga e a Vázquez, as posibilidades nacionalistas son reais nas catro circunscripcións.

O debate de PSOE e PP

Ainda que a prensa se ocupou especialmente das listas nacionalistas, as batallas más asaíadas estanse a dar no PSOE e no PP. O primeiro porque teme minguar os seus resultados, o segundo porque alvisa a posibilidade de chegar ao goberno e todos queren tallada.

O PSOE só ten garantidos os nomes de Francisco Vázquez e Abel Caballero por A Coruña e Pontevedra. Pero os segundos postos que parecen difíceis de obter facilmente teñen moitos aspirantes. Definitivamente non parecen dispostos a permitir experimentos como os de Ventura Pérez Mariño ou Enrique Curiel da anterior lexislatura, que deixaron en entredito a autonomía do proxecto do PSOE galego e que lembraron a imaxe do deputado cuneiro.

Outrotanto pasa no PP, que metera de segundo en 1993 por Lugo a Xulio Padilla. Apesar de acaparar postos de renome e grande soldo, algunas figuras do PP, como Lendoiro ou Manuel Pérez, pretendan obter actas para o Senado ou o Congreso. A batalla do PP é dupla, porque o peso político acadado coas actas serve de moeda de cambio na batalla xa desatada pola sucesión de Fraga como candidato da dereita á presidencia da Xunta.♦

Elxenias 10 deputados polo Coruña, 4 por Lugo, 8 por Ourense e 9 por Pontevedra.

Evolución do voto (1979 - 1995)

	Xe.79	Ad.81	Xe.82	Ad.85	Xe.88	Mai.89	Europ.94	Xe.95*	Ad.96	Mai.97	Xe.98	Ad.99	Europ.00	Mai.01	
PP**	148.139	302.475	480.355	512.114	504.023	458.008	513.744	313.124	517.795	583.769	570.417	734.203	746.961	824.761	767.026
PSOE	183.558	184.662	426.948	358.180	459.941	358.591	364.474	303.202	453.107	428.915	441.049	518.974	337.048	277.573	421.771
BNG***	63.448	62.076	38.015	52.565	27.076	59.121	45.525	38.671	47.722	105.703	108.144	126.254	268.248	131.361	208.152
EU-EU	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	44.743
PSD-EG	=	33.439	22.310	71.398	45.728	55.388	36.002	30.894	34.100	50.018	39.899	73.843	44.814	=	=
OD	=	=	=	=	162.443	80.348	=	22.200	28.200	48.440	48.200	=	=	5.982	4.384
UD	810.845	276.021	231.474	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
EU	43.058	29.008	20.030	10.837	13.855	20.000	15.000	18.433	42.881	20.070	22.907	=	=	=	58.200
UG	67.995	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
PNC-PG	=	32.518	=	=	=	=	=	5.632	12.934	13.978	17.702	=	=	=	=
ODS**	=	=	33.690	40.962	100.888	106.274	126.203	82.350	102.732	36.876	18.055	23.430	=	6.811	=
OPG	=	=	=	=	=	147.000	=	=	=	=	=	=	=	=	=
ENG	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	113.771	4.527	=	=	8.307

(1) Antes PP ou CD ou CP ou PP e Demócratas de Galicia. (2) BN-PG ou Bloque-PSG (3) PEG até 1978. (4) Presenteouse no 94 como Fora-ODS

Empresa Xornalística Editora: Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración.

Presidente: Cesario Bánchez Ileñas. Vicepresidente: Xaqín Acedo. Conselleiro Delegado: Xosé Fernández Puga. Vocal: Francisco Carballal, Francisca Torreiro, Albaña Ansede, Xosé M. Bobadilla, Manuel Díaz e Manuel Villega. Secretario: Xan Piñeiro.

Director: Alfonso Eira López.

Redacción: Xosé Luis de Tena, Manuel Villega, Xan Barballo, Horacio Vranida, Alfonso Estévez, Xarmina Vidal, Xosé Iglesias (tel.).

Correspondentes: Ricardo Sandoval e Marcha Vázquez (A Coruña), Xavier López (Pontevedra), Gonzalo Martínez (Ourense), R. Sanz (Ferrol), F. Alarcón (Lugo), X. Pascual Ratto (Mazaricos), Ángel Márquez (A Mariña), Ángel Rosario (Ordes), X. M. Suárez Estévez (Tui), Conrado Boval, H. Naval (A Mariña), X. López Tímea (C. Bierzo), G. Gómez (Asturias), Pablo Asensi (Ourense), X. M. Samper (Galicia), X. Barbanza, María P. Pintor (A Monellos), Manuel Díaz (Meiro), Xosé P. Castro (O Carballiño), X. Gallego Pato (A Fonsagrada), A. Diaz Amor (Ribadeo), M. A. Torres (Vilam.) Manuel Pan (Bergantiños), Daniel Lázaro, Pepe Rei (Eusko), Paco Sojo (Barcelona), Manel

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Diseño Gráfico e Maquetación: Xosé Taboada.

Administración: Blanca Costas.

Publicidade: Carlos Martínez Muñoz.

Subscrepcións: León Fernández Puga.

Redacción e Administración: Rúa do Príncipe, 22, planta baixa (36202 Vigo). Apartado postal 1371.

Teléfonos:

Administración, Subscrepcións e Publicidade (986) 43.38.361.

Redacción (986) 43.38.88 - 22.24.05. Fax (986) 22.31.01.

Imprenta: E.O. 0.2.3.1950.

Depósito Legal: G-963-1977.

ISSN 02-13-3105

No se mantén correspondencia sobre artículos non solicitados. Esta permitida a reproducción sempre que se citar precedente.

Lugla (Asturias), Beccaría Moa (Alamada), Gonzalo Núñez (Porto), Aranda, Iago Luza, Pesta, Severino Xestoso.

Colaboradores: Paula Castro, Manuel Vilar, Xosé Oid Gabido, Gonzalo Vilas, Daniel Amaro, Arantxa Barreiro, Lino Braga, Primavera Carbajal, X. Barrido Couceiro, Naniña S. Castro, Xosé Salgado, Almudena Alvarez, Manuel Rivas, Xosé A. García, Xuxo Estévez, Margarita Lledo, Víctor F. Fraternal, Carlos Mella, Xosé Varela, X. Fernández Mateo, António Mascaro, X.E. Iglesias, Redondo Dacuña.

Fotografía: Carlos Burgo, X. Marzá, Che, Xosé L. Biaz, X. L. Suárez Canal, M. Sánchez, Tito Vázquez, X. M. Albar, Delmi Álvarez, Xosé Vázquez Fraile, Xosé M. Milán, Música, Xosé M. Estévez, Xosé Pela, Xosé Manuel Carreira, Oscar Losada, Arte: Fernando

Ferre, Fernando M. Vilanova, Cine e Televisión: Celso López Pazos, Gonzalo Vilas, Daniel Amaro, Arquitectura: Prácticas Lirianas, Historia: Francisco Carballal, Anselma López Carrera, Xosé Torres Raguero.

Fotografía: Carlos Burgo, X. Marzá, Che, Xosé L. Biaz, X. L. Suárez Canal, M. Sánchez, Tito Vázquez, X. M. Albar, Delmi Álvarez, Xosé Vázquez Fraile, Xosé M. Milán, Música, Xosé M. Estévez, Xosé Pela, Xosé Manuel Carreira, Oscar Losada, Arte: Fernando

Ferre, Fernando M. Vilanova, Cine e Televisión: Celso López

Pazos, Gonzalo Vilas, Daniel Amaro, Arquitectura: Prácticas

Lirianas, Historia: Francisco Carballal, Anselma López Carrera, Xosé Torres Raguero.

Fotografía: Carlos Burgo, X. Marzá, Che, Xosé L. Biaz, X. L. Suárez Canal, M. Sánchez, Tito Vázquez, X. M. Albar, Delmi Álvarez, Xosé Vázquez Fraile, Xosé M. Milán, Música, Xosé M. Estévez, Xosé Pela, Xosé Manuel Carreira, Oscar Losada, Arte: Fernando

EXTRATÉXIAS POLÍTICAS

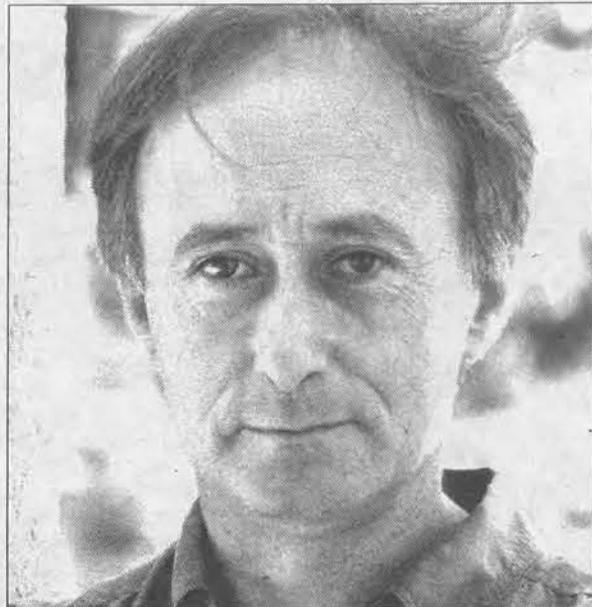
No PSOE medra o descontento co alcalde coruñés e no PP critican a estratéxia emana

O BNG considera que a campaña de Fraga e Vázquez trata de esconder os problemas do país

■ A.E.

O Bloque Nacionalista Galego puxo en mans do Fiscal Xefe do Tribunal Superior de Xustiza as probas coas que pretende que actue xudicialmente contra as declaracions de Fraga Iribarne e Francisco Vázquez nas que acusaban aos nacionalistas de exercer accións violentas e de acobillar ao terrorismo. No PSOE son a cada paso más as voces que se alzan contra a estratéxia do seu secretario xeneral e no PP, pésie a un comunicado da sua Executiva respaldando as declaracions do Presidente, cada vez hai uns sectores más amplos que non están de acordo con seguir a estratéxia dictada en Madrid contra os nacionalismos.

"Non estamos dispostos a aturar inxúrias e calumnias, xa que consideramos que non todo vale na política", con estas palabras xustificaban Xesús Vega e Francisco Rodríguez o escrito ante o Tribunal Superior de Xustiza de Galiza, reclamando a actuación contra Fraga e Vázquez. Os representantes do BNG consideran que tratan de "criar un clima de confrontamen-

Francisco Rodríguez e Xesús Vega representanron ao BNG na presentación da querela ante o Tribunal Superior.

A. IGLESIAS

to civil entre os cidadáns, polo que son falsas e perniciosas para a propia sociedade galega", afirmando que, "adémás de ser claramente calumniosas por estar imputando delitos, non só lle afectan a organizacións, senón tamén á propia honra das persoas que publicamente a representan e como tais son coñecidas, así como ao conxunto da militancia".

Para o BNG as declaracions acusatorias reiteradas de Fraga e Vázquez son "unha cortina de fume tras da que queren esconder os problemas do país". Outro dos obxectivos sería "paralizar o proceso de toma de conciencia do povo, evitando un grande paso adiante como vai ser a obtención por vez primeira de representación no Congreso de Deputados que fará mudar ainda más a diná-

mica política na Galiza. Daí o nervosismo dos partidos estatais". Vega e Rodríguez afirmaron que a gravidade das declaracions non ven determinada polo ataque ao BNG senón a unha "forza política que fala en nome do povo. O que tentan é acalar pola intimidación toda discrepancia na sociedade".

No escrito apresentado polo BNG ante a fiscalía recollense as declaracions públicas do gobernador de A Coruña "quen diante dos medios de comunicación sinalou a non existencia de prova ou indicio algun que pudera dar cobertura a tales infundios". A asesoria xurídica do BNG considera que o lóxico é que a fiscalía abra delixencias, ainda que no nacionalismo confíase moi pouco no fiscal García Malvar, por sumarse no verán as declaracions inculpatórias contra

o BNG cuiando unha serie de actuacions realizadas ao longo da sua carreira na fiscalia nas que os nacionalistas sempre denunciaron unha clara adinimaversión contra este ideario político.

Segue o malestar no PP

A saída á luz pública das discrepancias no seo do próprio goberno autonómico, como informou *A Nosa Terra* a semana pasada, fixo que o PP saise cun comunicado público no que non só ratificaba as declaracions de Fraga contra o BNG e contra a CIG, senón que voltaba a relacionar a ambas organizacións cos incendios forestais deste ano ao tempo que acusaban a Xosé Manuel Beiras de terrorismo dialéctico. O documento foi elaborado baixo a supervisión do secretario de organización popular,

Diz Guedes, (xa encausado polo BNG logo dunhas declaracions semellantes despois da manifestación do fletán) a proposta do próprio Fraga. Chama a atención que o apoio viñera a xeito de comunicado e non por medio de declaracions do secretario xeral, Xosé Cuiña.

No comunicado difundido polo PP, mete no mesmo saco do relatório ás distintas mobilizaciones habidas durante o ano e ás distintas organizaciones nacionalistas, desde as protagonizadas polos mariñeiros ás de Guixar, pasando polos atentados sufridos polos locais do PP en Compostela, a queima dunha bandeira española o 25 de Xullo "en presencia do membro de HB, Ricardo Bocanegra", o artefacto lanzado contra un caixeiro na Coruña, así como os incendios forestais. Pero onde se pode ollar a inspiración de Fraga Iribarne é cando se "destaca o acto de insolidariedade que un grupo de manifestantes, baixo as siglas da CIG, BNG e outros radicais" protagonizaron durante a manifestación pola guerra do fletán na praza do Obradoiro.

Pésie ao comunicado, sectores influentes do PP seguen a mostrar o seu malestar por esta estratéxia que consideran "non só errada pois podería levar a un confrontamento entre as nosas bases e as do BNG que nen nós nem Galiza estamos en condicións de asumir, senón claramente perjudicial para o conxunto da sociedade". Esta fonte recorda que hai concelleiros do PP que pertenecen ás direccións dos sindicatos nacionalistas e "que moitos dos nosos votantes participan nas mobilizaciones, algunas mesmo apoiadas por nós". Perguntado se existe un paralelismo

AOS QUE ENCIRRAN A VIOLÉNCIA

EMILIO LOPEZ

Calqueira micrófono que se achegue a unha mocía ou mozo galego solicitándolle o seu mellor desejo nas festas do Nadal atopa como resposta obrigada o desejo de que se rematen as guerras e haxa paz no mundo.

Mais, desgraciadamente os medios de comunicación transmiten-nos terríbeis imaxes de violéncia de todo tipo, nunca nos transmiten quen son os responsables das guerras nem da violéncia, nem os intereses criados que se esconden detrás da violéncia. Qué acontecería se se disolvesen os exércitos? Podería o mundo existir e convivir sen a OTAN? Poderíamos prescindir dos credos relixiosos e das suas coercitivas normas? Son perguntas excepcionalmente violentas...

Quén son os que enciran aos labregos a quitar os seus tractores as ruas porque non lles permiten pastorear as vacas nos eidos ao hermo e producir leite e evitar as violentas famas de tantos nenos?

Quén encira a violéncia aos familiares destes labregos que chegan de Holanda ou Suiza como emigrantes e ven que ali se fai outra cousa?

Señores que rouban cartos do presupuesto do "rancho" dos soldados! Estanos provocando con esta medida para que se volten violentos?

Señores da pantalla e revista do corazón! Porque provocan aos rapaces de 30 anos e sen traballo dando novas dos valores millonarios das xoias, dos luxosos autos, dos prezos das ridículas fotos da entreperna dos famosos?

Hai algo más violento que ter fillos e letras que pagar todos os meses e que che embarguen o piso como en Redondela os donos dos bancos que logo rouban, entran e saen da cadea como herois e profesores dos presos?

Hai algo más duro e violento que pasar tres ou seis meses arriscando a vida no mar, e que ainda así che proiba pillar peixes para que outros más depredadores que tí os vaian a pillar despois?

Hai algo más violento que un mercenario aprendiz de escribidor chamando-lle terroristas e desarraigados a fillos de emigrantes galegos e a homes galegos fartos de aturar traballo e soedade nas plataformas de crueis multinacionais?

Hai algo más violento que os patróns das pizarreiras pisoteando toda liberdade dos seus traballadores e que ríndose da lei os poñan na rua porque se presentan por un sindicato?

Hai algo más violento que estar toda a vida cotizando a Seguridade Social para que logo vexas no horizonte ao Señor Arnar copiando o método francés e presaxiando que de veilos andaremos darrastro como moitos hoxe na Arxentina?

Porque Solana é tan pacifista que nos mete até as ore-

llas nunha organización nacida para matar? Porqué os EE.UU. venden o 60% do armamento do mundo? Porqué resultará tan violento observar como todo o que ven de fora: lácteos, carnes, mexilóns, hipermercados, etc. sempre é bó e as nosas fábricas pechan unhas tras de outras?

Porqué consideramos violento cortar unha rua cunha manifestación e non consideramos violento levar varios meses sen cobrar?

Porqué son violentas as manifestacións dos mariñeiros galegos e non o son as dos mineiros leoneses?

Señor Fraga! Non lle dirixo estas perguntas en forma de interpelación parlamentaria porque teño medo a provocar o seu "estado natural": o violento. Ademais, seguramente todo iste debate sobre da violéncia sexa moi más simple: Qué preocupa máis, que os galegos e galegas deixemos de ser carneiros ou que outros poidan perder a súa condición de lobos?

E para más inri cando o Papa ia a dizer ben aventurados os pacíficos deulle un vomito...♦

EMILIO LOPEZ PÉREZ é deputado do BNG

da desde Madrid

quez

entre a campaña desatada contra o BNG e a que o PP puxo en marcha desde Madrid contra CiU e PNV, o voceiro popular afirmou que "é evidente que hai estratéxias centrais coas que desde Galiza non podemos concordar plenamente, pero tampouco o BNG ten o peso político do PNV e CiU". Ainda así concordou en que o aumento dos nacionalismos pon en perigo unha vitória do PP.

Fraga Iribarne, pola sua banda, aproveitou o discurso institucional de Fin de Ano e a oferenda ao Apóstolo Santiago, para enraberar de novo o clima social. Dase a circunstancia que en Xullo, cos conflitos sociais en pleno auxe, o próprio Presidente realizaba outro discurso institucional co gallo do Dia da Pátria e un discurso de oferenda no dia de Santiago. Neles omitiu calquer referencia ao clima de violencia que agora aprecia, alarmado, na Galiza.

Máis voces críticas no PSOE

As afirmacións do secretario xeral do PSDG-PSOE, Francisco Vázquez, segundo a Fraga na vinculación que ambos fan do BNG co terrorismo, fixo que outros dirixentes socialistas saisen publicamente criticando esta estráxeia. O alcalde de Compostela, Xerardo Estévez, deulle uns consellos, afirmando que "é preocupante que un dirixente político relate ao BNG con HB, cando meses antes o mesmo líder avogaba por coalicións políticas nos concellos entre a formación nacionalista e o PSOE. Non falo de hai anos, senón que só trascorren seis meses entre ambas posicións".

Pola sua banda, González Laxe, secretario de relacions institucionais e ex-presidente da Xunta, afirmou que non se pode considerar ao BNG vinculado coa violencia. "O BNG é unha organización heteroxénea pero non está ligada a grupos violentos ou terroristas", afirmou, chegando a xustificar as protestas sociais "ainda que non os métodos dos mariñeiros do Morrazo ou dos mexilloneiros que enfurruñaron a Fraga".

O presidente do grupo parlamentar socialista, Ventoso Mariño, considerou desafortunadas as declaracions de Francisco Vázquez. "Creo que é un erro que, polo lexitimo afán de conseguir unha vitória eleitoral, se crise á sociedade através de decisiones que no futuro poden xerar grandes incertezas sobre a convivencia ciudadana", declarou a *Faro de Vigo*. Ventoso considera que Vázquez segue as regras de xogo que marca Fraga.

Carlos Príncipe, pola sua banda, considera que non é o momento de pronunciarse públicamente sobre a controvérsia, pero membros da sua equipa de goberno recordan que "os violentos incidentes ocorridos o ano pasado en Guixar non estaban alentados polo BNG, senón por membros do PP e tamén por algun socialista como quedou claramente demostrado".♦

NA SUA MENSAXE DE ANOVELLO, O PRESIDENTE DA XUNTA ALARMA
CONTRA UN CLIMA XERAL DE VANDALISMO

FRAGA, O CORAZÓN TENRO E A FORZA INDOCUMENTADA

G. LUCA DE TENA

Fraga volve a ameazar en Fin de Ano "contra os cortes de vias, o lanzamento de bengalas e calquera outra forma de criar un clima favorá-

Toda forza non documentada é violencia. Con este *detente bala* no peito ven andando Fraga a política desde os tempos do franquismo verbal, cando estudiante novísimo de leis en Madrid. Que culpa ten Fraga de que o enunciado non sexa invento seu senón de Georges Sorel?

Na universidade de Franco non había más que unha forza e estaba tan ben documentada que tiña a exclusiva de sancionar todas as correccións políticas, as opinións autorizadas e os antollos democráticos. Unha vocación tan madrugadora de orde e disciplina coma a de Fraga non la perder a oportunidade de apuntarse ao SEU, o sindicato da Falanxe, que asi se chamaba a partida. Outros militantes más atléticos, coma Josep Andoni Samaranch, enmendaban a ostia limpia as opinións liberais. Co seu perfil de opositor melancólico, de cardis dilatados por moitas horas de cadeira, Fraga non tiña madeira para o asalto con manopla de ferro, pero vocación sobráballe e desde a sua posición sedentaria laboraba coa pruma por se facer un sitio canda Ramiro de Maeztu ou Ernesto Giménez Caballero, os pensadores da orde nova.

Fraga sobreactua coma ideólogo fascista para que lle perdoen o non poder anotarse ás partidas de castigo. As hemerotecas gardan artigos e estudos seus do alto franquismo que autorizan a violencia como respiración colectiva, como indignación natural contra as ideas progresistas, incluída a coacción encapuchada das rondas nocturnas do SEU que podían enmendar un vermello con tan pouca farmacia coma un pocillo de aceite de ricino. Todo o máis un oso crebado, un par de moas menos.

Pero é que o fascismo era a violencia documentada, sacramentada, estatalizada e polo tanto xa non era violencia senón forza, autoridade. Mesmo ingresara nas Nacións Unidas despois que o SEU de Fraga pintara aquela pancarta famosa: *Si ellos tienen UNO, nosotros tenemos DOS*. Fraga quixo denodadamente ser o número un deste sistema no que non era doado medrar sen uniforme e sen feridas de guerra. Por iso foi repetidor no campamento das milicias universitarias, circunstancia que as primeiras biografías do político ganban e as más próximas, as do seu outono auto-identificado, exclúen.

O xeneral Agustín Muñoz Grandes, escoitaba de Fraga unha barroca descripción da batalla de Waterloo coa boca aberta. O xefe da División Azul contaba despois aos seus amigos a afición insaciável de Fraga polo colecciónismo militar, non de obxectos senón de nomenclatura de morteiros, espingardas e inventos varios para descerebrar ao inimigo. Algún asistente a aquelas sesións intensivas de pornografia militar, despois tamén converso do fascismo, conta a quen llo quera ouvir o sentimento de vergüenza que producia o militarismo febril do aspirante a ministro que, polo demais, non sabía non ter unha escopeta na man.

Pero había que estar cos vándalos para facer carreira na corte de Franco. Que outra cousa podería interesar a Muñoz Grandes, un reconecido analfabeto funcional, que as fazañas bélicas que el mesmo nunca dera comido en letra impresa?

Unha das primeiras decisións de Fraga como ministro, foi organizar en Madrid unha homaxe á bandeira en nome dos *oficiais de complemento*, entre os que debería aparecer el con uniforme de alférez. Quen isto escrebe conserva unha memoria moi precisa daquela ma-

bel á destrucción de mobiliario ou a queima de autobuses". O vello político ten unha callada experiencia en relación con feitos vandálicos.

Fraga á esquerda. A mayoría do Grupo de Alianza Popular abstense na votación do Congreso sobre a Constitución.

ñá porque o xornal no que eu traballaba confiáralle a información. Chapado en uniforme de gala baixo un sol asañado, Fraga cantaba a fol de peito as virtudes dos vándalos que deran un golpe de Estado contra a Constitución. No estaribel estaba el só porque os seus compañeiros de promoción desertaran de tan patriótica convocatória. (Despois chamaron a todas as redaccions, desde o gabinete de Censura que el dirixía, para recomendar que se disimulase o fracaso).

Na extrema misérrima da escala moral deben estar os milicos frustrados, comparsas da pólvora que fan de cazadores de montería os méritos que nunca deran feito en campaña. O seu autoritarismo move a risos cando o representa Buster Keaton ou Jayceck pero é tráxico cando ten como intención principal encher de razón aos militares amontonados contra a República para lexitimarse entre eles. Paul Preston relata o comentario indignado de Franco o dia que un asesor lle advirte que as Cortes poden non aprobar unha proposta do Díador: *Pero a quien representan las Cortes?* Entre monterías e conferencias privadas sobre a estratéxia napoleónica, Fraga coce ladrillos xurídicos para aquil edificio que só tiña dentro a administración da vitória militar sobre un governo democrático.

Unha arquitectura banal e mentirosa que esfarellou ás poucas horas de morto Franco. A partir dese momento, Fraga pretende demostrar que o seu protagonismo dentro do goberno da violencia tiña unha intención claramente democrática. António Maura quixera chantar unha semenza rexeneracionista no Estado da Restauración pero nen toda unha galería de xestos autoritarios e militares lle serviran para facerse perdoar tan ca-

**'Unha das primeiras
decisións de Fraga
como ministro, foi
organizar en Madrid
unha homaxe á
bandeira en nome dos
oficiais de
complemento'**

tivo obxectivo. Ao final, enterrou o seu xesuitismo marcial na Semana Tráxica e na primeira lei antiterrorista (*Ley del Terrorismo*) do Estado e nunca quixo admitir o seu fracaso político

Fraga tivo que entregar moito más por un obxectivo incomparavelmente más indigno. O palmesano quería consolidar o sistema da Restauración e converter en realidade o que era unha ficción democrática. Fraga soñaba coa consagración legal da vitória militar do 39. Nesa carreira administrou a censura; deu conta do fusilamento de Julian Grimau; foi o ministro responsable das matanzas de Vitoria e Montejarra e agora é partidario de que o proceso do GAL acabe solapado pola sombra do Estado; na madrugada do 23 F, cando xa o moderadísimo Satrústegui desafiaba a voces aos milicos golpistas, Fraga non abría a boca. Os executores do golpe contaban con el para presidir un goberno provisional. El, obviamente, non sabía nada diso.

Fraga non cita tanto a Maura como a Churchill, o conservador modélico que para configurar ao Príncipe, o ideal de goberno de Maquiavelo, amolecia as costas de Hitler ou queimaba vivos aos ácratas encerrados nunha casa de Londres. Churchill estaba más lonxe que Maura e tiña a retagarda cuberta polo Banco de Inglaterra, tanto para acabar co vandalismo negro de Suláfrica como para declarar que Franco era un cabaleiro cristiano.

Pero era Franco violento? "Foi e é un grande goberante -sinala Fraga- que en moitas ocasións sacrificou a sua vida privada e as suas afincions ao servizo da patria. Ten un corazón tenro, case tímido e cheo de afecto"♦

LIBERTADE DE ASOCIACIÓN

A maxistratura de Lugo anulou tres despedimentos por "persecución sindical"

A pizarreira Ferlosa realiza prácticas antisindicais

■ H.V.

O segundo fallo xudicial declarando nulo de pleno direito o despedimento de tres sindicalistas da CIG na pizarreira de Quiroga Ferlosa trouxo consigo que o sindicato nacionalista calificase a postura desa empresa como persecución sindical aos afiliados desa central.

Carlos Iglesias Seara, Manuel Bobillo Pérez e Francisco López Álvarez foran despedidos de Ferlosa en Xaneiro de 1995. Cando o Tribunal Superior declarou nulo de pleno direito os despedimentos, no verán dese mesmo ano, a empresa enviou aos tres traballadores de vacacións. O dia antes de ter que se incorporar, o 20 de Agosto, recibiron unha segunda carta de despedimento, que agora tamén foi anulada pola maxistratura de traballo de Lugo.

Carlos Iglesias fora despedido —e readmitido tras unha sentenza— en iguais circunstancias en 1990 e Francisco López padecera o mesmo destino en 1986. A sentenza do xulgado do Social número tres de Lugo estima que "parece inferirse" a "persecución sindical de que son obxecto os traballadores por estaren afiliados á Confederación Intersindical Galega". O mesmo fallo di que "os despedimentos deben ser declarados nulos por ter como móbil a causa de discriminación aludida".

Prácticas antisindicais

As prácticas de Ferlosa sobresaben por enriba de todo o sector pizarreiro polo costume de recorrer a interferencias no plano da organización sindical. Nas últimas consultas para elixir representantes dos traballadores promoveu candidaturas verticais, na actualidade Grupo de Traballadores, de marcada afiliación patronal, controla o Comité de Empresa.

Noutras das empresas pizarreiras reproducense situaciones similares, ainda que non tan acentuadas. Primeiro a USO, despois a USGA (Unión Sindical Galega) e agora as CCOO foron correas de transmisión da patronal. O divorcio entre os intereses dos traballadores e a composición dalguns comités de empresa provocou unha protesta silenciosa pero elocuente. Un exemplo é *Pizarras os Tres Cuñados*, unha empresa de sesenta traballadores na que, nas últimas eleccións sindicais, para un Comité de cinco persoas só votaron trece traballadores. "A xente teñ medo a apresentarse pola CIG —declara Adriano Brito, dirixente desta central—, quen non é despedido é destinado a un posto de castigo".

Os traballadores que se presentan á eleccións sindicais pola CIG son despedidos ou trasladados aos postos más penosos.

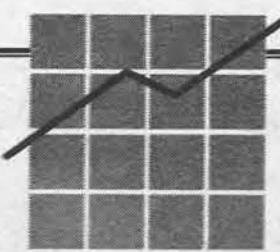
Adriano Brito, da CIG, ve unha estratexia de afogamento do seu sindicato por parte da patronal pizarreira e teme que se reproduza a folga de 40 días de 1989, toda vez que non se facilita que a representación sindical sexa eleita sen intervención patronal. "Vale todo para sacar á CIG do medio, mesmo que estejan no Comité CCOO e a UGT —di o sindicalista—; a suposta modernidade coa que a patronal se mostra ante a galera é unha fachada, porque a democracia está sempre ausente, deste xeito rematará por haber un estallido social, xa que non é posibel a protesta polas vias normais".

Solidariedade

A persecución sindical que padece a CIG na zona pizarreira foi criticada por numerosas or-

ganizacións socias, políticas e sindicais galegas e europeas. A sentenza que anulou o despedimento dos tres sindicalistas de Ferlosa valeu o apoio de ELA-STV, LAB, CGT francesa, Intersindical Portuguesa, UITBB (Unión Internacional dos Traballadores da Construcción, con máis de dez millóns de afiliados), UGT da Galiza e os concellos do Barco, A Rúa e Rubiá.

Nunha visita cursada pola Asociación Galega de Pizarristas a Bilbo, no marco dunha xira por todo o Estado, segundo informa Raúl del Río, o sindicato LAB protestou pola persecución sindical en Ferlosa e o propio presidente da asociación, Xesús Vidal Corcoba, xustificou os despedimentos agora anulados polo Xulgado Social de Lugo. ♦

A cultura da violéncia

MANUEL CAO

Sábese que Praga é unha das cidades más belas e mellor conservadas do mundo, e iso, a pesar de ser ocupada historicamente por grandes potencias económicas e militares cun enorme poder destrutivo. Recentemente, os povos checo e eslovaco divorciáronse politicamente con menos discusións que moitos matrimonios. Estamos diante de povos moi civilizados ou moi pusilánimes? A quen serve a violéncia, ao opresor ou ao oprimido? Nunha sociedade como a nosa o próprio feito de chegar á violéncia para resolver conflitos representa por si mesmo un fracaso. Contemplar un mozo embozado destrozando o mobiliario ou eliminando a un adversario só significa que esa sociedade, salvo tolería, nunca debería confiar nese tipo de suxeitos para dirixir os seus destinos.

Exercer á violéncia nunha sociedade democrática e libre é un dos traballos menos cualificados e simples que se poden executar. En realidade, revela a incompetencia e nulidade manifesta para efectuar tarefas más edificantes. Moito más complicado é traballar nunha empresa, estudiar e exercer unha profesión, fundar, manter e coñecer unha familia, etc. Un suxeto violento é un mal social fácil de illar, pero unha banda organizada é un mal social colectivo de más difícil solución. A violéncia raras veces se compadece coa razón, excepto a manifestamente defensiva, e utilizase para imponer criterios, crónicas ou intereses. Alguén di xo que "apelar á violéncia é o último recurso dos incompetentes".

Desde Galiza, co grao de desenvolvemento da humanidade, resulta evidente a inconveniencia de encetar a vía da violéncia política e social calqueira que sexa o obxectivo proposto. A nosa debilidade obxectiva e subxectiva nesa matéria quedou probada ao longo da historia. Daí é fácil deducir que os poucos que postulan hoxe a defensa ou a práctica da violéncia en Galiza non actúan como galegos áinda que, iso sí, logren disimularlo. Pola vía da violéncia nada poderá facer o noso país e se algúns lembran a célebre frase: "A violéncia é a parteira da historia" deberían darse conta que non se aplica aos, seguramente, "sacos de patatas" galegos.

Desde o punto de vista económico a violéncia non é neutral. É a volta á lei da selva permitindo ao más forte —que rara vez coincide co más intelixente— reasignar os recursos reais e financeiros acordo cos seus intereses. Os efectos para o conxunto da sociedade, salvo esporádicos repartos de botíns de guerra, nunca son positivos nem aumentan o benestar colectivo. Non hai expolio que non se agote, nem inimigo que sempre dure e nalgún momento haberá que organizar unha economía ordenada e nun contexto de paz duradeira sendo complicada a reconversión dos violentos.

Eran de esperar as críticas de M. Fraga ao BNG e lonxe de ser negativas acabarán aclarando moitas cosas. Parodiando o dito de "Ladran, logo cabalgamos" tales declaracions contribuirán a desterrinar definitivamente do nacionalismo galego certos "ruidos" colindantes coa violéncia que tentan camuflar ao seu abeiro actos absolutamente alleos ao modo de ser e actuar colectivo do povo galego. Serállle más difícil ao PP prescindir da violéncia e experimentada pola antigalega de que, en boa parte, é portavoz. ♦

Membros da Brigada Aerotransportable intervienen contra varios vecinos de Figueirido que protestan polo uso militar dun monte comunal. CARLOS

'Desde o punto de vista económico a violéncia non é neutral'

INFRAESTRUTURAS

A planta potabilizadora que van inaugurar será insuficiente sen sanear o río

A polución no Miño deixa sen auga potábel a Lugo

■ H.V.

O plano de construcción da nova potabilizadora de auga de Lugo leva once meses de retraso, pero os problemas de subministración de auga potábel que periodicamente padece a cidade non só se deben á falta de infraestrutura: a cantidade de matéria orgánica que levan as augas do Miño satura os decantadores da potabilizadora actual e pon de manifesto a falta de saneamento dun río a só trinta quilómetros do seu nacemento.

De forma intermitente desde hai un mes os veciños de Lugo teñen que recorrer a auga embotellada para cociñar e beber porque a auga da traída non é potábel.

Hai catro anos que o BNG local demanda unha solución á contaminación da auga da traída e hai outros 24 meses que tiña que estar en marcha un plano para paliar a situación. Se nun primeiro momento os avisos do Bloque foron calificados, por parte do goberno municipal, como alarmistas, a meio prazo demonstrouse que o problema da toxicidade das augas é constante.

Tanto no verán como nas épocas de grandes chuvias hai problemas coa potabilidade da auga en Lugo. Durante o resto do ano, é habitual que os niveis de manganeso e ferro superen o límite do admisíbel; iso supón que non é tóxico pero non é recomendábel.

Temor a eleitoralismo

A construcción da nova potabilizadora causa certa desconfianza entre os concelleiros da oposición, o tratamento químico agresivo da auga e a excesiva cloración é considerado como unha solución non moi positiva. Despois de case un ano de retraso, prevese a sua puesta en funcionamento en Febreiro. Por outra banda, o BNG ten manifestado o seu temor ante a posibilidade de que o retraso na sua apertura e a celebración de eleccións xerais en Marzo teñan algo que ver.

O alcalde da localidade, Xaqin María García Díez, propuso non cobrar o recibo da auga os días nos que non sexa potábel —no último mes sendos períodos de once e sete días—, pero a solu-

ción é de difícil aplicación práctica no recibo que se pasa aos consumidores. Unha alternativa transitória é a que propón o concelleiro nacionalista Xoán Carlos Carreira: encher os depósitos con cisternas mentres non sexa posíbel depurar a auga.

Mientras García Díez propone non cobrar a auga mentres esta non fora potábel, o goberno municipal aprobaba no pleno do Miércoles 27 unha subida do preço da auga que molestou á oposición e aos veciños. O incremento do 4,5% chega nun momento no que "a auga non é incolora, nem inodora nem insípida", replicou ao alcalde o concelleiro de Esquerda Unida, Anselmo Sampedro.

O paradoxo de que sexa precisamente cando máis chove o momento no que non hai auga potábel. Notario Vacas, anterior alcalde, tamén buscó unha solución: a captación de augas no río Neira, á altura de Rábade, a trinta quilómetros da cidade. A alternativa tiña un apoio técnico, pero a oposición nacionalista non está a prol desta opción. En palabras de Carreira, "pode que Notario Vacas dera unha solución tecnicamente viábel, pero temos que seguir a coller a auga do Miño, porque esa é a única forma de garantir que este río conserve unha mínima calidade, senón collemos auga daí, adeus Miño, porque ningúen vai preocuparse de recuperalo".

Salvar o Miño

En todo caso, a construcción da nova planta potabilizadora pode resultar insuficiente a meio prazo, a sua actividade veríase desbordada polo aumento no contido de matéria orgánica que, no futuro, vai traer o Miño. "Insisto, a Xunta ten que sanear o río", indica Xoán Carlos Carreira.

Debido aos retrasos cos que se acometeu a ampliación das infraestruturas de potabilización, Lugo perdeu un investimento Xunta de cen millóns de pesetas que foron para o Ferrol.

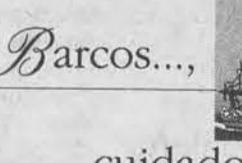
No pasado Agosto forá denunciado o alto índice de matérias químicas na auga da traída. O incumprimento das normas legais coincidia co verán, outro período que tradicionalmente hai problemas de potabilidade, xa que nesa época o Miño baixa con pouca auga e os niveis de concentración de substancias químicas supera a media.

A situación do río en preocupa dos a varios sectores sociais da cidade, de tal xeito que está constituída unha Plataforma do Miño que está a desenvolver iniciativas de todo tipo para protestar polo estado no que se atopa o principal caudal da Galiza.♦

Cando o Miño anega os prados, Lugo queda sen auga potábel. Cando ven a seca, tampouco se pode beber.

Consuma produtos galegos

Vinos, Conservas, Móveis, Cerámica,
Fraxes, Queixos,
Frores,
Camisas,
Antenas parabólicas,
Cárne, Pedras ornamentais,
Togures,
Barcos..., son produtos orixinados,
cuidados e postos á venda por mans galegas.

Produtos de alta calidade.

Consumir produtos galegos é o máis razonábel

para contribuir ao progreso de Galiza

É o consello dun periódico galego

UN ANO DECISIVO PARA FRAGA

En menos de seis meses Fraga pasou de encabezar as mobilizaciones dos mariñeiros

Galiza situouse en 1995 nas beiras do colapso

As promesas de Manuel Fraga, desde a sua chegada ao governo autonómico en 1990, mesmo criticando con crudeza estratéxias como a de reconversión industrial, deron na práctica nunha política ambígua ou pasiva. O ano que rematou viu o decantarse dunha crise

■ M.V.

A piques de rematar 1995, Ministro e Conselleiros cortaban a fita dos primeiros once quilómetros de autovía abertos ao tránsito. Foi na Costa da Sal, perto da Coruña, e corresponden á denominada *Autovía do Noroeste*. O demais terá que agardar, despois de sucesivos aprazamentos e contradecindo as reiteradas promesas de Manuel Fraga e de Emilio Pérez Touriño, concretadas nun sonado acordo cuia letra ninguén chegou a coñecer. Finalmente a obra estrela, anunciada por Fraga no seu discurso de investidura de 1990 terá que retrasarse, como mínimo até o ano 2.002.

Ademais das autovías A Coruña—Benavente e Vigo—Benavente, Fraga comprometera ao seu governo, naquel primer discurso, na realización dun denominado *corredor do Cantábrico*, así como dunha autovía entre Ourense e A Veiga, pasando por Monforte e Lugo. De nengunha das duas se volveu a ter noticia.

"A agro-industria constituirá a espiña dorsal da nosa estratéxia", afirmaba tamén, durante a sua primeira investidura, Manuel Fraga. Sen embargo, a primeiros de Febreiro de 1995, o Conselleiro de Agricultura, Tomás Pérez Vidal mostrábase a prol das importacions de leite francés e recoñecía que estas se tiñan multiplicado por cinco. No canto de "exportar produtos agro-industriais" como rezaba o programa, Vidal tiña que assumir ante a cámara parlamentar que "o 60% do sector lácteo galego está xa en mans extraneiras".

Dúvidas sobre a intervención pública na industria

Os éxitos de Fraga centraronse, despois de seis anos de mando, na mellora de estradas locais e na loita contra os incendios, ainda que 1995 marcou un novo e importante incremento dos mesmos. No seu haber conta tamén a intervención que evitou a Merca de Pescanova por Unilever, mala que un ano antes negárase a facer o mesmo ante a adquisición de *Cementos do Noroeste* pola corporación portuguesa Cimpor ou a de Larsa por Unión Leiteira Normanda. Neste último caso, foi a empresa extranjeira a subvencionada pola Xunta, con 800 millóns de pesetas.

"Impulsaremos o emprego, favorecendo as actividades transformadoras en man de obra", é outra das máximas programáticas de Fraga que hoxe lembran os traballadores de Alvarez, reiteradamente defraudados pola Xunta neste ano que finalizou. O governo galego, pésie a existencia de varios "compromisos firmes" non depositou ao longo do ano o aval que ga-

que xa non agarda máis e que está a provocar unha forte crispación social. En apenas seis meses, Fraga pasou de encabezar as manifestacións de mariñeiros a acusalos de terroristas. Ademais, as expectativas de Aznar no Estado cercenaron a tímida

autonomía conseguida polo sector galego do partido para acometer políticas proprias. O aparato de propaganda do Presidente galloupa só, por riba dunha sociedade que se corresponde, a cada menos, coas afirmacións que el mesmo destila.

Tribuna de autoridades na Manifestación do fletán celebrada en Santiago. A Xunta participou na convocatoria, sufragando os custos de transporte de parte dos manifestantes.

rantiria a continuidade da fábrica.

Se na fábrica de porcelana vigesa de Cabral non houbo intervención, nos casos nos que a houbo ás veces saiu mal. O "apoio especial ao sector vitivinícola" enunciado naquela primeira investidura traduciuse finalmente nun escándalo: O goberno galego concedeu un crédito para mercar más uvas das que se producen no Ribeiro. Foi o que se deu en chamar o *Ribeiro de matute, subvencionado pola Xunta*.

A intervención do feble sector público autonómico na industria galega resultou, en todo caso, un motivo permanente de polémica interna nas fileiras conservadoras. Desde sectores abandeados por António Ramilo, xefe da patronal, mantívose a crítica doutrinal a toda clase de intervención oficial. As propostas da oposición, sobranceiramente do BNG, pedindo unha política industrial e

un instituto público de financiación, foron rexeitadas de plano. Pero certos compromisos coa

sua base social levaron ao presidente a dar pasos ambíguos que, malia non resolvérren nada, mantiveron nun certo caso abertas as especulativas sobre a iniciativa gubernamental.

A indefinición e pasividade do goberno galego ante a caída do emprego no sector industrial —maior mesmo que na agricultura— contrastou este mesmo ano co decisivo apoio outorgado por Jordi Pujol a fábrica de Seat.

Da euforia ao reconocimento do fracaso

O Manuel Fraga que, na sua estrea en 1990, marcaba o obxectivo de "penetrar nos mercados do Leste", facendo de Galiza "un país competitivo en Europa e no mundo, superando a situación de crise e dependencia actuais", rec-

tificaba en 1995 con estas palabras: "Galiza ten escasas posibilidades de encontrar saídas razoñables", culpando á "debilidade de España na UE" de que "se agrave a crise".

Os investimentos exteriores continuaron a ser tan escasos como antes da chegada do novo presidente e o "grande parque tecnolóxico" instalado en Ourense non foi capaz de conseguir a instalación de nengunha empresa, alén da que permitiu a apertura do parque e a ceremónia de inauguración, na que participou Manuel Fraga elevando unha aerodinámica bicicleta no colo, ante unha enorme ringleira de fotógrafos. Outros centros que tiñan a instalación prevista en A Coruña, Vigo, Santiago, Ria de Arousa e costa de Lugo, segundo rezaban literalmente as palabras do presidente durante a investidura, non viron nunca a luz.

Algunhas das propostas de desenvolvemento acabaron, no ano

que ven de rematar, nun fracaso que non dubidou en recoñecer finalmente o próprio Fraga. Así a

iniciativa de xerar "solo industrial suficiente", en lugares "necessariamente próximos a centros urbanos dotados dos servicios necesarios para atraer, pola sua calidade de vida, a persoal de alta cualificación", rematou provocando unha xeira de críticas ao redor da ineficacia mani-

festa dos "polígonos industriais". A instalación de polígonos en función de promesas eleitorais e clientelares derivou en imaxes tan surrealistas e anti-económicas como o polígono da Cañiza ou os conlindantes e desérticos de Lalín e Silleda.

No ano

que rematou
tiñan que ter sido
inauguradas as
autoxías

O sector naval foi defendido cunha carta

O desmantelamento de sectores básicos da economía, levada a cabo polo goberno central non provocou unha reacción consistente por parte do goberno Fraga. Mália ter aprobado o parlamento

ros a alcumalos de terroristas económico

galego, por unanimidade de todos os grupos, unha moción de apoio a Astano, proposta polo BNG, na que se solicitaba a sua volta á construcción de buques, a Xunta negouse a trasladar esta exixencia ao goberno do Estado, limitándose ao envío dunha carta a Felipe González, cujas consecuencias —se as tivo— nunca foron difundidas. En auga de castañas quedou, polo tanto, a tallante afirmación de que "lle dedicaremos unha atención especial á construcción naval, brutalmente afectada polo Plano de reconversión, especialmente na área de Ferrol". Precisamente en 1995 perdeuse a última oportunidade de que Astano recuperase o seu tradicional papel de asteleiro, ao finalizar a moratoria á construcción buques de dez anos instaurada pola UE. Non se coñece resposta oficial por parte da Xunta ao respecto.

En sanidade, o goberno galego non foi capaz de reducir as listas de espera, matéria na que se comprometera explicitamente o Conselleiro Romualdo Beccaria. O escándalo nos hospitais só se viu amortiguado pola comprensión individual do problema por parte dos afectados, toda vez que a visión xeral de crise, da que deberían informar os medios de comunicación atopase embargada, gracias a unha eficaz campaña de publicidade nos medios, como é política habitual deste Conselleiro.

Os problemas de caixa do goberno autónomo traducíronse tamén nun recorte orzamentario en capitulos de alta sensibilidade como a axuda social (Risga). O seu resultado más patente foi o incremento de esmolantes nas rúas céntricas das cidades.

Fraga dá un xiro de 180 grados na defensa dos mariñeiros

Pero o que más demandou a atención pública foi a xeira sucesiva de prohibicións que levou á poderosa frota galega a retirarse dos caladoiros tradicionais. En 1995 producironse dous acontecementos importantes: a xa denominada guerra do fletán e a do banco canárido-sahariano. Manuel Fraga intentou, nun primeiro momento, liderar as mobilizacións. Así o fixo nunha manifestación celebrada en Vigo e, posteriormente, en Santiago. A forte contestación social, culpando as autoridades galegas de inoperancia e pasividade ante o problema, levou a Fraga a dar un xiro de 180 grados no último mes do

Como un peto que pica a pola dunha árbore, o desmantelamento industrial golpea a economía galega desde hai case unha década. Ao primeiro, o seu efecto non é perceptible ou non semella grave. Ainda percorre a pola a seiva que proven do tronco. Pero, de o páxaro continuar, a fractura da rama acaba por ser inevitável. Esa é a situación da economía galega na fronteira de 1996.

Estudantes de Telecomunicacións increpan en Vigo a Manuel Fraga.

A. IGLESIAS

ano. De intentar encabezar as mobilizacións dos mariñeiros pasou, sen solución de continuidade, a alcumalos de terroristas. Foi, sen dúbida, unha más das indecisións de Fraga ante unha crise que non era capaz de enfrentar, máxime ao terce incrementado o peso do PP madrileño sobre o sector galego, consecuencia da mellora das expectativas de Aznar no Estado.

O resultado patente é que Galiza sofre, desde 1994, a taxa de ocupación máis baixa da súa historia e perde postos de traballo a un ritmo de 25.000 por ano. A taxa de ocupación entre os menores de 25 anos é de 23,2%, en tanto que a de paro elvézase ao 38,9%. Esta situación ten provocado unha mobilidade potencial do eleitorado conservador que se traduciría, de celebrarese hoxe unhas

eleccións autonómicas, e no caso de non repetir Fraga como candidato, na perda da mayoría absoluta por parte do Partido Popular e na conversión dos nacionalistas na segunda forza.

O equilibrio lingüístico tam-pouco foi posibel

Se a paz social non foi posibel, tampouco o foi a lingüística. O ga-

lego, segundo un estudo realizado pola Real Academia, sofre unha vertiginosa caída de falantes, o que conducirá a súa práctica desaparición en apenas duas xeneracións. As citas protocolares a Brañas, Murguia e mesmo Castelao, nos discursos do Presidente, mostráronse inoperantes ante a ausencia dunha política real de normalización da lingua, demandada pola oposición nacionalista.♦

A. IGLESIAS

Viciños de Ponteareas reclamanlle a Fraga un maior uso do galego.

A ANGÚRIA DE FRAGA CANDO NON TEN NADA QUE INAUGURAR

M. VEIGA

"Meu querido amigo, os feitos son os feitos", gosta de exclamar Fraga e logo engade: "Eu só teño que dizer que durante o meu goberno foron criados 800.000 puntos de luz, sufragados 200.000 viaxes de emigrantes e inaugurados 30.000 quilómetros de estradas". Cando lle preguntan pola oposición enfatiza con desdén que está "laminada" que "colle nun taxi" ou que "cos debidos respeitos, pero eles falan, mentres nós executamos".

Tanto empirismo non lle serviu neste ano 95. Os éxitos propios son magros e mesmo contradín as previsións oficiais. Ante a imposibilidade de recurrir ás cifras, a Fraga non lle queda más que descalificar ao contrincante.

Dado que o PSOE galego ten problemas históricos de ubicación, alén dos xa coñecidos a nivel estatal, o inimigo a neutralizar resulta ser o BNG. É probabel que o líder do PP non conte con desalentar aos 100.000 ou 150.000 votantes nacionalistas que considera xa voto sólido, pero cre posibel o amedoñar a 50 ou 100.000 más que abalan dunhas eleccións a outras e sobre todo aos que poderían sumarse de aquí en diante.

Ao nacionalismo están a achegarse, segundo constatan os sondeos do partido conservador, clases medias e tamén sectores depauperados e pouco informados, votantes até agora do PP. Esa é a sangría á que Fraga tenta poñer lindieiros coa súa invocación ao terrorismo. A falta de obras que ofrecer ao eleitorado é probabel que esta siga a ser a súa liña argumental nos próximos meses.

A conduta sen matices de Fraga une, por outra parte, aos nacionalistas convencidos e achegados, a moitos dos que padecen a crise e mesmo a todos aqueles sensíbeis a algo tan simple como é a defensa do galego. Sempre haberá, con todo, quen coide que obedecendo ao lobo están más seguras ás ovellas e iso tamén o sabe Fraga.♦

'Ante a imposibilidade de recurrir ás cifras, a Fraga non lle queda más que descalificar ao contrincante'

RESPOSTA A MANUEL CAO EN AMÉRICA OU EN EUROPA SON PARTE DO PAÍS

MANUEL MERA

No número 706 de *A Nosa Terra*, e baixo o tíduo de "Os emigrantes", Manuel Cao realiza afirmacións e insinuacións que parecen percurar unha actitude belixerante ou cando menos pretenden marcar distancias coa emigración galega en América, misturando polo medio cuestións de normativa lingüística que non veñen ao caso. Permitirame que sobre o particular lle faga algunas matizacions.

Ante todo, a emigración a América desde o punto de vista político é distinta á que se deu a Europa xa que, desde as últimas décadas do século pasado, foron moitos os exiliados galegos que atravesaron o "charco" especialmente a A Habana, Bos Aires, México e Montevideo. Lembremos a Castelao, Suárez Picallo, Alonso Ríos, Villaverde, Somoza, Luis Soto, Curros Enríquez, Seoane, Blanco Amor, Xosé e Carlos Velo, Lorenzo Varela, e centos máis. Así como outros esgrégios intelectuais que tiveron que emigrar por diversas causas, como Lugris Freire, Cabanillas, Neira Vilas, Villar Ponte, Xosé María Cao... A acción destes exilados e intelectuais (federalistas, rexionalistas e galeguistas) tivo unha forte incidencia entre a emigración económica. Polo que naceron centros galegos, que difundiron a nosa cultura e tomaron postura activa respecto da situación social e política de Galiza (recadación de fondos pra realizar más de 600 escolas no rural a primeiros de século, primeira narrativa en galego de Lesta Meis, colaboración desde A Habana coa Real Academia Galega, apoio á Autonomía de Galiza desde a colectividade asentada en Bos Aires, axuda ao desenvolvemento asociativo agrario, etc).

Tamen foi en América onde tomaron forza as primeiras sociedades arredistas (o que hoxe chamamos independentismo e/ou nacionalismo) co nacemento de Pondal en Bos Aires e da Irmanade Nacionalista Galega da Habana. Así como un intento de fundar un Partido Comunista Galego en Bos Aires por parte de Moisés Dapresa, tendo como organo a *Fouce Roxa*. Por todo isto resulta lóxico o interés do nacionalismo galego sobre a emigración en América, que tanto lle escama a Cao.

A emigración galega tampouco tivo, até agora, a mesma presencia nos países receptores de América e da Europa de más alá dos Pirineos. Hai unha maior integración en América, que se consolida nos fillos e netos de galegos. Como esquencer a contribución que no campo sindical fixeron Antonio Soto, Fandiño, Pérez Leirós... na Arxentina, Troitiño no Uruguai, Pantín en Porto Rico. Como non decatarse de que Fidel Castro, fillo de galegos, é unha das figuras máis importantes deste século, ou de que no Brasil hai deputados e concelleiros de estados e cidades, que teñen máis habitantes que Galiza, que naceron nas nossas aldeas. Pero isto non se produce por unha actitude diferente dos nosos paisanos, senón polas distintas posibilidades de integración que hai nun e noutro caso, abunda con ver sen necesidade de cruzar o "charco" o que aconteceu cos nosos emigrantes no resto do Estado e en Portugal.

Hai polo tanto unha contribución política e social de Galiza a América, e unha axuda dos emigrantes á súa Terra. Claro, non é comparabel á que realizaron os galegos que viven no país... Tamén se o fose, sería para botarse a chorar. Tam-pouco todos os emigrantes mantiveron o seu desexo de voltar e posturas de apoio activo a un cambeo, verdade, como tam-

Negócio dun armaceneiro galego en Bos Aires.

pouco todos os que quedaron votan ou apoian ao nacionalismo. Decir que os emigrantes galegos en América, como afirma Cao, renunciaron do seu idioma e cultura, é ter un profundo descoñecemento da existéncia de centos de asociacións galegas e grupos folclóricos, e non poucas editoriais... así como da presencia na década dos sesenta en Bos Aires, por poñer un exemplo, de 14 grupos de teatro en galego. Por outra banda calquera pode comprobar como centos de emigrantes que voltan cada ano seguen a falar galego, outros non. Como en Galiza, segundo denúncia a cotío a Mesa de Normalización Lingüística. Por outra banda, a emigración galega a América rematou hai más de 40 anos cara a Arxentina, Uruguai e Brasil, más de 50 a Cuba, e non menos de 30 a Venezuela e, o tempo non pasa en balde.

Ademais de ser dous procesos migratorios que se producen en duas etapas distintas, unha especialmente antes dos 60 e a outra esencialmente despois, en América o castelán é o idioma oficial na maioría dos países receptores, pero en Suiza, Alemania e Bélgica son o alemán e francés. Isto provoca comportamentos individuais e colectivos distintos, e un proceso máis rápido de asimilación do emigrante aos hábitos dos países latino-americanos, como acontece tamén no resto do Estado e Portugal.

Dicer que os emigrantes galegos insertáronse en sociedades atrasadas en competencia cos autóctonos, ten parte de mentira e parte de verdade. Empezarei pola verdade. Resulta evidente que os emigrantes, galegos, chinos ou italianos, dá o mesmo, sempre entran en competencia cos autóctonos. Que todo proceso migratorio é custoso, socialmente falando tanto para o que emigra como para o povo receptor, pero isto tamén acontece en Europa. A única diferéncia é que alí impiden no posibel a residéncia. Estou falando en termos sociais, porque a nivel económico o país receptor gaña riqueza, producida po-

la man de obra barata recibida, máxime se está nun proceso de expansión e está minimamente povoado, como á Arxentina, Brasil e Venezuela. E o país de orixe consigue medios económicos ao traveso dos emigrantes que retornan e dos cartos que remesan. Non esquezamos o medre da construcción nas décadas dos 60, polo diñeiro procedente de Venezuela e México, así como desde mediados dos 60 colleñ Alemaña e Suiza o relevo.

Galiza non se vai ceibar polo que fagan os nosos emigrantes, e menos polos que sexan ricos e poderosos que van poñer por diante sempre os seus intereses persoais, pero debíase contar con eles, cos seus fillos e netos, que cada vez máis buscan en Galiza as súas orixes, para que dean unha man... non vai estar demais... Hai que contar con todos!, cos que emigraron á Arxentina, Alemaña ou Barcelona, porque detrás de cada un deles hai unha traxédia da colonización de Galiza, unha frustación pola falla de medios para opoñerse a unha situación tan vil, e un anceio de cámbreo. A liberación, temos que facela os que: nunca tiveron que

marchar por persecución ou por ter medios dabondo, os que tiñan tan pouco que non poideron nem mercar unha pasa-xe, aqueles que retomamos logo dunha longa emigración... ou os que por diversos motivos a querían facer.

s que cruzaron o nunca puido volver a más dun patrón americano e convivio da súa vida.

Habana, Montevideo, sociiedades atraídas a emigración non saber moitos de América. Prácticamente estaban todos en tiñan moedas oitos deles un bólido e de servicios Arxentina en 1950 y quedantes na Universidade española, que tiña o

Os nosos emigrantes, os de Buenos Aires, Panamá, Suiza ou Australia, son unhas víctimas más da colonización da nación, do atraso secular, da falla de traballo. A súa resposta foi diferente en cada país de recepción en función da situación social e política existente e do momento en que se deu. Así en Buenos Aires e na Habana, atroparon sociedades fervendo, nunha as reivindicaciones sociais e laborais (semán tráxica de Buenos Aires, a revolta da Patagónia, etc), noa outra a loita pola independencia e contra o anexionismo ianqui. Asemade, Buenos Aires e La Habana foron destino de deusas de exiliados galegos a finais do século pasado e primeiros do actual que fermentaron unha semenza receptiva. Por úl-

Dicer que Bos Aires, A Habana, Montevideo ou São Paulo eran sociedades atrasadas cando se produce a emigración masiva dos galegos é non saber moito da historia económica de América”

emigratório en América, mesmo enfrentando-o co que se deu a Europa ou cos que quedaron na Pátria é taimado, e indica insensibilidade e desconecemento. Esta actitude condena unha vez máis a emigración a aqueles paisanos que por carecer de medios ou ser reprimidos tiveron que liscar cara outras terras. Galiza fixémola todos, os que quedaron e os que emigraron, non se trata tanto de disputar protagonismos, que por outra parte están claros e son evidentes, como coñecer profundamente o noso pasado, as consecuencias da colonización e dependéncia, para non trabucarnos no futuro. Por certo, os estudos que hai son ainda insuficientes, mínimos, tanto sobre Galiza como da emigración, este é o verdadeiro problema!♦

Promocións Culturais Galegas S.A.
EDITORA DE
A NOSA TERRA

AMPLIACIÓN DE CAPITAL

Do 15 de Decembro de 1995 até o 31 de Xaneiro de 1996

52.510.000

Un periódico para un país

Galiza ten futuro e os medios de comunicación propios tamén.

Co apoio xa de máis de 600 accionistas.

Cunha longa historia, con instalacións propias e unha editorial en marcha.

Coa tua participación cada dia.

Se vostede desexa ser **ACCIONISTA** pode ingresar o díñeiro da seguinte forma:

■ CONTADO:

Mediante cheque emitido a favor de
A NOSA TERRA

Mediante ingreso nas contas

2091-0501-61-3040038976 de Caixa

Galicia ou

40233801 de Caixa Vigo O.P. todas elas de
Vigo, especificando "Ampliación Capital Social
Promocións Culturais Galegas S.A. 5/1995" e
nome, enderezo e NIF de quen o fa.

■ DOMICILIACION DO PAGAMENTO

ATÉ 6 MESES.

Contra o ingreso emitirase resgado provisório
até a entrega dos títulos.

Prezo de cada acción: 5.000 pta.

Os novos accionistas pagarán unha prima de
5.000 pta. polo que o prezo-final de cada acción
será de 10.000 pta.

Pode recabar maior información no teléfono

(986) 43 38 30 ou ben nas oficinas de

A NOSA TERRA, sitas

na Rua do Príncipe 22 baixo, de Vigo.

**POLA LIBERDADE
DE EXPRESIÓN
MERCAMOS ACCIÓNS
CONTRA A DISCRIMINACIÓN
DA XUNTA**

Xosé Carlos Eguez Comesaña

Manuel Muñiz Besteiro (Profesor)

Andrés Otero Botana

Xesús Moure Mosquera (Xeade)

Antolín Montes Abel (Xubilado)

X. Antonio Peña Boiroa (Economista)

Anselmo López Carreira (Historiador)

Gonzalo Pampín Bermúdez

Xosé Luis Marañón Bello

Celestino Rodríguez

Xesús García García (Obreiro)

Galasio Varela Gesto (Labrego)

Eusto Alonso Fernández (Historiador)

Xosé C. Bermúdez Ermida

Xosé Búa Lado

Aurora Comesaña Matos

Rosa M. Darriba Calvino (Concelleira)

Notilia Escrig Rei (Procuradora)

Xosé Estevez Rodríguez (Historiador)

Carmen Fernández Meixome

Vitória Fernández Montouto

Alfredo Fernández Prieto (Empresario)

Xosé Fuentes Castro (Empresario)

Elisa García Castro

Elisa González González

Flora Gutiérrez Blázquez

Xosé López García (Concelleiro)

Daniel López Vispo

Xosé Moreira López

X. César Mosquera Lorenzo (Deputado)

Luis Oballeiro Piñón (Historiador)

BOLETIN DE SUSCRICIÓN DE ACCIÓNS

Sr. Director
Róolle que a partir desta data se sirvan atender con cargo á miña conta corrente/de aforro Nº .....
de cobro que serán apresentados por Promocións Culturais Galegas S.A. en conceito de compra de ..... acciós da seguinte forma: ..... mensalidades de ..... os documentos

Titular da conta

Nome .....

Apelidos .....

Profisión .....

Endereço .....

C.P. .....

Província .....

Teléfono .....

Cidade .....

N.I.F. .....

Banco/Caixa .....

Axencia Nº .....

Localidade .....

Provincia .....

Endereço .....

Asinatura do Interessado: ..... a ..... de ..... 199.....

José W. Bautista Vidal, responsábel do Programa Nacional do Alcol como combustible no Brasil

'Os países dominantes resérvanse a emisión de moeda e fan da libre competencia unha quimeira'

O físico brasileiro de orixe galega J. W. Bautista Vidal, que fora secretario de Tecnología Industrial, e responsábel do programa para substituir a gasolina polo alcol, considera que o seu país está a ser destruído pola vaga neo-liberal de Collor de Melo e de Cardoso. Nos seus libros *Soberania e Dignidade* e *O Esfacelamento da Nação* (editorial Voz

■ G. LUCA DE TENA

O presidente Cardoso dixera en campaña que o Brasil non é un país sub-desenvolvido mais un país inxusto. A solución por el proposta era a modernización. En que consisteu esa modernización?

Cardoso é un impostor. Ese conceito de modernización é unha mistificación dun prexuízo popular que coída que todo o que é moderno é bon. Con este falso conceito conseguieron avanzar en votos eleitoralmente e actuar devastadoramente sobre a propia sobrevivencia do Brasil. Trinta millóns de brasileiros están submetidos ao xenocidio da fame. Somos a penas 145 millóns. Segundo as estatísticas da Nacións Unidas, morren mil seiscientos nenos ao dia por falla de comida nun país que ten hoxe capacidade para alimentar seiscientos millóns de persoas con a penas o trece por cento do seu territorio cultivado. O ano pasado o Brasil produciu oitenta millóns de toneladas de gran, é o primeiro produtor mundial de sucre e mandioca e o segundo maior de alimentos non industrializados do mundo. Fernando Henrique Cardoso tiña unha imaxe de intelectual de esquerda que entregou ao poder financeiro internacional. Previamente nem sequer dera gañado as eleccións para o goberno de São Paulo.

○ ante-desenvolvimento

O substituto de Collor daba moita importancia na campaña electoral á chegada do capital extranxeiro.

Total. O capital extranxeiro entra para tirar o máximo beneficio. O próprio modelo de crecemento económico do Brasil, que eu analiso nos meus libros, é un modelo de ante-desenvolvemento. O crecemento non significa necesariamente unha cousa positiva. O cancro é un crecemento da cela e mata ao individuo. O Brasil ten case o cen por cen do seixo de primeira cualidade do planeta. É a base da industria electrónica. Nós exportamos o seixo a sesenta pesetas e importamos ese mesmo seixo bai-

xo forma de compoñentes electrónicos a seiscentas mil pesetas. Temos o potencial hidroeléctrico máis grande do mundo na Amazónia pero os intereses extranxeiros fan que o Brasil tome diñeiro emprestado e constrúa a central de Tucurui. Como os intereses dese préstamo son altos, o megawatió-hora sae a cinco mil pesetas. Como o prezo internacional é de seis mil pesetas, mesmo con esos prezos altos poderían compensar. Entretanto, os contratos dos grandes exportadores de aluminio Alcan e Alcoa, produto que se fai básicamente con electricidade, fai que nós vendamos a electricidade dos ríos entre 1.200 e 1.600 pesetas. Temos o sistema máis eficiente de extracción de mineral de ferro e extraer unha tonelada cástanos duas mil pesetas pero vendémola a seiscentas. O capital de fóra ven para zugar o máximo e nem cobrar os custos de explotación. O Brasil é un país riquísimo e por pagar os custos da opulencia do mundo hexemónico, ten que viver na miseria. O neoliberalismo de Collor e Cardoso é fillo do mesmo pai e da mesma mai e o único que fai e aprofundar a dependencia e a inviabilidade nacional.

Foi precisa unha reforma constitucional para levantar o proteccionismo da economía do Brasil.

Todos os países reservan unha parte importante do seu mercado interno para as suas propias empresas, comezando polos Estados Unidos, hai más de cincuenta anos. A Constitución brasileira establecia que as empresas nacionais tivesen opción a unha parte do mercado interno, baixo forma de contratos do Estado etc. Desde o momento en que lle dan un trato igual que as empresas de fóra no mercado interior, a empresa nacional non pode competir. Por exemplo, nos créditos. Os intereses do sistema bancario brasileiro, dominado por grupos externos, chega ao cen por cento anual. As trans-nacionais teñen os seus propios bancos e acceso ao diñeiro externo con intereses de seis por cento. Os norteamericanos teñen a moeda internacional e emiten ao seu prazer. A moeda, a forza maior do capitalismo actualmente, entra no conxunto de factores de

zes, do Brasil) identifica a causa da profunda crise económica brasileira nun modelo de crecemento dependente, imposto polos países dominantes. Bautista Vidal é o paradigma do científico que procura a comprensión universal das suas análises, convencido de que só tradúcindoas a lingua política poden chegar a se converter en realidade.

reserva federal norteamericano) emite a moeda internacional que é un fraude. É o contrario da moeda de compensación que propunha John Maynard Keynes. Keynes fora a Bretton Woods para abrancar o mundo entero pero dixo que atopara un tirano. A relación de cambio mundial do 94 é de 3,7 billóns de dólares. Esta moeda apodérase de todos os patrimonios a cambio de nada. Nem sequer papel é, porque só aparece na contabilidade. Este é cerne do caso. Pero qué ven sendo a riqueza? A terra, a auga, a enerxía e os recursos minerais, ou países pintados? Temos que sair de sa trampa. Hoxe chégase ao extremo de levar a idea de competencia non só ás empresas, senón ás nacións. Unha empresa que fracasa coas actuais regras do xogo despi de aos seus obreiros e pecha. E que ten que facer a unha nación que non se pode defender económicamente, matar ao seu povo? Pero a que perversidade chegan? Como se pode defender isto?

Que representa a enerxía nese proceso?

A da enerxía é unha cuestión fundamental. O carbón e o petróleo están a esgotarse. Temos que atopar unha solución enerxética que baseándose na realidade dos recursos permitan crear modelos de desenvolvemento que saian do sistema financeiro internacional. Sen a enerxía non existe industria, agricultura, transporte... Nada. O mundo hexemónico está centrado en rexións temperadas e frias do planeta. Para construir esa civilización, que chamaremos do petróleo os países do Norte tiveron que empregar combustíbeis fósiles. Como o petróleo non vai durar toda a vida, o modelo é suicida.

O Xapón, que xa é hoxe a maior potencia industrial do mundo, pecharía en catro meses se lle faltase petróleo. A continuación da enerxía ven a tecnoloxía. A tecnoloxía é o uso da enerxía para a producción de bens e servizos. Como ese mundo tecnoloxico, se fundamenta nunha fonte de enerxía que desaparece, usa como trampa o sistema financeiro. Este sistema representa unha riqueza que non existe e, manipulado por un reducido grupo de intereses en todo o mundo, mistifica todo. O

edificio lóxico é consistente desde o punto de vista económico, pero o seu fundamento é falso.

Hai un discurso que identifica o conceito de soberanía co do proteccionismo egoista e o de internacionalización coa apertura e progreso.

Esa presentación é unha meia verdade. A soberanía ten que ser cualificada. Non é un conceito abstracto, senón real. É a única maneira que un povo ten para cumplir as suas aspiracións e atender ás suas necesidades. Hai setores da esquerda no Brasil que falan moito de *cidadanía* e recusan o conceito de soberanía. É unha mistificación profunda porque se non soberanía non é posible a cidadanía. Só coa soberanía se poden enfrentar colectivamente os problemas e resolvélos. Claro que en beneficio de todos. Parte da estratexia neo-colonial é defender o conceito de cidadanía como algo moderno e o de soberanía como algo superado. Pero é un xogo evidente porque desde o momento que non teñas soberanía non existes e os teus problemas non contan.

Como se pode representar esa relación entre a forma da sociedade e o sistema de enerxía?

A enerxía nuclear é necesariamente centralizada. Impón un poder en mans de poucos. O petróleo que está nas mans dalgúns empresas tamen é centralizador. A biomasa é por natureza descentralizada. Todo individuo que teña unha leira con sol e auga pode ser autónomo; os outros non. Esta idea leva en si propia unha revolución conceptual práctica, realista, que pode mudar o panorama do poder. Alemaña e Estados Unidos fundamentan o seu poder no petróleo de fóra do seu territorio, que para o caso está na maioría no Oriente próximo. Por iso o territorio que ten petróleo ten guerra. Preocupame o éxito da Petrobras do Brasil que é a única que ten tecnoloxía para grandes profundidades. Temo que se descubra petróleo en grandes cantidades coma no México... Os norteamericanos destruíron México pola via financeira para se apoderaren do petróleo.♦

Parte da estratexia neo-colonial é defender o conceito de cidadanía como algo moderno e o de soberanía como algo superado

producción en igualdade coa enerxía, matérias primas e mano de obra. Ao se reservar o poder de emisión de moeda, os países hexemónicos fan da libre competencia unha quimeira. Todo o esforzo por montar unha estrutura industrial importante en setores estratéxicos foi inútil. Agora que esa estrutura se privatiza, o que está a darse é un proceso de des-industrialización. Chile, cun programa semellante, voltou ao século XIX.

Contra a modernidade

O mesmo conceito estratéxico significa que hai un interese colectivo en xogo.

O Brasil foi sempre unha colonia desde o século XVII, pero dera un salto enorme na sua afirmación nacional entre as duas grandes guerras. O Brasil saiu da II Guerra Mundial sen deber nada a ninguén, e estaba a dar un grande salto adiantado na afirmación nacional. Pero xusto ao rematar a II Guerra comeza unha segunda fase co acordo monetario de Bretton Woods que levaria ao neo-colonialismo. É o que eu defino como *ante-desenvolvemento* porque está baseado nun modelo de desenvolvemento económico externo. É un modelo suicida porque non permite ao Brasil aproveitar as suas potencialidades e construir un proxecto próprio. Non se trata de xenofobia: os adiantos tecnolóxicos impoñen os parámetros e intereses de grupos hexemónicos externos e impiden a un país tan rico como o Brasil a auto-afimación. Non permite a solución dos problemas básicos do povo e a estruturación dunha sociedade contemporánea. Non quero usar a palabra *moderna* que está deteriorada por esa liña neo-liberal. Estamos?

Como se pode defender unha nación dese poder monetario?

Coido que Hitler nunca soñara nunha estrutura de poder tan violenta como a que saeu de Bretton Woods. Un grupo, emite o referente monetario absoluto. O FRB (Federal Reserve Bureau, ou consello da

G.L.T.

'A biomasa é a fonte enerxética do futuro'

O alcol, como combustible, é unha opción sobre o petróleo?

O alcol é a punta dun iceberg. O fundamental é a biomasa que resolve todos os problemas enerxéticos en todo o espectro: o dos combustíbeis sólidos, líquidos e gaseosos... A biomasa sustitue todos os derivados do petróleo, incluída a electricidade. Pode producir calor a baixísimo custe con madeira, carbón vexetal, mato. Unha hidroeléctrica é un investimento xigantesco pero na tua casa podes producir enerxía eléctrica con madeira. Alguns ambientalistas pouco preparados ou ao servizo doutras causas, consideran que queimar a madeira está mal, pero é o único xeito de salvar o bosque porque lle das valor económico co que a renovas para sempre. A madeira é un captador e ar-

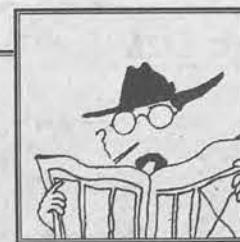
macenador de enerxía solar. Brasil ten moita palma de aceite. Na Amazonia poderíamos ter seis millóns de barris-día de óleo Diesel o que equivale á produción de Arábia Seudi. Todo isto sen destruir a floresta. Esa central que queren construir en Allariz é unha solución excelente.

Que países seguen esta opción no mundo industrializado?

Na Alemania xa decidiron substituir con aceita de colza e xirasol o petróleo en toda a agricultura. No trópico esta posibilidade multiplicaase. A enerxía que produce o sol diariamente equivale por día a seis millóns de bombas nucleares do tamaño da que se deitara en Hiroshima.

Cómo se pode substituir a gasolina para o transporte?

O alcol é moito mellor combustible ca gasolina. O nivel de octanos é o dobre e a contaminación é cero. A gasolina ten chumbo, carbónico... Mesmo nesta civilización estúpida do automóvel na que para comprar un paquete de tabaco levamos unha torrelada conocido e do inferno do tránsito das cidades, este combustible se axusta perfectamente. Mesmo científicos amigos nosos perguntaban como sendo tan bon o alcol non o coiaban os norteamericanos. Tiveramos que facer unha extensa campaña de información popular. Ao comezo había desconfianza pero cando puñan alcol, o coche tiña más potencia e a contaminación nas cidades reduciuse enormemente. Cando quixeron volver á gasolina, cen mil persoas se manifestaron en São Paulo.♦

Jarrai e os parados

O *WALL STREET JOURNAL* adica o seu artigo editorial do 29 de Decembro á última ofensiva da ETA. "As posibilidades de paz en Bósnia e Irlanda do Norte fixeron concebir a moitos bascos esperanzas de solución negociada para o derradeiro foco de terrorismo da Europa. Despois, o grupo separatista basco fixo estalar un coche bomba nun bairro de alta densidade de Madrid que matou a once persoas e feriu a outras doce(...). No Governo basco considera que será difícil erradicar os apoios que lle quedan á ETA, á vista do incesante ingreso de xente moza nas filas de Jarrai, o movemento radical da mocidade ligado a Herri Batasuna. O aumento da violencia nas rúas produciu un alto número de desercions do movemento pacifista basco, ainda que os inquéritos denúncian que a inmensa maioria da xuventude está pola paz. Agora, moito menos xente leva o lazo azul por José María Aldaya, o empresario que ETA secuestrara en Maio (...) En grande medida, a violencia nas ruas é un refexo da frustración de moitos mozos que están sen traballo. Nos anos sesenta, xente de toda España chegaba aos estaleiros e fundicións á procura de traballo. Hoxe, moitas das contaminantes e obsoletas empresas bascas pecharon e deixaron un exército de parados. Co cincuenta por cento dos menores de 25 parados, Herri Batasuna convence a moitos de que a responsabilidade é de Madrid e dos partidos estatais".♦

O petróleo das Malvinas

Horacio Verbitsky escribe na sua sección *Cuidado con el Perro*, do diário *PAGINA 12*, de Buenos Aires sobre o acordo de explotación do mar asustral asinado entre Menen e John Major. "No ano 79, o director da CIA almirante Stansfield Turner, informou ao Congreso que a Arxentina era un dos tres lugares do mundo más prometedores para a prospección petroleira. Segundo a exploración do buque Glomar Explorer, realizada pola CIA, dentro da zona incluída nas 200 millas que circundan As malvinas hai case nove veces máis hidrocarburos ca no Mar do Norte. Un funcionario do Goberno británico explicou que o acordo de cooperación asinado en Nova Iorque permitiría aos ingleses seguir adiante sen as ameazas previas. O suposto negocio do 50 por 50 é un sofisma. A Arxentina permite participar a Gran Bretaña nas áreas marítimas propias que non tiñan a soberanía en litíxio".♦

O cine como pluralidade necesaria

O produtor Anatole Dauman reclama no *LE MONDE DIPLOMATIQUE* un acordo entre o cine auroeu e norteamericano "Chegou o tempo dunha declaración de inter-dependencia asinada polos grandes do cine mundial. Unha declaración de solidariedade que defendese a necesidade de pluralismo cultural mediante a defensa de todas as industrias nacionais ameazadas de asfixia por a presión comercial norteamericana. Esta declaración debería defender un reforzamento das regras de competencia para impedir que os grandes grupos de comunicación rematen dominando as redes de difusión mundiais. Defender o cine como arte, significa aceitar que se lle apliquen as mesmas consideracións que a outras artes e non o criterio único mercantil de recuperación inmediata do investido. Temos que superar a reflexión económica tradicional que considera ao cine de expresión artística como unha espécie de luxo que xa non podemos permitirnos. Estou convencido de que se desaparece o cine de creación, esvairase tamén a rendibilidade global da industria cinematográfica. O pluralismo cultural constituye o mellor seguro contra o afogamento dunha arte no océano das imaxes unificadas e uni-dimensional".♦

CARMUSO / SYRACUSE HERALD-JOURNAL

Vivimos no mellor dos mundos posíbeis (Felipe González)

Desde hai uns poucos meses os editores gráficos de *El País* cuidan con esmero as fotografías de José María Aznar. Nada de luz superior que remarca as olleiras. Moito tino co xesto adusto. Ollo co surriso que ás veces parece de hiena. Hai que procurar o porte presidencial. Así, deste xeito, se vai perfilando a liña editorial. Que lonxe quedan os artigos de opinión, longos, barrocos, incisivos, do século XIX.

Novas do País Basco. Mozos alborizados provocan incidentes na rua. Escóitase de mañá. Un xa sospeita que quizá forme parte da sintonía do reló despertador. Ningún dí que o Sábado 30 de Decembro unha multitudinaria manifestación percorreu as principais ruas de Bilbao pedindo o reagrupamento dos presos no País Basco. A guerra da

Demagogia ou pedagogía?

Na sección de *A Aldea Global* do pasado número 705 de ANT, nas columnas de opinión dos redactores do semanário, aparecía publicada unha crítica contra a última campaña (distribución de cartazes e calendarios) do Grupo Meendinho em que se associa a figura de Franco á política lingüística da Junta, pondo en boca do Ditador as palabras "Eu tamén imponía a normativa da Junta... e perseguía o Reintegracionismo". O semanário qualifica de demagogos os autores desta campaña ao considerar que Franco se limitou a reprimir o mero uso do galego sem reparar en normativas. É claro que o Ditador fascista, de viver hoje, non tería occasión de proibir sem matizes o uso do galego, e prova disso é que os seus herdeiros naturais, Fraga (ex-ministro) e Filgueira Valverde (ex-alcalde da Ponte Vedra), premian con subvenciones os cultores do galego-castelhano e reprimen sistemáticamente qualquer foco de discrepancia normativa, como a propia *A Nosa Terra*. Fraga e sequaces julgan que a definitiva implantación do español na Galiza virá da mano da progressiva satélitezação do galego a respeito daquele. No fondo do conflito normativo subjazem duas concepciones políticas antagónicas. Enquanto os partidarios do galego-castelhano non discutem a supremacia do español na Galiza, como tamén non discutem a visión regionalizante do noso país, o Reintegracionismo luta por unha plena recuperación idiomática ligada, sem dúvida, á restauración nacional dos dereitos do noso povo.

É com campanhas deste género que se denuncia a discriminación, promovendo um uso incorrecto da lingua e non, por exemplo, com publicacions como a recente *Historia de Galicia de A Nosa Terra*, que, com o título em español, contradiz a liña deste semanário. Non cremos que, como diz *A Nosa Terra*, Constantino García ría precisamente ás galgalhadas com campanhas como a comentada.♦

GRUPO REINTEGRACIONISTA MEENDINHO (OURENSE)

Aventuras e desventuras de Gulliver

Nos térmos nos que se dá a disputa literaria nesta nosa revista, parece o mundo do revés. Explícaleme: o poeta do Caurel seca é asesor de Portomeñe; o poeta e o narrador da Terra Cha sono de Cachorro; o gran Ramón Lorenzo premia co "Losada" un ano a un amigo de Brais Pinto e o ano despois a súa esposa; Xabier Alcalá forma parte do jurado do "García Barros" da Estrada pero iso non lle impide participar no concurso e "gañar" medio millón como finalista; Alfredo Conde cobra non se sabe tanto dos fondos públicos e sen que ninguén o investigue, non o diga en voz alta xa que Fraga e Portomeñe din que é o gran escritor galego...

A ALDEA GLOBAL

GALIZA E MUNDO

ESCREBER UN POEMA, LABRAR UN CAMPO

NANINA SANTOS

Remata 1995. Desexo que con ánimo disposto afrontemos a tarefa de viver e facer un 1996 bón.

É sábado 30 e no calendario "Taco do Sagrado Corazón" leodia 364 do ano. Sol: 7,37 a 16,57 -Lua: 12,52 a 1,37. Lua chea o 5 en Cáncer.

Dá todo o repertorio do santoral católico correspondente ao dia de hoxe e garante que nomes como Graciano, Mansueto ou Exuperâncio existen e se lle poden pór a calquer fillo. Anísia, Sabino, Jocundo, Apiano ou Marcelo, entre outros, están, tamén, de santo.

O que me interesou máis e fixo reflexionar esta mañá é o proverbio, cita ou máxima que inclúe na folla de hoxe: "Nengun povo pode prosperar até que aprende que tan digno é labrar un campo como escreber un poema".

Seguramente moita xente concordaremos no valor da letra. Na práctica diaria é outra cousa. Gabamos e admiramos aos enxeñeiros, arquitectos, escritores ou músicos e desprezamos olimpicamente ao albanel, á mariscadora, ao campesiño e á campesiña... e con estes vímbios seguimos facendo o patrimonio que é coma dicer o país.♦

Pero os que polemizan aquí escollan nada menos que a Suso de Toro

e a Manuel Rivas como enemigos a desprestixiar, revolvendo asuntos literarios cos económicos e cas presuncions de intención que forman un "totum revolutum" confuso que induce a sospeitar deles. Qué disparate, parece que esteamos todos borrachos.

Os que discuten a Suso deberán reconecerlle previamente

unha pouco frecuente integridade humana e un manterse independente para dicir o que pensa inda que amole que podía servir de modelo para outros "grandes mestres" tan sumisamente reverenciados como santos en altares con menos motivo. A eses dígolles que deberán ler con atención o seu libro "F.M." inda que sexa cun aníno de retraso.

E a Suso admirolle o ánimo e o valor para seguir saíndo ó ring a abrir debates pero creo que o perde o seu carácter, recomendolle que lembre o que lle ocorreu a Gulliver por confiado, ao final quedou atrapado nunha rede de que lle foron tendendo moitos ananíos.♦

XOSÉ M. DOBARRO SALVADO
(SANTIAGO DE COMPOSTELA)

ADEGA non apoia a termoeléctrica de Allariz

Considero necesario clarificar o posicionamiento de ADEGA sobre o conflito criado polo proxecto de instalar unha "central de coxeneración con aproveitamento de biomasa forestal" en Allariz, que non foi de confrontamento incondicional, como deu a entender o propio concello, non de apoio actual, pois non se incluiron no proxecto ningún dos requerimentos que ADEGA tiña feito.

En primeiro lugar, ADEGA non acepta o calificativo de ecoloxismo fundamentalista vertido polo señor alcalde de Allariz, e que se sostinha no suposto feito de que ainda sendo o proxecto ambientalmente recomendable, ADEGA criticaba por non coincidir exactamente coa alternativa defendida pola asociación ecologista. Cumple dicir que, se ben é certo que existen alternativas más ecológicas para aproveitar os residuos florestais e prevenir os incendios, as críticas de ADEGA ao proxecto centraronse no feito de que non contase cun "estudo de efectos ambientais" segundo o recolle o Decreto 327/1991, nem fixese referencia algúna aos límites de emisión marcados pola Lei 38/1972 de protección do ambiente atmosférico. O proxecto carecía e carece do estudio en profundidade de diferentes aspectos (que se conteñen regulamentados no Decreto 327/1991); necesario para prevenir posibles impactos de tipo ambiental: 1) existencia da biomasa forestal ou matéria prima a utilizar; 2) prácticas silvícolas que eviten a perda de biodiversidade ou a erosión; 3) rexitamiento de residuos de procedencia industrial contaminados con substancias tóxicas; 4) límites máximos de emisión dos diferentes contaminantes; 5) futuros aproveitamentos do calor recuperado da combustión de residuos, que xustifiquen realmente o rendimento enerxético do proxecto; etc.

A critica de ADEGA ao proxecto é por tanto obrigada, ao non contemplar a legislación ambiental mais recente, a tendo-se exclusivamente ao Regulamento de Actividades Molestas, Insalubres, Novas e Perigosas (RAMINP) do ano 1961. Consideramos que tal cumplimento debe ser obligatorio para calquera administración (con independencia de xuiños subxectivos ou probados de boa intencionabilidade ou disponibilidade a evitar o deterioro ambiental) e para calquera actividad contemplada na respectiva legislación, con independencia de que a alternativa en si presente manifestaciones vantaxas ambientais (neste caso, substitución de energias suxas por unha energia mais limpia e renovábel).

Outro tipo de instalacións servirían-nos de exemplo: as plantas de compostaxe de lixo están subxectas ao mesmo tipo de regulamentación legal, de forma que o feito de que o ecoloxismo as defendía como al-

ternativa fronte aos vertedeiros ou á incineración, non as exime de cumplir os límites legais establecidos e de contar cos correspondentes estudos de efectos ambientais.

En segundo lugar, ADEGA non chegou a nengún acordo co concello de Allariz para mudar o posicionamento da asociación sobre o referido proxecto. Se ben houbo unha reunión entre un concelleiro (a título persoal) e catro membros da Xunta Directiva de ADEGA, non foi posíbel chegar a nengún acordo, pois a única alternativa de solución aportada polo concello, consistente en incluir certos condicionantes no permiso de funcionamento que o próprio concello ten que dar a central, non subsanaba os defectos do proxecto, non serían de obrigado cumprimento para esta ou outras corporacións municipais, xa que poderían modificar tales condicionantes a conveniencia. Non en vano a lexislación refere-se aos proxectos en si, aos que logo se deberán atender os críticos de funcionamiento, sen perxuício de que unha administración local poda esixir normas más estritas de forma pontual ou continuada. E na intención de ADEGA non está chegar a acordos con administracións locais ou doutro tipo que supoñan o incumprimento dunha lexislación de por si raquítica e en xeral insuficiente. Por todo iso, ADEGA non apoia o proxecto da termoeléctrica de Allariz, o que non significa que a consideremos unha grande amaza ambiental para o país nem para a comarca e a vila alaricana, nem que compartamos todas as críticas realizadas pola Plataforma en contra da central, e mesmo que nun futuro non poida ter o seu funcionamento o apoio ecoloxista. Sen embargo, somos conscientes de que o funcionamento ambientalmente correcto está en máns da administración local, tendo-se perdido a oportunidade de incluir no propio proxecto as cláusulas mínimas ás que acudir se tal funcionamento resultase lesivo para o medio natural.

Posiblemente estas situaciones son o resultado dunha falta de preocupación real polo meio ambiente, que leva a un desconocimiento a nivel municipal (isto é xeralizábel a práctica totalidade dos concellos galegos) da normativa ambiental existente, e sobre todo dos planteamentos globais que o movemento ecoloxista ten para os diferentes problemas. Así, nunha situación de forte cambio das normativas e enfoques de solución dos problemas ambientais, muitas actuacións quehoxe son legais, poden non o ser en cuestión de poucos anos ou, en todo caso, ainda sendo legais poden estar a causar un impacto negativo. Por ello, o que cabe esperar dun concello que se de respeitoso co medio ambiente non só é unha suposta boa vontade ou un cumprimento da lexislación vixente, senón un compromiso aberto á todas as xuxerencias realizadas polos diferentes colectivos ecoloxistas e sociais. No presente caso, atopamo-nos cunha preocupante falta de diálogo, descalificacións para uns colectivos e utilización doutros que acabaron por situar a totalidade do movemento ecoloxista en contra do concello.

Por último, non achamos a ver intereses de nengún tipo detrás da actuación dos responsables do concello de Allariz, mais aló dunha situación de feitos consumados ante a que optaron por seguir adiante. Ante a percep-

ción de que o proxecto nacional e social que o BNG procura leva á sociedade incorpora boa parte do ideal ecoloxista, e por outro lado ante o feito de que o BNG é hoxe o único interlocutor político para a realización das propostas ecoloxistas, espero que este tipo de situaciones no volten darse, substituindo-se polo entendimento e o interés común.♦

MANUEL SOTO CASTIÑEIRA
(SECRETARIO XERAL DE ADEGA)

Non queimar a esperanza

Máis alá da discusión técnica dos pros e contras en relación a construcción dunha pequena térmica en Allariz produciuse no transcurso do debate unha inflexión perigosa no talante dos gobernantes promotores. As descalificacións aos grupos ecoloxistas galegos, a manipulación da postura de Greenpeace, as reiteradas auséncias en mesas redondas de representación do concello... son xestos improprios, preocupantes e esperemos que anecdotáticos. O disparatado ataque a ADEGA calificando a súa opinión de "fundamentalismo ecoloxista" no número 703 de ANT e falseando información atribuindolle a esta agrupación unha postura totalmente contraria ao aproveitamento da biomasa, denota unha prepoténcia e un talante que de non correxilo pode rematar onde o nacionalismo de esquerdas non deseja. Non es que e z a m o s Noia.

Entre o oportunismo dos grupos políticos da oposición e o apoio incondicional por afinidade ideológica dos amigos de Maceira esta a postura de ADEGA que só pide información, estudio preciso dos recursos de biomasa a empregar, roza selectiva para asegurar a supervivencia da diversidade bioloxica, garantía de non utilizar residuos industriais contaminados, en fin, que se faga a pertinente avaliación de impacto ambiental. De fundamentalismo nada. Tampouco manga ancha por camaradeira.

Non hai dereito a ter que queimarse a celas nos organismos oficiais tomando notas nos proxectos por non facilitalos quen deberá. Non hai dereito a que che manden un primeiro proxecto obsoleto cando xá hai un segundo. Non hai dereito a que se lle neguen aos veciños opositores acceso á radio e medios escritos.

O Mércore, 20 foi aprobado o Proxecto da Central Térmica sin levar adxunto o anexo prometido coas condicións que demandaba a AGENG e Greenpeace.

Moitos esperamos moito de Allariz. Pararse a pensar, aceitar as críticas feitas en plan positivo, sen descalificacións absolutas e sen negarle a palabra aos que discordan, non caer nos víos dos predecesores. Non queimar a esperanza. Allariz non é só Allariz. Ollo coas subvencións envenenadas.♦

BERNARDO G. NOVOA
(O CARBALIÑO)

Asemblea e antimilitarismo

A propósito da referencia á VII Asemblea Nacional de BNG no anterior nº de ANT quero manifestar a miña opinión pois creo que non se entenderon ben as propostas antimilitaristas.

O cerne do debate era a disposición ou non de PSS (Prestación Social Substitutória) polos/as alcaldes/nacionalistas; as tres enendas apresentadas ian ben argumentadas pero polo que se ve non foron suficientes e, exceptuando a proposta da clausura das caixas de reclutas (desbotada polos propios autores xa que conllevaría a inabilitación dos nosos/as alcaldes), o debate entendeu-se na falsa oposición obxección/insumisión.

Como antimilitaristas o priméiro que temos que explicar e que para nos a Obxección de Conciencia (OC) non é a simple negativa ao Servizo Militar Obrigatorio (SMO), senón a crítica global ao militarismo como entrulado de guerras, masacres, despilfarro en gastos militares, presión dos exércitos na sociedade civil e

noutros povos, valores retrógrados (autoritarismo, obediencia cega, agresividade, machismo, negación do individuo, negación da diversidade nacional, cultural e ideolóxica, negación de liberdades básicas, ...) etc. A PSS nace como arma arroxadiza contra o movemento antimilitarista

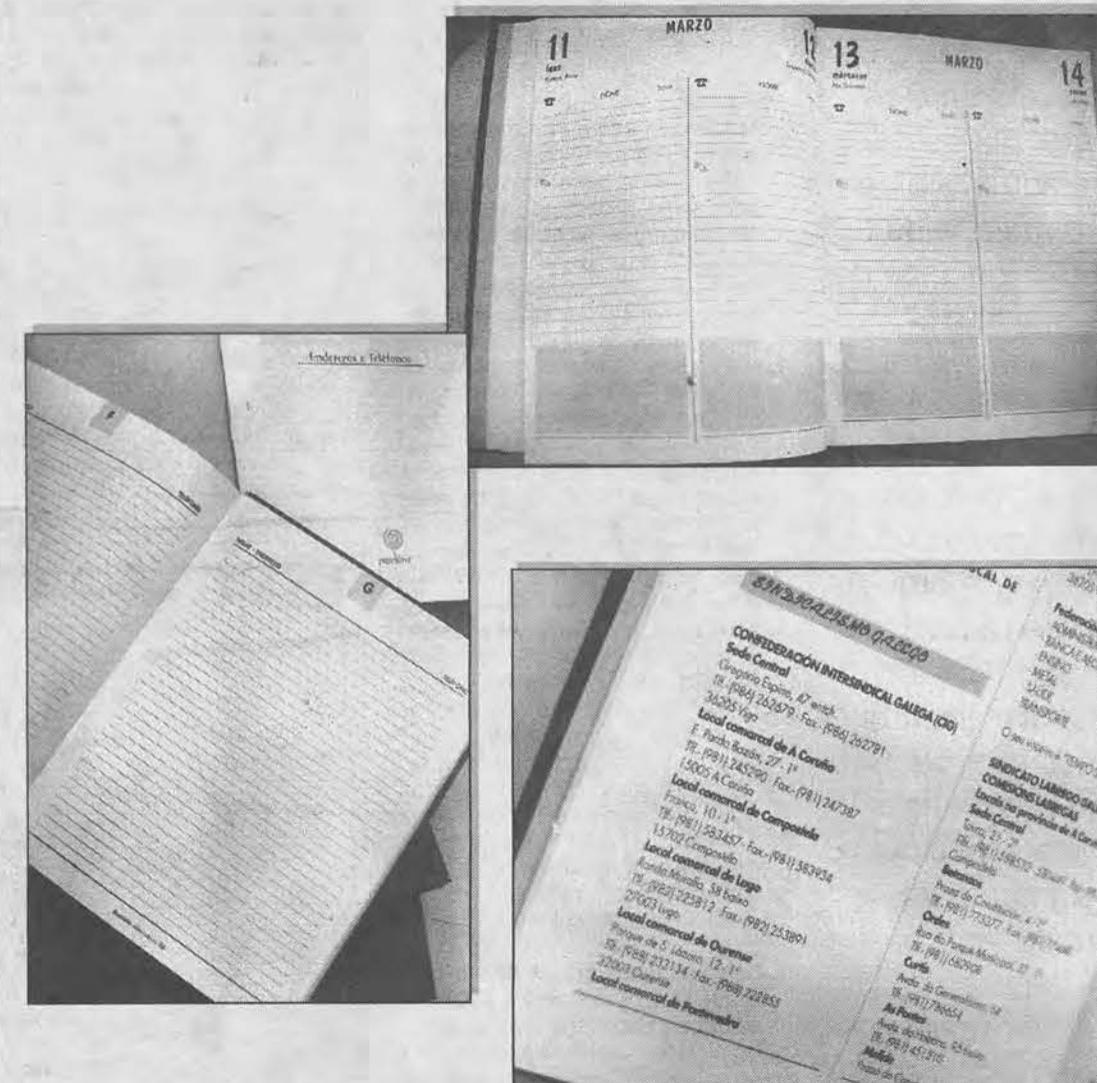
cando se comeza a medrar, e pretendendo encarrilar institucionalmente o descrédito do Exército Español sen tocalo: obedece á consolidación do SMO. Hai que aclarar tamén que a PSS mantén os esquemas do SMO (falta de dirertos, obediencia, etc); non cumple nengún ben social que cubra un servizo necesario e altruista, senón que está substraendo postos de traballo nun momento de paro masivo facendo o negocio a entidades aproveitadas e cómplices que se beneficien de admis-

Fomentar a obxección e negar a PSS non é contraditório... non podemos apoiar a insumisión cunha man e denunciar a un insumiso á PSS ca outra

propaganda é aquí tan mentirosa como as televisións de Sarajevo. E os espectadores desfilan pola sá de estar da sua casa berrando: "Hai que acabar con eses fillos de puta".

Os telexornais e os presentadores tamén dialogan entre si, como os monifates dun guíñol. Rin a gargalladas, danse paus e fanse a competéncia con

Axenda Alternativa Galega 96 de papelaria

UNHA FERRAMENTA PARA A GALIZA DIÁRIA

ENVIA OS TEUS DATOS POR CORREO, FAX OU TLF. A:
papelaria, Coruxo - Carrasqueira, 133 - 36330 VIGO Tel. - Fax: (986) 46 07 63

contraprogramación. Nos telediáriós de Madrid partianse de gracia coas declaracions de Manuel Fraga decindo que Galiza está a piques de vivir a guerra do Chaco.

Máis atrevido foi o mesmo Iribarne defendendo a integridade da familia e criticando os maos tratos ás mulleres. Coma se non coñecese a historia de John Profumo.

"Eu coñezo moi ben o talego. Hai pouco fun ver a un colega a Carabanchel. É un flipe ver como se pechan as reixas atrás de ti", comenta un deputado de IU na Comunidade de Madrid a un programa de rádio. "Código Penal? Pois non o teño moi mirado, pero un compaíñeiro di que está guai, porque, non sei, é un avance democrático, non?" Despois interviron vários presos. Sen xaría carcelaria. Criticaron o novo código que non permite, en determinados casos, a redención de condenas. Expresáronse tan ben que parecian diputados de esquerda.♦

nistrativos, conserxes, xardiñeiros, etc. sen pagar-lles un peso. Mesmo se funcionase como os seus valedores proclaman seria para ir parcheando o desmantelamento do Estado Social causado pola inxusta redistribución da riqueza a costa dos "pringados" de turno e non de toda a sociedade de xeito progresivo e solidario.

A estratexia do Movemento Antimilitarista Galego (MAG), a parte de fomentar a obxección e a insubmisión, pasa por frear a consolidación da PSS denunciando a sua verdadeira función e a sua natureza inxusta. Pretendemos así concienciar e mobilizar á sociedade frente ao militarismo. Fomentar a obxección e negar a PSS non é contradictorio pois coñeciamos máis arriba para nos a OC é moito máis que non ir á mili, e a PSS representa o contrario do que aparenta, ademais os efectos que se deron cando non había PSS suficientes para o nº de obxectores foron positivos pois estes foron en aumento colapsando a prestación, pasando do exército e desacreditando as duas institucións: SMO e PSS.

Non son logo incompatibéis a obxección e a insubmisión como se nos informaba a semana pasada, senón complementares: os insubmisos son o rostro punzante do movemento e os obxectores a sua base necesaria, a contradición é para o estado. Ademais todos sabemos que "non todo o mundo ten igual compromiso... nen se lle pode exixir o mesmo sacrificio persoal", e eu coido que é bo que haxa antimilitaristas disfrutando de bolsas de investigación, ensinando en institutos, de concelleiros, etc.

As relacións entre o BNG e o MAG interesan-nos a todos/as, o antimilitarismo é unha via máis de loitar pola autodeterminación e socialismo, ampliando e arriquecendo o movemento de liberación nacional, e unha Galiza independente non se deverá asentear no militarismo, hai outros tipos de defensa sen tirar os cartos, coaccionar ao povo e espallar valores retrógrados. Cada quen, movemento e frente ten o seu espazo e, sen obviar as contradiccions, devéramos establecer un mínimo compromiso. Xa o facemos nouros campos e transformamos en Retos os atracos: apostamos pola normalización e o monolingüismo cando sería más doado quedar-se no "bilingüismo harmónico", asumimos o feminismo na práctica, na IV Asemblea ou en Ferrol; enfrentou-se o fascismo no seu dia e hoxe as transnacionais do comércio, e non foi doado. O BNG non confunde oportunidade e oportunismo, non vende a coerencia, e cun movemento incipiente e a receitividade social que hoxe ten o antimilitarismo é o momento de apostar.

Nos concellos tamén temos que ser coerentes, non podemos apoiar a insubmisión cunha man e denunciar a un insubmiso á PSS ca outra. E nesta ambigüidade calquer dia ocorrerá, porque se un solicita obxectores a lei obriga-o a denunciar a quen desobedece a maioria dos 100 insubmisos galegos son nacionalistas, os dous presos (M. Abráira e X.L. Cabanas) son do Bloque, e calquera dia a boa xestión dun alcalde ou alcaldesa nacionalista vera-se embraxada ca sua presenza no banco acusador dun tribunal frente a un compaíñeiro/insubmiso acusado.

Non podemos cair no oportunis-

ANOS

XAN X. PIÑEIRO

A finais de Febreiro, os chineses cambiarán o calendario anual. Daquela rematarán o que para eles ainda é o ano do porco.

Do porco vivo son ben sabidas as suas cualidades. Mesmo as mellorres que poidan ter non nos invitan en absoluto a sentalo na nosa mesa. O porco ou marrau dá nome ás porquerías e basta consultar calquier resumo ainda quente do ano para contar currichadas por moreas.

O seguinte ano para os chineses será o da rata. A tales alturas, falar das cualidades deste roedor que deberá ter as suas equivalencias nos acontecimentos do ano, non deixa de ser ocioso. A rata é o que é, e non cumplen moitos adjetivos.

Non é que queira ver nengunha especial concomitancia, mais faltábam recordar, nisto dos anos orientais, que unha semana despois de trocar o porco pola rata, neste Estado occidental tan lonxe da China, haberá eleccións xerais.♦

mo de amañar-lle a papeleta a catro viciños por un problema que nos non criamos, o que hai que facer e explicar, desenmascar e denunciar ese problema que é a PSS. O dilema non é facerlle favores á xente senón facer antimilitarismo. Creo que a función dos/as alcaldes nacionais neste punto e combatir o militarismo, ou é que xa esquecemos o 23-F.

En fin, a consolidación da PSS dependerá da vontade da xente e nesta devemos infuir cas nosas conviccions. Fomentemos o debate e a participación política dos viciños e viciñas e fagamolo na liña correcta, en coerencia cos nosos principios ideolóxicopolíticos, ben clarinhos nos ponmos 6º e 7º de Riazor.♦

FRANCISCO MANRIQUE GONZALEZ

A David Balsa

"de mayor quiero ser demócrata y diputado"
TIJUANA IN BLUE

O que más me encheu de coragem foi ver-te na fotografía que publicava La Voz o 10 de No-

vembro na que ensinavas a todos/as o corpo do delito (um panfleto da AMI), tal e como faziam os gerifales da Gestapo com a propaganda da organización anti-hitleriana A Rosa Branca, jovens estudantes logo detidos/as e fusilados/as polos tribunais do Reich num proceso que ainda hoje é considerado "legal e ajustado a Direito". Támemos estes foram organizados, adestrados e financiados desde Moscovo polos perfidos comunistas russos, que intentavam assentar na Alemania as bases para unha nova "ditadura bolchevique". Se non for polo respeito que merecen os milhares de vítimas da babarie nazi, daria-me o riso.

No fundo nom me surprende nada. O nacionalismo galego, as organizações de jovens nacionais mais bem, sempre fórom a tua cruz. Elas son o verdadeiro inimigo, as que andam a foder-te o protagonismo com todas as suas reivindicaciones. É que non te deixam viver. Na Facultade de Historia de Compostela eram os CAF, que arrincavam os teus cartazes, e por isso ganhavam sempre nas eleccións. Antes, meados os 80, o demo vermello chama-

Hoje essa mesma bandeira que ti denostavas é assumida por um a cada más amplio sector da mocidade

va-se ERGA. Estes nom estavam pagados por Jarrai, senom pola INTG que era quem se quería fazer com o controlo das terras cabeças adolescentes dos e das estudiantes dos institutos corunheses. Agora muito chiscar o olho ao BNG e a GN (estratégia de partido obriga! sei que a anterior etapa de espanholismo recalibrante ás ordens do teu noutrora tam admirado Paco Vázquez "Pacochet" nom foi mui rendible eleitoralmente, nom si?) mas quando as mobilizacions estudantis de hai 12 anos, lembras? montavas em cólera porque uns rapazos portavam unha bandeira patriótica durante a manifa, o que segundo ti era politizar a cousa. E isso que ali tododeus berrava aquilo de Galiza ceive, poder popular ao rematar de cantarmos o hino galego. O melhor de tudo é que hoje em dia essa mesma bandeira que ti denostavas é assumida como propia por um a cada más amplio sector da mocidade

Hoje essa mesma bandeira que ti denostavas é assumida por um a cada más amplio sector da mocidade

No fundo nom me surprende nada. O nacionalismo galego, as organizações de jovens nacionais mais bem, sempre fórom a tua cruz. Elas son o verdadeiro inimigo, as que andam a foder-te o protagonismo com todas as suas reivindicaciones. É que non te deixam viver. Na Facultade de Historia de Compostela eram os CAF, que arrincavam os teus cartazes, e por isso ganhavam sempre nas eleccións. Antes, meados os 80, o demo vermello chama-

Já o dim os Tijuana in Blue, cujo tema La lucha final eu recomendo como banda sonora para a leitura desta carta: jota-jota, esse-esse luchando contra el fascismo... Non vaia ser que efectivamente vemham os "macarras" e te incendiem o chiriguito. Ademais logo já virá a imprensa a dar-te publicidade cada vez que abras a boca. É impressionante: o ABC, o Carlos Luís Rodríguez, La Voz, todos secundando as tuas verdades mentres a AMI, quando te responde (Voz, 11-XI) tem-se que conformar com unha notinha perdida en página par. Por que será? Porém tránqui, e já sabes, a fazer como o Pedro Ochoa (bem conhecerás): sopla, sopla... que este lume já nom hai quem o apague.♦

DUARTE ABAD LOXO
(PRESO INDEPENDENTISTA
GALEGO, CADEIA DE TERUEL)

«As tele...
teleg...
cam...
pode...
Segu...
dad tri...
tolo...
llejo...
paran...
ofici...
0 404

«O J...
porto...
sol f...
ra...
pan...
buira...
e Mu...
Antú...
riñe...
tros,...
outre...

Publícanse *O último pirata do Mediterráneo e Na escuadra mandan os cabos*

Aos cen anos do nacemento de Manuel D. Benavides

■ XAN CARBALLA

“Ou quita ese libro do escaparate ou rómpolle os cristais”, ameazou un militar a un libreiro coruñés xa morto Franco. O libro que tiña esa honra era a edición mexicana de “Na escuadra mandan os cabos”. Esta narración do heroísmo dos mariñeiros galegos republicanos, ve agora lume xunto a outra obra do autor, *O último pirata do Mediterráneo*, a historia do financeiro do golpe militar de Franco, Juan March. O autor foi o galego Manuel D. Benavides, que morreu exiliado en México. A restauración está na colección de documentos de Ediciós do Castro.

Hai pouco *A Trabe de Ouro* traducía ao galego un pequeno extracto de *Na escuadra mandan os cabos*, do que tamén dera conta hai uns anos *A Nosa Terra* no traballo “*Salvar a Armada para a República*”. Pero sobre Benavides, defensor intransigente da verdade democrática de 1936, caiu o espeço manto do esquecemento. A publicación nun só volume destas duas novelas-reportaxe, que realiza Diaz Pardo na colección Documentos de Ediciós do Castro, coincide coa data do centenario de Benavides (Ponteareas, 19 de Abril de 1895), e tamén co aventureirismo “insurreccional”, doutro coñecido banqueiro español. Benavides fai nestas duas obras

unha mistura de cronista e literato. March era considerado polos republicanos un auténtico perigo capaz de corromper todo coa sua máxima “Diners o dinars” [cartos ou comida]. Benavides describe un diálogo do seu protagonista “—Págoche ben. Mata a ese! —E o cárcere, don Juan? —Eu sácate” ou noutro “—Hai que convencer ao ministro para que asine esa concesión. —Imposible, don Juan. É un home íntegro. —Corrompémolo. —Rexeta os cartos. —Gustaranlle as mulleres. —É un home casto. —E terá un fillo tarambainas. —Agora lembro.... Ouvin dicir que seu pai deu en quebra. —Xa é noso”.

Conta Carlos Fernández no prólogo actual que a indignación de March ante o libro foi tal “que mandou aos seus sicarios a merca

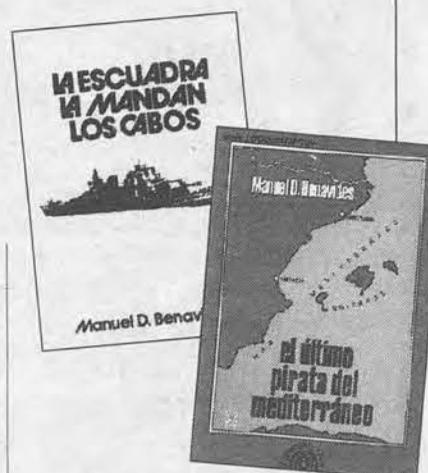
masiva de libros para a sua particular destrucción. Tanto que cando, tempo despois, se precise para un tribunal de Bruxelas un exemplar, nun pleito que se seguía contra o financeiro mallorquin, non houbo xeito de atopalo en España”.

A epopeia dos mariñeiros galegos

Benavides foi comisario político da Marina republicana, e no 1944 contou na sua obra más famosa “Na escuadra mandan os cabos”, como a valentia e a lealdade á República dos mariñeiros, maioritariamente galegos, conseguiu decantar á frota en favor da República. A importancia deste feito era decisiva na sorte da guerra. Así Benavides explica como o acorazado *Jaime I*, que estaba en Vigo,

servia por si só para retrasar o sinal de comezo do golpe. Era o buque de máis potencia de fogo da frota e foi trasladado, días antes do 18 de Xullo, de Vigo a Cádiz. Di Benavides, “as torres do Jaime I non tiñan máis que terse movido e os rebeldes de Vigo non se terían sublevado e as provincias de Pontevedra e Ourense serían submetidas. O *Jaime I* non tiña senón que acercarse á Coruña e cairian as provincias de A Coruña e Lugo (...) As cousas non sucederon desa maneira e Galiza perdeuse para a República, desangrouse pola República e foi mobilizada contra a República”.

Non perdoaban os oficiais franquistas o sarcasmo e o desprezo profundo que Benavides amosaba no seu libro polas grandes castas militares, na sua maioria facciosas. De feito

Na escuadra mandan os cabos, liga a literatura cos dados reais contados de primeira man e ademais o escritor ponteareán non se cinxe só ao episodio da frota republicana e o martirio que sufriu especialmente Ferrol onde se vingaron especialmente os franquistas pola perda de control da Armada. Tamén recría os días previos ao golpe en distintos puntos do país, a represión subsequente e a actuación da Frota durante os tres anos da guerra. ♦

Barcos de guerra saíndo de Vigo. A marcha do acorazado *Jaime I* permitiu que Galiza caiase en mans golpistas en 1936.

PACHECO

“SALVEMOS O JAIME I”

MANUEL BENAVIDES

«As 13 h. do dia 20 de Xullo do 1936 o telegrafista do barco avisou a Madrid: “camaradas do *Jaime*, os traidores non poden ter acollida nos nosos buques. Seguid o exemplo do crucero *Liberdad* [Este buque fora tomado por parte da tripulación dirixida polos cabos Bertolo e Romero e o radiotelegrafista Valije a escasas millas de Cádiz, sen disparar un só tiro, encerrando a todos os oficiais, dirixéndose despois a Tanger. O 40% da tripulación era galega].

“O *Jaime* navegaba frente ás costas portuguesas. A navegación facíase co sol forte e o horizonte fechado de mera... Repartíronse as pistolas da Compañía de desembarco que non se distribuiran. Os cabos Souto, García, Alonso e Mosquera, seguidos do Condestábel Antúnez, o maquinista Carreiro e o mariñeiro Romero, situáronse nos telémetros, na cofa e nos entrepostos, mentres outro grupo cercaba a cámara dos ofi-

ciais. A xente de máquinas era de confianza. Facían falla armas e o cabo García quebró o candado cunha chave de man obra. Cabos e mariñeiros provistos de munición apoderáronse dos fusís dos armeiros que estaban na popa.

Os xefes e oficiais sorprendidos co garfo na man, soltaron e ficaron sen posstre... O terceiro de artillería tentou botarse sobre o cabo Sanz que o derribou dunha trompada. Detiveron ao oficial de garda de cuberta. Conducíuse aos rebeldes á casamatas. O comandante, Joaquín García del Valle, á marxe dos conspiradores, facía de Comandante no que se refire á orgánica do buque. A ponte era o seu posto e na ponte pillárono os sucesos dos que sería un espectador atordoad. Con el estaba o terceiro comandante Carlos Aguilar Tablada, xefe dos insurrectos, os oficiais de derrota Otero e Falquina e o director de Tiro tenente de navio José Cañas. Me-

nos Garcia del Valle todos se armaron e Aguilar Tablada fortemente.

A orde de rendición tivo unha cenografía como non se voltará a ollar. O condestábel Antúnez arrastrou unha ametralladora e situouna na popa, e a ponte alta, a cofa e as bocas de ventilación enchérionse de fusís que apontaban aos mando. Sete cabos avanzaron. Os oficiais tiraron as pistolas. Contestóuselles facendo fogo. Falquina, segundo oficial de derrota, apareceu na escala; o cabo de marinaria Mera tumboouno dun culatazo. Chegou Otero en socorro de Falquina. Dun tiro o cabo de Artillería Aguado puxoo fora de combate.

Cunha pistola en cada man Carlos Aguilar Tablada, cerraba o paso á ponte. O comandante García del Valle despiertou do seu letargo: “Todos somos irmáns”, exclamou. A mariñeira sentía certa estimación polo director de tiro

José Cañas, que non agraviaba nen humillaba ao mariñeiro. “Apártese don José ‘berráronlle. O tenente Cañas tentou exaltar aos mariñeiros con vivas á república. Os cabos voltaron a pregáelle que se alonxara. Perdidos os papeis a Cañas ocorréuselle esta frase temeraria e incongruente: ‘Tirade contra os cabos traidores’ Unha bala derrubouno e José Fernández ‘el Feo’ encheu de buratos as pernas dos mariñeiros que respondieron ao chamado do tenente.

As ráfagas da ametralladora do Condestábel Antúnez suprinen obstantes e derruban uniformes. Nas cofas e nas bocas de ventilación, disparam os cabos os seus fusís. Carlos Aguilar Tablada, ferido unha, duas, tres veces, dobrase sen soltar a pistola e encañona ao timonel José Morado, que mete todo o leme a estribor e bótase polo oco do pao á ponte de combate. É un brinco que fai fir á mariñeira. Ao se inclinar o barco

dunha banda, Carlos Aguilar Tablada solto a pistola e encomezou a desançarse. Foi atendido polos practicantes de a bordo...

Rogelio Souto, galego de Ferrol, alto e seco, dirixira con acerto a loita contra os rebeldes, e logo organizou un Comité cos cabos Alonso e Padín, o fogoneiro Cesar e o maquinista Carneiro, nomeándose presidente ao auxiliar de Artillería, Antúnez. Souto destaca como un excelente organizador da vida do

busca de gala e con brigadas de cornetas e tambores a dotación de sepultura aos mortos. Botouse ao mar o cadáver de Aguilar Tablada ao berro de “morran os traidores” e aos compañeiros caídos na loita despediuñelles con vivas á República... ♦

Extracto de *Na escuadra mandan os cabos*

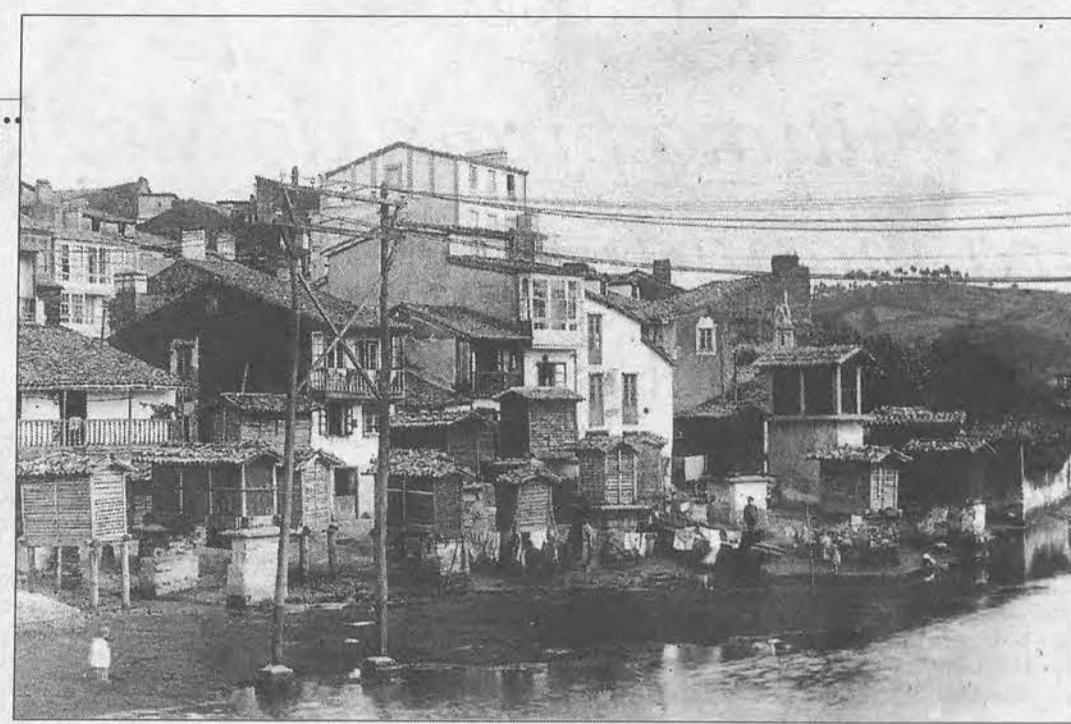
7 DIAS

■ Apresentación da Orquestra da Comunidade

Da mán de Helmut Rilling, a Orquestra da Comunidade Autónoma dará o seu concerto de apresentación o vindeiro 28 de Febreiro. Xunto coa Escola de Altos Estudios Musicais, a Orquestra conforma o proxecto de Real Filarmonía da Galiza, que estivo suspendido desde Outubro e que se retomou ao coñecese á designación de Santiago como capital cultural para o ano 2000. Os integrantes da Orquestra son os seleccionados nun proceso que durou meses e algunos deles impartirán clases na Escola, que será xestionada polo Igaem. Os músicos da Xove Orquestra, os máis perxudicados polo novo proxecto, terán que incorporarse á Escola de Altos Estudios Musicais para poder seguir na elite musical da Galiza.♦

■ Homenaxe a Pimentel en Lugo

Co gallo do centenario do nacemento do poeta Luis Pimentel, a Asociación de Escritores en Língua Galega rendiu unha homenaxe na cidade de Lugo. Un recital foi o

A Galera, Betanzos.

■ Unha ollada á Galiza dos anos 20

1919 foi o ano elixido polo catalán Pelai Mas para viaxar pola Galiza cunha cámara fotográfica ao lombo. O seu pai, Adolfo Mas Ginesta, fundara a institución *Arxiu Mas*, en Barcelona, no ano 1900, con importantes fondos fotográficos e co ánimo de divulgar a imaxe histórica e cultural do seu país. Nunha motocicleta con sidecar, Pelai Mas, percorre Galiza, coa sua dona, e realiza máis de mil fotos. Unha mostra do seu traballo compíase, agora, nun catálogo publicado pola Consellería de Cultura, e editado por José Luis Cabo e Xosé Henrique Acuña. Sesenta fotografías amosan unha visión da Galiza que entraba nos anos vinte e que interesaba á fundación *Arxiu Mas*, que non contaba con fondos galegos.

A costa da Morte, as vilas de Santiago e Pontevedra, as festas e as feiras do gando, e a vida no Baixo Miño aparecen na mostra de fotografías do catálogo. Personaxes, costumes e a pedra están sempre presentes na visión de Pelai Mas. Os editores do catálogo lembran as visitas de fotógrafos extranxeiros a Galiza desde finais de século coincidindo cun momento de divulgación cultural a través da imaxe. Tamén reseñan os intentos do Seminario de Estudios Galegos por formar un arquivo fotográfico.♦

acto central cuxos protagonistas foron varios poetas lucenses: Uxío Novoneyra, Manuel María, Lois Diéguez, Dario Xoán Cabana e Xavier Rodríguez Bárrio. Ademáis de ler poesías proprias, interpretaron varias do poeta nacido no ano 1895. Miguel Anxo Fernán-Vello, secretario da AELG, foi o encargado de apresentar o acto, ao que non asistiu ningún representante institucional.♦

■ Febreiro de curtametraxes na Coruña

A asociación cultural *Caos* organiza o I Mancontro Visual de Curtas para o mes de Febreiro. As obras poden ser de tema libre e realizadas en cinema ou vídeo. A finalidade que persegue a asociación é criar un foro de

producción independente, onde se reunan profesionais e aféizados. As xornadas de *Caos* tamén están a viaxar por toda Galiza.♦

■ Fraga apoia á Fundación Rosalia de Castro

O pleno extraordinario do

Padroado Rosalia de Castro, celebrado no Pazo de Fonseca, de Santiago de Compostela, serviu para que o presidente da Xunta, Manuel Fraga, amosaralle o seu apoio. Segundo este, a transformación nunha "moderna fundación que se rexirá por uns estatutos adaptados ás actuais leis vixentes" é motivo de abondo para a felicitación. O presidente da Xunta lembrou que o Padroado vai camiño dos cincuenta anos.♦

■ Un libro que promociona a cultura de Arteixo

Co acto de presentación do libro *A lenda da cidade asolagada*, do escritor Antón Castro, a concellería de cultura de Arteixo quere promocionar a cultura local. O libro, que pertence á colección *Merlín*, de Xerais, rememora a vida na Galiza xa que o autor vive, dese hai anos, entre Teruel e Zaragoza. Os representantes do concello cren que é importante a promoción da literatura galega feita desde a vila.♦

■ O aniversario da morte de Valle-Inclán, sen pena nem glória

O 5 de Xaneiro cumpre sesenta anos da morte de Ramón María del Valle-Inclán, en Santiago de Compostela, onde rematou os seus días no sanatorio do doutor Villar Iglesias. O inicio da súa actividade literaria remontase xa a finais do século XIX ainda que será a partir de 1910 cando a súa produción acadé maior éxito e trascendencia. Considerado o criador da técnica do *esperpento*, ocupou os cargos de conservador do Patrimonio Artístico Nacional e director da Academia Espanola de Belas Artes en Roma, durante a II República. O seu modernismo foi substituído pola degradación caricaturesca das últimas obras, tanto no teatro como na novela.

Precisamente, están xirando polo Estado compañías de teatro coas suas obras, entre elles *Martes de Carnaval*, cunha aceda crítica aos monarcas. Na Galiza, mália a presencia de especialistas na súa figura e obra, como Dario Villanueva, reitor da Universidade de Santiago de Compostela, non está programada ningunha homenaxe ao escritor nacido en Vilanova de Arousa. Tampouco está prevista a posta en escena de ningunha obra de teatro Valle-Inclán.♦

SUBSCRÉBASE A
A NOSA TERRA

Nome ..... Apelidos .....
Endereço .....
Cida. r. postal ..... Teléfono .....
Povoación ..... N.I.F. .....
Provincia ..... País. ....

Suscríbese a *A Nosa Terra* (incluidos os *Cadernos de Pensamento e Cultura*) por un año/semestre ao prezo de:
Galiza/Estado/Portugal ..... 9.000 pta./ano ..... 4.500 pta./semestre
Europa 10.920
América e resto do mundo 13.080

a) Subscrebóns para o Estado español b) Para o resto do mundo
 Talón bancario adxunto Cheque bancario adxunto
 Reembolso (máis 130 pta.) Xiro Internacional a nome de
A NOSA TERRA. Apartado 1371 Vigo.

PAGO DOMICILIADO. COBRIR OS DADOS DO BOLETIN ADXUNTO.

Banco/Caixa de Aforros .....
Conta ou Libreta

Titular .....
..... N.º Sucursal .....
Povoación ..... Provincia .....

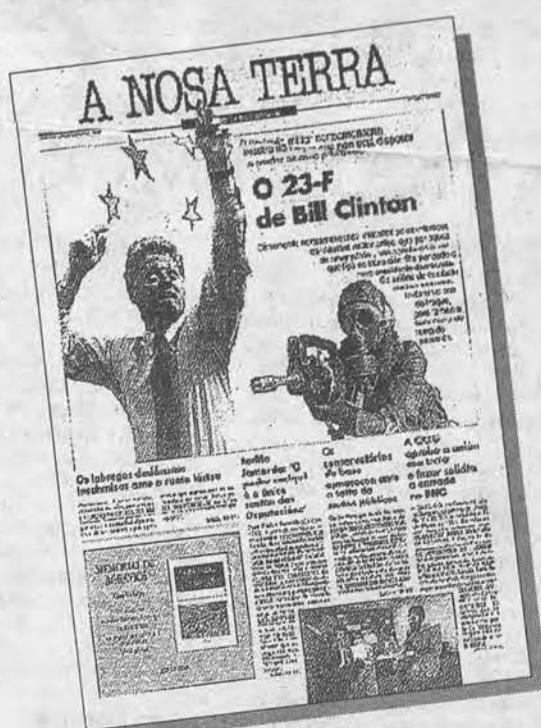
Sérvense tomar nota de atender até novo aviso, e con cargo á miña conta, os recibos que ao meu nome lle sexan presentados por Promocións Culturais Galegas S.A. (A Nosa Terra).

DATA

ATENTAMENTE (SINATURA)

(Remitir a A NOSA TERRA unha vez cuberto en maiúsculas)

A INFORMACIÓN QUE PAGA A PENA TER

Leituras

Contra a manipulación dos Mass media, unha vacina de lóxica paisana

"¿Qué me queres, amor?"

de M. Rivas

Contan que foi Hitchcock (ou Ford?, agora non lembro ben) quen lle dixerá a Luis Buñuel referíndose á escena do balcón entre Tristana e maillo xardiñeiro: "Esa perna, Luis. Cambiaría toda a miña obra por esa perna".

Hai intres da criación artística nos que o xenial brilla con tal forza que fica na pupila do espectador para sempre. É ese curto, mais intenso momento, o que xustifica a perenne lembranza da obra enteira.

"A lingua das bolboretas" é o mellor relato de "¿Qué me queres, amor?" e, na miña opinión, o mellor que ten publicado Manolo Rivas, en prosa.

O relato é un dos seis engadidos ós dez que compuñan o conxunto que gañou o premio Torrente Ballester do ano pasado.

O conto citado mais o que leva por título "Debuxos animados" son inéditos. Os outros catro son recreacións (algúns cambiados pa-

Manuel Rivas.

A.N.T.

ra mellor) xa publicados en castellán ainda que me consta que foron paridos en galego no seu orixinal.

Ten, xa que logo, o título que ven de publicar Galaxia o interese engadido destas seis narracións que pola súa temática e estilo literario casan perfectamente co resto facendo, no total, un conxunto que sen uniformidade loce ben harmónico.

"¿Qué me queres, amor?" asemeilla un lenzo dalgún pintor da escola flamenga, tan querida polo autor, coma Bruegel o vello, Matsys ou Jordaens, no que cada centímetro cadrado da pintura estanos a narrar unha historia que ten, dentro do conxunto, vidda de seu. Mesmo as cousas alí retratadas ofértannos dados e cointannos feitos das personaxes ali inmortalizadas.

A influencia da plástica no estilo narrativo de Manuel Rivas vai máis aló da pintura. O cine deixa sentir a súa pegada nas técnicas narrativas do autor que nos ocupa, e digo "técnicas" en plural porque varias son as que utiliza, por certo que con moita comodidade todas elas.

Esta magnífica obra é toda unha opinión de coma enxertar literatura e servir ao país

Este libro ven sendo, senón tivera xa quedado claro dabondo na súa obra anterior, a demostración de que por moito que al-

gún sega a falar do autor coma un bo periodista, mesmo cun senso peyorativo, esa definición tendenciosa non ten maneira nin razón. Manuel Rivas é, xunto con outros cantos por sorte para as nossas letras, unha pluma literaria de moi outa calidade, que ademais ten ben gañada súa co-ma xornalista.

Sen rexitar ningún dos dezaseis relatos, e amais do xa citado ó principio e o que lle da título ó volume, "Un saxo na néboa", "Só por así", "A luz da Yoko" e "A chegada da sabedoría co tempo", son páginas que nos están a amosar un narrador que vai madurendo un estilo próprio sen, por iso, perder a frescura e a capacidade de solprendernos a cada nova entrega.

O agarimo co que trata á lingua dálle á súa prosa un ton lírico que por veces pode chegar a agachar a dureza de seixo, a paixón contida e mesmo a amargura más fonda das súas personaxes.

A Galicia que nos describe Manuel Rivas neste libro non é in-temporal, é a Galicia de aquí e agora mesmo, ata na súa colonización anglosaxona. Para iso Manolo non berra nin filosofa, sinxelamente debuxa con palabras o que mira e faino a xeito daquel Goya que co seu retrato da familia de Carlos IV fixo máis republicanos que tódalas obras de Azaña e os discursos de Lerroux xuntos.

A necesidade da lectura deste libro pode ser dobramente interesante se temos en conta que o autor anda metido no debate sobre a literatura galega que, penso que para ben, leva unha tempada que dándose nas páginas de A Nosa Terra. Esta magnífica obra é toda unha opinión de coma enxertar literatura e servir ó país.♦

XOSÉ M. DE CASTRO ERROTETA

conta de libros

Antoloxía de César Alvajar

"A República e César eran unha mesma cousa: a liberdade de pensamento e relixión, a democracia parlamentar, a cultura, a intelixéncia e a modernidade", afirma César António Molina no epílogo desta Antoloxía de artículos periodísticos de César Alvajar, que ven de editar, na serie Documentos, Ediciones do Castro. Xornalista exiliado da xineá que forxou a República, Alvajar mantiivo un vinculo importante co Consello de Galicia. A presente selección de textos ven minuciosamente prologada polo seu neto Xosé António Pérez Alvajar, que tamén foi o encargado de realizar a escolla.♦

A aventura de sobrevivir

Vida Brava de Richard Ford é o novo título que publica Sotelo Blanco na colección Medusa. O autor norteamericano (Mississippi, 1944) ten un percorrido temático nas suas obras semellante ao de Raymond Carver e descreve nesta novela —traducida ao galego por Xosé M. Gómez Clemente—, os cambios acontecidos na vida do narrador, Joe, un rapaz de dezascis anos que ten que afrontar a desfeita do seu mundo e o seu ámbito familiar e afectivo. Situada nas chairas de Montana o protagonista ten unha intensa relación co seu pai e siente fascinación polo amante da sua nai, relatándonos Ford a testemuña da entrada dun adolescente na idade adulta.♦

Saiu o Xerais '95

O xornalista Aníbal C. Malvar é o autor de Unha noite con Carla, a obra que gañou o Xerais fallado en Vilagarcía en Novembro pasado. Unha obra enmarcada no xénero negro que o autor autopresena como "unha reflexión sobre a reconstrucción dos feitos (verídicos ou imaxinados) en literatura e en xornalismo. Partiu dun caso posibel de corrupción política para que un xornalista, Rodrigo Albán, nos contase a historia. El escribe un libro de encarga, un libro mercenario, sobre uns feitos acaecidos un ano antes e que remataron co suicidio dun político de segunda fila no cárcere".♦

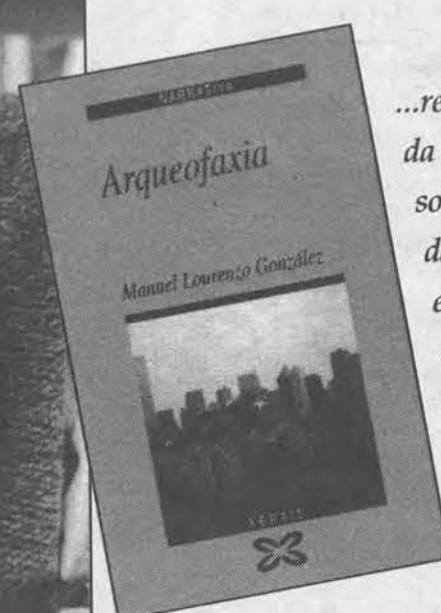
Mercè Rodoreda en galego

Está considerada a escritora máis lida e traducida da literatura catalana. Mercè Rodoreda foi vítima do exilio e instalouse desde 1954 en Xenebra. A praça do Diamante (Ediciones Positivas), foi considerada por García Márquez, "a máis fermosa novela que se publicou en España despois da Guerra Civil". É unha narración de amor, a historia dos que non teñen noción da História, concentradas na personaxe da Colometa. A versión ao galego é de Pilar Vilaboi.♦

ARQUEOFAXIA

MANUEL LORENZO GONZÁLEZ

Premio GARCÍA BARROS 1995

...recorrendo a enfoques propios da ciencia-ficción, unha reflexión sobre nós mesmos. Sobre o presente da civilización na que vivimos e sobre o presente e o futuro de Galicia...

(Agustín Fernández Paz)

Lembranza de Nicholas Ray

Por primeira ou última vez

Son varias as formas e maneiras de facer un libro sobre un director de cine, varios os sistemas e os tratamentos. Do valor dos seus contidos e o xeito de os presentar ha depender o interese da publicación. Nada novo baixo o sol: a eterna cuestión do fondo e a forma, omnipresente en toda expresión artística. O mundo editorial non é alleo do asunto.

Entre os moitos libros escritos sobre Nicholas Ray, se cadra o más orixinal e interesante sexa "Por primeira ou última vez", subtitulado "Nicholas Ray haciendo cine", textos reunidos por Susan Ray, editados polo Concello de Uviéu.

"Como queira que este libro sexa lido, eu ofrezo-o primeiro como a narración dunha viaxe. Non todo o mundo fai películas ou traballa no teatro, pero todo o mundo fixo unha viaxe, e parece ser que os sinalis característicos son sempre os mesmos sen importar o estilo da viaxe. Neste caso, mesmo o mapa más burdo pode ser unha boa guía e consolo". con esta declaración de intencions remata Susan Schwartz, terceira esposa do biografiado (Ray é expresión apocuada de Raymond, primeiro apelativo de Nicholas Kienzle, verdadeiro nome do mítico director), o apartado introductório titulado "A autobiografía de Nicholas Ray". Trata-se, porén, dun periplo en torno á figura de tan singular personaxe. Unha andaina realizada no decurso de dez

Entre os moitos libros escritos sobre Nicholas Ray, se cadra o más orixinal e interesante sexa "Por primera ou última vez"

O reto de Susa Ray non consistia tan só en acometer o labor infame e vagaroso de axuntar e transcribir cintas magnetofónicas de dubidosa calidade técnica e escritos diversos, servilletas de papel mesmo, senón de encontrar o axeitado camiño de achegamento a esa futura poderosa e vital do cineasta permanentemente atrapado no tormento e o desacougo, que tanta influencia tiña exercido sobre ela, a axudante, amiga, amante, escritora. Tiña ela que mirar o xeito de se distanciar do seu obxecto de estudio, peculiar mestre, amigo, amante, cineasta singular, para de novo poderse aproximar a el e así pode-lo contar na sua total dimensión. "Ao cabo aprendin isto todo de min mesma e

anos, froito da empatía e a ademiración, mais non orfa de visión crítica. Unha viaxe iniciática, portánto tamén de aprendizaxe.

Estruturado en dezasete apartados, "Por primeira ou última vez" ten como cerne a transcripción de quince clases teórico-prácticas, escollidas entre as diferentes e frofiteras experiencias docentes levadas a cabo polo autor de *The Savage Innocents/Os dentes do demo*, además de duas introducções (a citada e utra de Bernard Eisenschitz, biógrafo de Ray e decidido impulsor deste libro) e más unha escolma de escritos vários, todo iso coroado cunha completa filmografía compilada polo citado autor.

Non é, sen embargo, como trabucadamente se pudera pensar, a presente publicación un manual de realización cinematográfica. Trátase de exposición da intransferible andaina vital dun autor "escindido entre a sua hipersensibilidade poética e o seu invencible instinto de autodestrucción" (en precisas palabras do crítico Jos Oliver, auténtico individualista e, así e todo, amante das experiencias colectivas, que tiña como fundamental teimosia e principal temor facer películas "como algo vivo, que respiren constantemente").

"Por primera ou ..." é tamén a realización aprazada dunha encarga que colle forma trece anos despois, cando á autora, derradeira compañeira do cineasta, consegue dar resposta ás suas "vellás perguntas": Era Nick un mestre? Como se podía contar a vida de Nick de xeito que nos satisfizese tanto a el como a mim? Qué ensinaba Nick? Que ensinaba Nick en realidade?

O reto de Susa Ray non consistia tan só en acometer o labor infame e vagaroso de axuntar e transcribir cintas magnetofónicas de dubidosa calidade técnica e escritos diversos, servilletas de papel mesmo, senón de encontrar o axeitado camiño de achegamento a esa futura poderosa e vital do cineasta permanentemente atrapado no tormento e o desacougo, que tanta influencia tiña exercido sobre ela, a axudante, amiga, amante, escritora. Tiña ela que mirar o xeito de se distanciar do seu obxecto de estudio, peculiar mestre, amigo, amante, cineasta singular, para de novo poderse aproximar a el e así pode-lo contar na sua total dimensión. "Ao cabo aprendin isto todo de min mesma e

aprendin-o dun xetonovo sobre Nick. Procurando a orixe do que me movía cara el, confiei en que a forma da sua vida emerxese de seu, como un fénix das suas cinzas, porque o tiña aprendido ben: o contido determina a forma; a forma condiciona o contido". ♦

MIGUEL CASTELO

Arte do gato

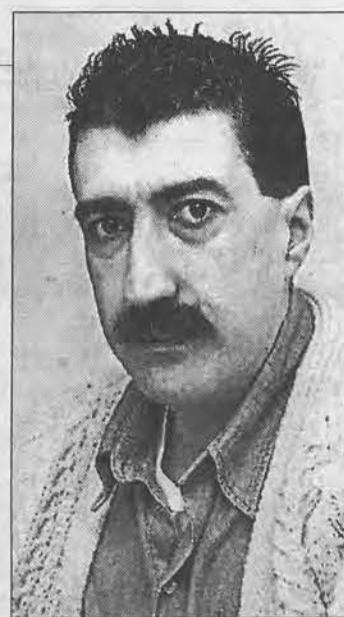
O gato branco de Vicente Araguas

Vicente Araguas, malia seguir publicando poesía nestes anos, ten sido un autor de difícil acceso editorial para os lectores galegos por mor de diferentes factores —problemas de distribución das obras, edicións de luxo, etc.— felizmente superados no poemario que agora nos ofrece: *O gato branco I*. Nel asistimos ao despregue, por parte do eu poético, de artes propiamente felinas encamiñadas a un obxectivo concreto: impedir que ela —a amada— marche.

*Para que non se vaya
ela o corazón
estáseme vestindo
na tarde
de balandro.*

A elegancia do gato, ese xeito de moverse calculado e afornativo, plásmase nos poemas por medio de breves palabras, escuetas pinceladas que transmiten sensacións espidas, elementais. O oco que ela deixa —esa casa que é "*un nacemento baldeiro*"— provoca no eu dor e desorientación, sentimientos que se veñen unir ó desacougo existencial da fugacidade da vida patente na sensación de boiar nun río estancando. A tarde vai fuxindo e isto provoca no gato o abandono da súa passividade para optar por unha actitude de espreita máxima ante o perigo que axexa, pois, nesta hora, ata un neno pode conformarse en ser mortífero usurpando as mañas do gato:

*Ollos de rapina
estudiando os avances
medindo paso a paso
ponderando
como a tarde vai
indo e cómpte voltar
ao niño, inseguro no acaso
do tellado.*

Vicente Araguas. R. ARDÁ

A contemplación plácida e pasiva do felino é assumida polo eu poético para analizar o que o rodea —"*Oficio de ollar*"— pois a voz é agora gato que disfruta da calor narcótica desde unha atalaia privilexiada de observación. O verso volvésce áinda máis breve que nunca, de acordo coa sensación de modorra que nos invade co sol estival, e ofrecéndose breves indicios, apuntes da realidade que o rodea: muller, praia, pintadas, etc. Sabemos entón que o eu poético *perseguía* o encontro visual coa amada como preludio —ese xogo de adiviñar que levará baixo a roupa— do encontro erótico:

*Cando ela dorme
é un sabor
de laranxa
brava.
E o fume
do cigarro
doce como
nata montada.
Cando ella dorme:
un biscoito
despenado
na alba.*

"*Flash-back*" é, como indica o seu nome, un retorno á infancia: o twist, as fotos escolares co estudiante situado diante dun mapa e, sobre todo, a vivencia do cine dominical, escola para o eu do "*oficio de ollar*" que despois desem-

peñará cunha técnica cinematográfica na que a cámara é o ollo do gato que observa sen perder detalle. Da latitud dos versos brevísimos da parte anterior pasamos a outros más longos propios do estilo narrativo da retrospección. "*Flash-back*" vén ser un inciso dentro do encontro amoroso que se repite —en "*A plenitude*"— nun mediodía cheo de sol e coa cidade en plena efervescencia vital

*A mediodía
cando quen
non fai o amor
non come
hai un estrondo
de música
infernal na rúa
(...) e unha caixa de ritmos
descubrindo
o perigoso que é
que o amor
a mediodía
se derrumba.*

Nos momentos posteriores ó encontro amoroso a identificación entre os amantes é tan grande que é ela quen ten agora "*cara de gato*" mentres "*Vai alzando follas verdes/—os seus ollos/—contra o nordés/ de febreiro*". Pero esta plenitude é efémera e, conforme cae a noite, o gato, elegante e fermoso, tornase antícpio do final, símbolo de tristeza. Así, en "*O gato branco*" amósase a transfiguración deste animal nun ser temeroso, anuncio dunha experiencia inmutable —"*O gato branco/ (...) avisab que te las*"— pois, igual que o eu poético, é consciente da inexorabilidade dos cambios, do triste fuxir da vida.

*eu non puedo escutar Yesterday
—a vontade do tempo—
sen ceibar unha lágrima.*

Pero aínda nos queda unha esperanza, malia en "*Final de palabra*" reflexionar sobre a imposibilidade da linguaxe para expresar os sentimentos, sabemos que bastaría con pronunciar as palabras mágicas para que as artes do gato cumprisen a súa función: que ela non marche nunca

*(Ai, amor,
no faiado
hai unha chea
de verbas mágicas).* ♦

TERESA SEARA

(1) Espiral Maior, A Coruña, 1995.

Arte popular exquisita

Sanfonia de Realejo

Na edición do último Festival Intercéltico do Porto —Abril '95— a sorpresa foi *Realejo*, grupo que amosou as súas boas formas cun son empastado, unha ensamblaxe instrumental, un bon gusto en definitiva, que os sitúa a carón deses músicos que dan en tecer un discurso artístico popular e ao mesmo tempo exquisito.

Agora, no seu primeiro disco, *San-*

fonia, non fan senón revalidar a boa acollida que receberon no Cinema do Terço portuense —marco do mentado Festival—, co atractivo engadido dun son pulido de estudio, no que resulta decisivo o atinado cruce instrumental trazecado

polos cinco componentes do grupo. É dizer, *Realejo* saben combinar harmónicamente o son do seu amplio instrumental: flautas, guitarra clásica, violino, bandolim, violoncelo, cavaquinho, ferrinhos... entre tanto despregue, unha *sanfona*, que serve de título á gravación, identificada no texto que acompaña a edición discográfica coma "mediava señora de altas linhas, que se reclamava filha legítima de D. Organistrum e a sua universal herdeira, nasceu á sombra de conventos e catedrais recebendo avisados conselhos —e adestramento— de monges e grandes da igreja"; son dados facilitados por Manuel Louzaga Henriques, que asina un texto á altura da música escuchada.

Dezaseis temas, tradicionais na súa case totalidade: das Açores,

de Trás-os-Montes, da Beira Alta... unha composición de Niccolò Paganini —sinal, tal vez, da debilidade do grupo polo mundo clásico—, e a correspondencia a cada más patente dos músicos portugueses polo acervo de procedencia galega, neste caso coa inclusión de temas como o "Cego Andante", unha "Dança Galega" ou a "Cantiga 216" de Alfonso X.

A correspondencia a cada más patente dos músicos portugueses polo acervo de procedencia galega

Non é a primeira vez que se dí, pero desta vez *Realejo* amosan unha faciana que alguén catalogou noutra ocasión coma *folk de cámara*; sobre todo polo reducido número de integrantes do grupo, e en certa medida pola sobriedade sonora acadada na gravación, desprovista en todo momento de espectacularismo.

Con esta gravación, o grupo coimbrés debutá discográficamente, ao tempo que dá mostra do excelente panorama *folk luso*, manifesto nunha nómina a cada más ampla de formacións e solistas, e tamén na consolidación dun estilo, que dentro da diversidade, déu en madurar unha expresividade inequívocamente portuguesa. ♦

XOAN M. ESTÉVEZ

Música

Milladoiro.

A doble faciana de "Milladoiro"

Ven de sair
o seu novo disco
*As fadas de
estrano nome*

Dicia nunha ocasión o profesor Carvallo Calero que limitar a obra literaria da nosa Rosalia á xeira e estética propia do Romanticismo sería reducionista. Evidentemente, a nosa musa non cabe en nengun encasillamento forzosamente limitado. Sirva, pois, esta apreciación para ampliar ao mundo da música, no que, igualmente, danse casos de artistas, identificados cun estilo definido, pero cun desenrollo musical que acaba indo máis alá da sua propia nomeación de orixe.

É o caso, por exemplo, do andaluz Paco de Lucia, do arxentino Astor Piazzolla, do portugués Carlos Paredes, do brasileiro Milton Nascimento... curiosamente, son músicos que, todos eles, teñen coqueteado co mundo do jazz, ao tempo que continúan sendo representativos de cadansua cultura. O cubano Leo Brower por máis obra clásica que chegue a producir, cabe pensar nel esa pegada caribeña, máis ou menos subtil; o grego Mikis Theodorakis, autóctono e universal. A aldea global que a todos envolve, acaba por involucrar aos seus protagonistas nunha mestizaxe non só pluri-étnica, senón nunha complicitade estética, que no caso dos nosos Milladoiro ven

aproximando dun tempo a esta parte os mundos, converxentes, da música popular e máis a considerada clásica.

Non é gratuito que o grupo galego gravase no seu dia a suite orquestral *Iacobus Magnus* cunha formación coma *The English Chamber Orchestra*, xa que anteriormente —*Galiza no Tempo*—, os sete músicos do propio grupo abondaron para recrear ese espíritu ambivalente clásico / popular. Mostra diso teñen dado en varias ocasións: banda sonora para un documental sobre Castelao na TVE; “A xeometria da alma”, producción do grupo co gallo da Exposición Antropolóxica da pintora Maruxa Mallo; menos lineal, e porén más variada de contidos musicais foi a “Vía Láctea”, banda sonora do espectáculo do Mago Antón, de idéntico título.

Milladoiro son, desde hai ben tempo, algo máis que un grupo folk. Nunca abandonaron os nosos *alalás, muiñeiras, pasacorredoiras, valses* e demás. Ao mesmo tempo, foron desenvolviendo un discurso musical máis amplio, que a finais do pasado ano '95 tivo o seu expoente en senllas obras do grupo: *Gallaecia Fylget* e *As fadas de estrano nome*. A primeira ilustra sonoramente a exposición conmemorativa do quinto centenario da Universidade compostelana, e o segundo título, tirado dun verso rosalián, é a gravación realizada en directo polo grupo en terras arxentinas e galegas.

Duas variantes
e un só grupo

Entre os componentes de *Milladoiro* é habitual escutar a catalogación da sua discografía entre serie A e B. Pero tampouco se trata dunha doble faciana delimitada

entre ambas concepcións musicais, xa que cando o grupo se amosa concertístico, hai, desde logo, elementos perceptibles do folklore, así como na sua salsa, cando soan como o que son en esencia, grupo folk, resulta doado detectar, nomeadamente nos arranxos, unha certa estilización sonora, próxima a grupo de cámara, que xa temos comentado nestas páginas. Con tan brillante traxectoria, os sete músicos tamén deben afrontar o difícil reto de manter acesa a receptividade dos seus incondicionais, que son moiotos e moi diversos.

Gallaecia Fylget é unha boa mostra desta complicidade clásico/popular. Non hai máis que ollar a nómina de colaboracións para intuílo: Coral Ultreia e Coro Universitario por unha banda; Pilocha e Leilia pola outra. Pero tamén o seu relato, posto na voz de Ana Romani, que comeza detallando —xa no primeiro tema da Obra— os pormenores da creación do Colexio Fonseca, cerne da histórica Universidade compostelá. “Mais lle debe el á cidade/ que a cidade ao gran Fonseca”, cantan as precisamente santiaguesas Leilia, nunha ensamblaxe logradísima cos músicos do grupo. A esplendorosa voz de Pilocha serve para resgatar un poema da Tuna de Porto, que no ano 1.897 anceiba Voar a Compostela. Como músicos versáteis que son, *Milladoiro* amosan a sua faciana barroca nunha pasaxe da Obra, a titulada *O Debate*; dentro dela escóitase un tema, *Laboratório*, que sintomáticamente responde a unha música máis especulativa, un tanto experimental.

Outro movimiento, *A Nostalgia*, inclúe un tema inmortal da nosa música, que ainda agarda a sua versión cantada que o dignifique: “Os teus ollos”, de J. Castro Cha-

né, desta vez perpetuado na sua concepción instrumental, cun discutíbel final de percusión, pero en todo momento fiel ao espírito lírico da composición.

As formacións corais aportan a que podemos considerar pasaxe latina da Obra, crespel no seu conxunto como evocadora do longo período histórico que se supón debe escolmar musicalmente. Pero desta vez o grande atractivo do grupo é o son. Obviamos o bon oficio de todos e cada un dos sete músicos, patente polas razóns anteriormente expostas, e salientamos a función de Xosé M. Tasende como enxeñeiro de gravación, xa que deu con ese punto intermedio que sintetiza o son colectivo de grupo, como un todo. Longe de descompensar a ampla familia de cordas, ventos, teclados e percusión, sabe manter o nivel horizontal da instrumentación, é dizer, situar nun primeiro plano auditivo, nun momento determinado, certa sonoridade, e manter nun discreto pero efectivo segundo plano outros sons complementarios; naturalmente, tamén se dá alternancia entre tan ampla gama instrumental. Equilibrio é a verba clave. Como músicos maduros que son, saben estar no seu lugar, e ningún se desmadría fóra do seu sitio. Isto devén nunha factura impecábel, nídia, asequible para persoas que simplesmente procuran unha mera compañía na música, e gratificante para os que precisamos da arte sonora como suporte imprescindible da nosa sensibilidade.

Galegos de Galicia

Pero se o afeizado debe procurar “G.F.” na exposición da Universidade compostelá, a casa discográfica do grupo despregou todo o seu aparato de propaganda para dar a coñecer o que os propios músicos consideran un disco “oficial” de *Milladoiro*: “As fadas de estrano nome”, título extraído dun poema rosalián, que recolle na sua doble edición CD gravacións realizadas durante un concerto que o noso grupo deu no pasado mes de Abril '95 no Teatro Nacional “Cervantes” de Buenos Aires, amais dalgún outro rexisto no Teatro da Beneficencia de Ortigueira —Novembro '95—, así como un fragmento de “Gallaecia Fylget” gravado no proprio estudio do grupo, en Padrón.

“As fadas...” ven sendo a confirmación do *Milladoiro* en directo, que tan ben coñecemos por estas terras. Facia falla un disco así, xa que a profesionalidade do grupo sobre o palco ben merecia unha producción que dese conta dela. Por máis espontaneidade que se detecte na sua música, por máis popular que sexa o seu repertorio, a gravación está igualmente coincidida no son, e iso é froito do mentado traballo do técnico, que deu cun rexisto individualizado de todos e cada un dos instrumentos; por exemplo, poucas veces —acaso nenguna— as gaitas soñaron tan intensas como nesta producción. O traballo que podemos considerar de laboratorio —medidas— está ao servicio dun son nídio, no que a música soa más desinibida que nunca. O duplo disco é, igualmente, unha ocasión máis de degustar os *Milladoiro* concertísticos e aqueloutros más lúdicos, que mesmo se permiten a licencia de cantar. Valoración que traducida en títulos é dicer, desde a sotileza de “O voo da Pomba” —auténtica marabilla entre o máis selecto do seu repertorio—, ata a tabernaria “Foliada de Santiago”, por exemplo. Facendo un percorrido pola obra, o ouvinte atoparase unhas veces cuns músicos elaborados —fragmento de “Galicia no Tempo”—, e outras cuns instrumentistas que, a xeito de descanso de tanta concentración, fan unha música más levián, no por iso menos meritória. Tamén hai guiños á galería, cuando as notas dun harpa serven de complemento innecesario pero decorativo. E algunha eiva, convertida en pregunta: por qué *Milladoiro* non se atreven en directo con “Negra Sombra”, que gravaron no seu dia en “Castellum Honesti”?; seria interesante que tal composición estivera presente neste duplo disco, antolóxico de seu. Pero sen dubida o máis novido é o tema que dá título á gravación: “As fadas...” distingue por ese ar árabe, nomeadamente na percusión, que o grupo xa ten traballado noutras ocasións.

A edición discográfica complementase cunha abundosa documentación sobre a traxectoria da formación, e inclue un comentario publicado no seu dia no xornal *La Nación*, de Buenos Aires, no que, assinado por Rene Vargas, pódese ler: “Son galegos. Pero de Galicia. Cecáis por iso son sorprendentemente lúdicos, inspirados, tenros, simpáticos, occurrentes, musicais”; máis adiante, comentando o panorama sociolóxico do público, describe: “por iso non hai no Cervantes nen fanáticos esnobistas, nen intelectuais posmodernistas, nen adolescentes que deliran por ídolos de lama, nen mulleres ao borde dun ataque de erotismo. Este é, sinxelamente, un público ávido de boa música popular”.♦

XOAN M. ESTÉVEZ

Dublin . Unha viaxe na noite

MARTIN CODAX, 11 VIGO - TELÉFONO 22 07 50

Xurxo Estévez

‘Con Internet non aumenta a democracia, senón a vixiáncia’

M. VEGA

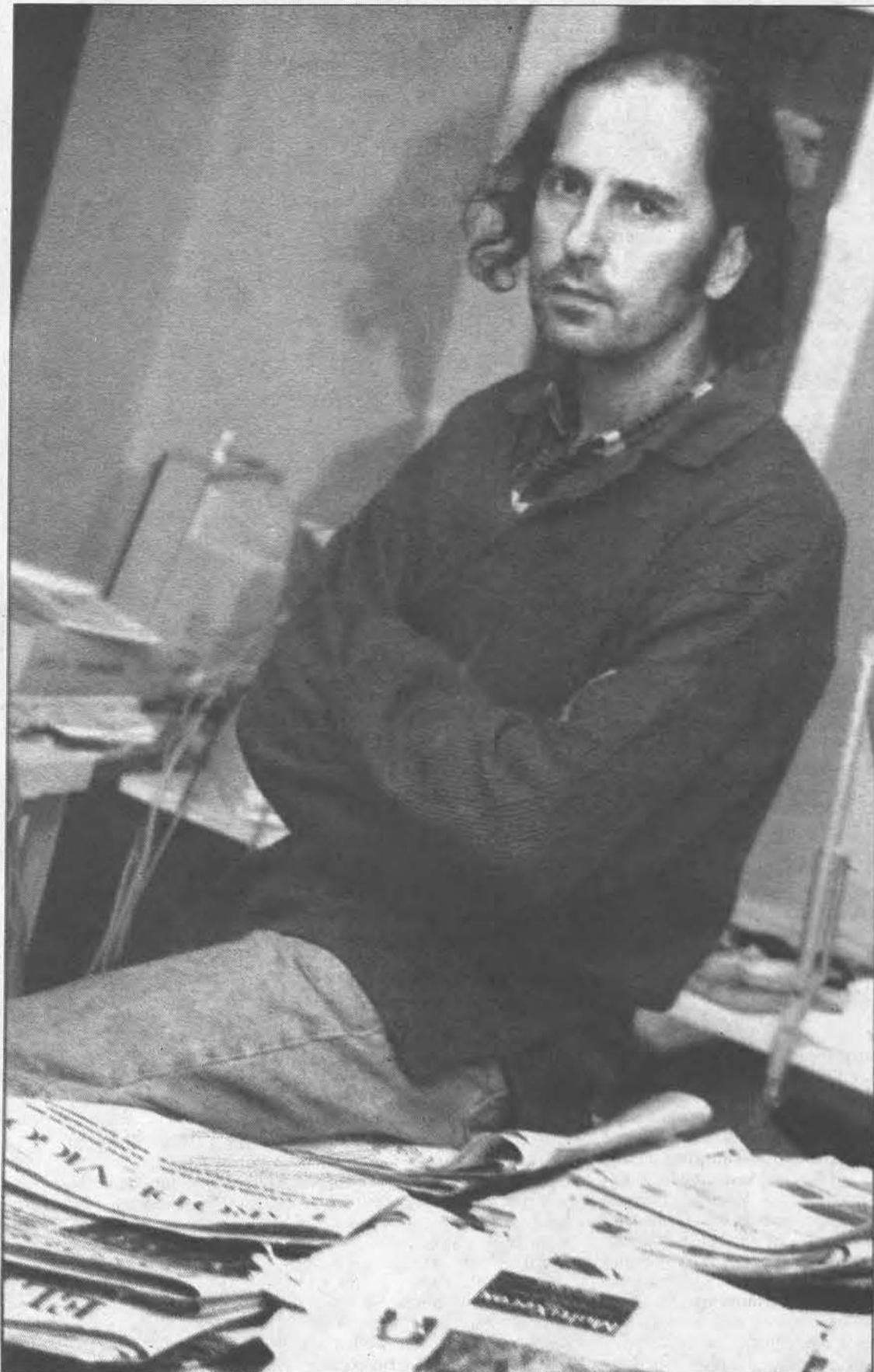
Non cre nas posibilidades de participación democrática que, segundo o pensamento dominante, abren as autoestradas da información. Xurxo Estevez é, ainda así, un criador que non renuncia a introducir obras críticas en calquier circuito que se lle presente. Foi un dos animadores da emisora libre *Rádio Piratona* que reuniu en Vigo, na década dos oitenta, a grande parte dos movimentos sociais a pe de micrófono. É o autor do video *O gato que está triste e azul*, escolmado para a *Retrospectiva del video en el Estado español (1988-1995)* exposta no *Centro de Arte Reina Sofía* de Madrid. Esta mostra estará presente no CGAI da Coruña entre o 23 de Xaneiro e o 24 de Febreiro. Outro dos seus traballos, dedicados á intervención gráfica sobre os meios de comunicación, será presentado na *Fotobiennal de Vigo* a celebrar no mes de Novembro.

A cultura nos anos sesenta e setenta vinculábase á esquerda. Hoxe xa non ocorre.

Hoxe vivimos nunha era de transición. O sector preponderante nas sociedades desenvolvidas xa non é o industrial, senón o dos servizos e aquí o traballo é telemático, quer dizer: realizase a distancia. Na actualidade as transformacións culturais preceden ás económicas. Hai que ter coñecementos previos para poder tirarlle partido ás computadoras. Non é raro entón que unha das maiores fortunas sexa a de Bill Gates. El é o que constrúe hoxe a nova ideoloxía.

Os meios son logo a mensaxe?

Penso que sí, porque en teoría é posible usar os meios doutra maneira, pero na práctica creo que non.

O GATO QUE ESTÁ TRISTE E AZUL

Video de tres minutos.
1994. Seleccionado para a *Retrospectiva del video en el Estado español (1988-1995)*

Como é posibel que un dia determinado —o 16 de Decembro de 1993, para ser más exactos— os periódicos do mundo dedicaren privilexiados espacios para nos dicir que un gato —Socks, por más señas— se aburre?

Se engadimos que Socks é o gato dos Clinton e que o referido felino extraña os felices tempos de Arkansas, anteriores á Casa Branca, a cousa xa comeza a comprenderse: Trátase do Presidente Mundial dos gatos!

O noso video opon a representación indolente da opulencia gatuna á crua cotidaneidade xenialmente americana, ateigada de celas de execución ocupadas masivamente por cidadáns negros. É unha realidade na que sobordan vintecatro mil asesinatos anuais, producidos polos millóns de armas que circulan constitucionalmente, de costa a costa, no país de Socks.

Arrincadas do pequeno curruncho no que os xomais agachan o que non lles interesa exhibir, as crueis noticias sobre o American Way of Life adequian, unha vez colocadas no seu novo contexto —ao caron do gato Socks—, un aspecto un pouco mais completo, perdendo así algo da sua unilateralidade. ♦

XURXO ESTÉVEZ

Estamos condenados a ser os servidores de Miere—Sof?

O capitalismo criou o ensino público para atender as novas necesidades industriais. Foi unha medida progresista daquelas. Hoxe eu non seño unha via alternativa que dar. Estamos tan á defensiva que calquier opción global parece-me etérea. Unha das vias de traballo posibles sería a deconstrucción. Ou sexa, ir desmontando o discurso dominante, retallalo, mostrar as suas contradiccións e devolvelo á sociedad no contexto alterado. Isto axudaría a descubrir o misterio que ten dentro.

Ese traballo como se concreta?

Intervindo en todos os campos. O museu pode ser utilizado para falar críticamente. Os mariñeiros

planifican as suas accións pensando na primeira páxina. Tamén é posibel fundar medios alternativos ou facer proxectos como o que acabo de presentar á Fotobiennal de Vigo.

En que consiste?

Tomo as noticias da prensa e engádolle a outra parte, a que todo periódico agacha, aumenta ou diminuye interesadamente ou mesmo falsea. Collo, por exemplo, un breve moi pequeno que di: *No ano 2.000 habrá 1.000 millóns de pobres no mundo, amplíolle o titular e traslá-*

Nas bibliotecas informáticas non existe o ensaio, todo o material é técnico

—

do a primeira páxina. Tamén se pode intervir sobre as fotos, a publicidade, etc., eun simple ordenador. Calquier programa de tratamiento de textos serve. Ben por collage, como a través do visor (scanner), cando se trata de modificar unha foto. Non sómpre máis que uns medios domésticos. Unha vez que tes a foto intervista, fotografiala en diapositiva, xunto esa orixinal. Despois a serie proxéctase nun valado da elade. O proxector instálase nun coche con motor de gasolina para que teña corrente eléctrica. Iso

permite desprazarse polos bairros e, neste caso, achegar a Fotobiennal á periferia que case nuna disfruta dos produtos culturais.

Desacralizar a arte

Nos anos sesenta había xa ideas parecidas a estas. Por exemplo as da *Internacional Situacionista*.

A deconstrucción ou reciclace é un xelto instrumental que existe na cultura oral que desde sempre. O collage, que é característico deste século, pasou por diversas etapas. As reflexións dos situacionistas son moi interesantes, moi radicais e anticapitalistas. Olóstame ese enfoque tan político. A xente que traballa nisto reconoce a Guy Debord como un dos seus inspiradores, pero non o唯一的. Tamén a arte conceptual prima a idea sobre o

obxeto. É interesante Walter Benjamin e as súas teorías sobre a arte na época da reprodutividade técnica. A ruptura da vella concepción da obra como obxeto único ou sacra deu lugar á eclosión das formas mecánicas de traballo artístico. Foi o que sucedeu o século pasado coa fotografía. Daquela provocou unha forte reacción por parte dos pintores retratistas, aos que lle parecía un sacrilegio, até que eles tamén se fixeron fotógrafos. Na actualidade, o 10% das casas do Estado español contan cunha cámara de video. É un golpe máis contra a arte consagrada e a idea de autor. Tamén é certo que o mercado atopou sempre a forma de lle poñer nome a apelidos a todo para poder vender.

Vostede ten unha obra para fax, igual que Beethoven ten sonatas para piano.

Si. Chámase *NarraARTifax*. É un relato en serie, baseado nun texto de Rosa Montero. As imaxes foron sacadas da publicidade que meten nos buzóns. Cada capítulo é un envío de fax. Trátase dunha ironía, porque a obra mesma tende a desaparecer, dado que o papel de fax vélase co tempo. O fax serve así para desacralizar a obra de arte.

A arte é estética e tamén beleza.

Walker Evans gostaba de facer as fotos fuxindo da idea edulcorada de beleza. Prefería, como Walt Witman, procurala nos obxertos más nómios. É a idea de beleza que expresa moi ben un poeta brasileiro, coido que Manuel Ferreiro, cando di: "Tudo o que val pra o liso, val pra a arte".

Vostede é tamén un defensor dos ludistas, os que derramaban as máquinas durante a primeira revolución industrial?

Xa hai xente que constrúe virus para os ordenadores. Unha vez vin un proxecto de vivenda unifamiliar do futuro. Na sá de estar había unha chea de monitores desde os que se exxergaban os principais puntos da cidade, mellor que se un estivese paseando. Eu defendeo a desconexión das casas da corrente eléctrica. É algo simbólico, claro.

Cal é a finalidade de todas estas ironías?

Chamar a atención sobre o modelo de sociedade que se está a deseñar.

Optimistas e pesimistas

Umberto Eco definiríao a vostede como un apocalíptico.

A maior parte dos teóricos cren que a extensión horizontal das redes da comunicación aumentará a democracia. Segundo eles, *Internet* debilita o poder do Estado e das fronteiras. Son os optimistas da *telepolis*. Profesan un positivismo asombroso, porque eu creo que, se todo iso vai ter algun efecto,

to real, será o do aumento da viñáncia. Orwell queda convertido nunha caricatura. A televisión segue a ser o meollo clave na construcción cultural. Non se albiscá a sua sustitución.

'A difusión de imaxes sensacionalistas de nenos morrendo de fame non cria solidariedade'

Pero estase a falar de televisión interactiva, de más posibilidades para seleccionar.

Interacción significa implicar máis ao ciudadán no mantemento do espectáculo. O diálogo será só aparente, porque o abano no que ti podes eleixir ven sempre predeterminado desde o centro.

Pero é innegable que as posibilidades de elección aumentan.

A masividade serve en moitos casos para ocultar. A difusión de imaxes sensacionalistas de nenos morrendo de fame non cria solidariedade, simplemente nos acostuma a convivir coa miseria e sobre todo conforma a imaxe do "outro". O que ocorre, ocúrrelle a outros. Xa nada nos espanta. O efecto resultante é o de narcótico. Por outra parte, dá lugar a que a dose de violencia que necesita a masa para manter a testosterona mediática equilibrada é, a cada, maior.

Alternativas

Cal é a maneira de sair dese círculo vicioso?

O importante é posuir unha postura moral individual sólida, o que non quere dicir que haxa que traballar en solitario. Hai que manterse crítico, pésie a todo e ainda que hoxéndia non vexamos clara nengunha alternativa.

Que interés ten para vostede o video?

De principio conta cunha lingua propia que non é, polo tanto, a das narrativas habituais. O cine, por exemplo, cunha historia longa, está preso da sua forma de narrar. O vídeo, en cambio, abre fronteiras expresivas, ainda non delimitadas.

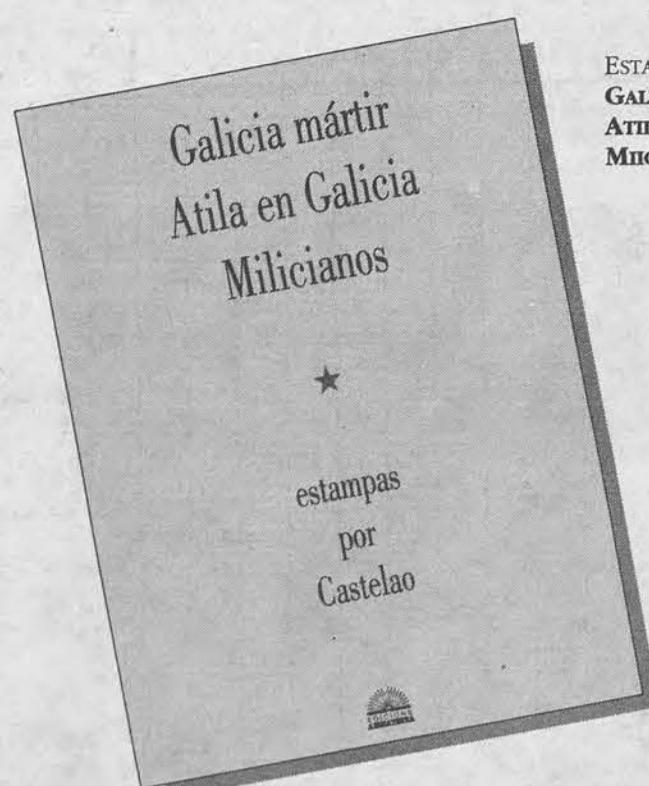
E os libros ocupan ainda algun lugar na cultura?

O libro posue unha cualidade subjetiva moi importante que é a sua materialidade. É algo ao que un se pode agarrar. A maior parte das expresións críticas están ainda impresas. Todas as persoas que coñezo e que realizan traballos críticos na arte len moito. No libro están as ideas, sen dúbida. Ainda que como decía Guy Debord: as ideas están en todas as cabezas.

Nos traballos que empregan os novos meios técnicos abunda a crítica.

Non. O pensamento crítico neste campo apenas existe. Hai pouco pergunteille a unha amiga que traballa nunha biblioteca de informática cantes ensaios posuen e dixome que ningun. Todo o material que teñen é técnico.♦

NOVIDADES

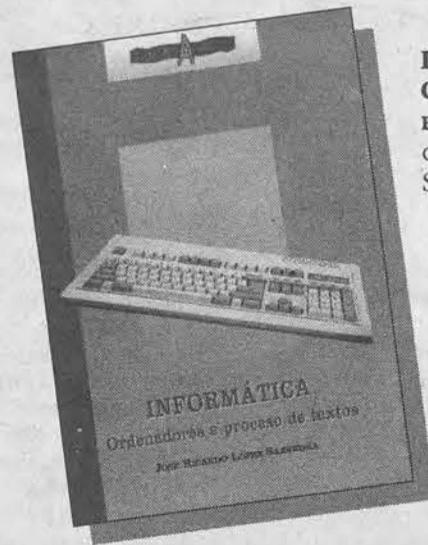
ESTAMPAS DE CASTELAO
GALICIA MARTIR
ATILA EN GALICIA
MILICIANOS

A NOSA HISTORIA INFANTIL
OS GUERRILLEIROS
OS ILUSTRADOS

A EVOLUCIÓN IDEOLOXICA
DE M. CURROS ENRÍQUEZ
de Francisco Rodríguez

INFORMATICA:
ORDENADORES
E PROCESO DE TEXTOS
de J. Ricardo López
Saavedra

EDICIONES
A NOSA TERRA

SOBRE EL NACIONALISMO VASCO RADICAL MITOLOXÍA ANTINACIONALISTA (II)

ANSELMO LOPEZ CARREIRA

No ataque contra o nacionalismo non cabe esperar honestidade, nin hai motivo ningún para agardar que o debate ideolóxico se estableza sobre argumentos rigorosos. Nunca se mantivo a opresión por medio dun discurso racional.

Por iso a ninguén debe sorprender que os caciques más primitivos pro-rrompan en alardos desproporcionados en canto senten que o nacionalismo progresista é quen de cuestionar con éxito (e con razón irrefutable) as formas tradicionais dunha política opresiva e destructora para o país.

Mais nin siquera os panfletos sim-plos que por todas as prazas repiten logo os pregoeiros son obra da súa autoría, porque as súas mentes exce-sivamente espesas están incapacita-das para o mínimo exercicio intelec-tual. Contan para iso con *funcionarios* obediéntes que llos constrúen, elaborándolles catro ideas ben sinxelas, que eles sexan capaces de em-pregar chegado o caso. Este é o mo-mento indicado, toda vez que o pró-ximo proceso electoral agoira en Ga-licia o ascenso democrático do na-cionalismo.

Os eslogáns están preparados desde hai tempo, nos laboratorios acadé-micos en que "traballa" a caste ver-gonzante de *intelectuais orgánicos*, correspondencia teórica do mesmo entramado de poder. Eles encár-gan de fabricar o subproducto ideoló-xico que os outros enarbolan. O seu triste papel asignalles a función de producir e socializar a propaganda. Un lugar miserable, pero ben retribuído.

Esforzo ínfimo o que se lle pide, pois sa-ben ben que os presupostos democráticos do nacionalismo son

racionalmente impeca-bles, e que oponerse á autodeterminación na-cional repugna tanto á razón como defender a escravitude ou negarse á emancipación das co-lonias africanas. Por outra parte a función dos eslogáns fica moi lonxe -por definición- de profundizar na pro-blemática social co ánimo de superala, limi-tándose estrictamente á emisión de consignas emotivas, assimilables sen esforzo. Os argumen-tores non resisten a mínima confrontación; preválense da capacida-de con que contan para seren emitidos e fuxen de calquera debate.

Sen embargo, a pesar da pobreza dos resul-tados, o proceso de elaboración esixe me-dios costosos. Ante todo o *intelectual orgánico* destinado a este posto debe estar con-venientemente titulado e a calidad deplorable do seu producto arróupase coa parafernalia académica, de tal maneira que se difraza de ciencia o que non pasa de ser sim-ple panfleto. Todo isto, que dúbida cabe, con grave menoscabo para a credibilidade xeral das institucións científicas e das ciencias humanas en particular.

Un exemplo moi acaído atopámolo nunha obra publicada en 1993 pola Universidade do País Vasco, de título ben explícito: *El nacio-nalismo vasco radical*, dun tal Mata López⁽¹⁾. Paradigma da elaboración ideolóxica en rela-ción íntima coas consignas políticas, destinada ó uso inmediato por parte de determinados

Mobilización a prol da volta dos presos a cárceres bascos. Os manifestantes portan fotografías con cada un dos detidos.

'O intelectual orgánico debe estar convenientemente titulado e a calidad deplorable do seu producto arróupase coa parafernalia académica'

partidos políticos. O autor é consciente de tan descarada belixerancia, confessando de entrada que a pesar do seu "desapaixonamento delibera-do" (?) non pode deixar de "categorizar" (enténdase prexulgar e insultar de seguido) os "comportamentos de persoas e de grupos". E sitúase previamente nun bando concreto: a obra destíñase a "profundizar" no "Estado das Autonomías" (p. 13).

En realidade nada habe-ria que oponer á ante-rior, de non ser porque o tal traballo preséntase como Tese de Doutora-mento, para escarío do que debe ser a investiga-ción social e histórica.

Porque as 365 páginas están a todas luces mal-gastadas: prosa pedante e críptica, con recurso exagerado a citas e teorías descontextualiza-das e proliferación de cadros estatísticos completamente absurdos, nun intento van de acadar apariencia de rigor. Un exemplo da metodoloxía: na pág. 82 figura un destes ca-dros, no que se recollen "as mobilizacións e outros componentes rituais" do nacionalismo vasco. Os tales *componentes rituais* son (ob-sérvese a agudeza) a demanda de negocia-ción, de amnistía, a protesta contra a tortura e as desaparicións, contra a OTAN ou contra a política norteamericana. A "elaboración estatística" disto que o autor denomina "investi-gación" consiste en ir anotando cantas veces se recollen as reivindicacións en tal ou cal publicación. E así vanse enchendo páginas.

Outro dos métodos é a entrevista directa, extrapolando sen más as opinións individuais a todo un colectivo. Cando o entrevis-tado é un nacionalista o texto reproducése de forma coloquial, ofrecendo unha imaxe

deturpada de incapacidade comunicativa.

Ó longo do informe vanse repetindo con moita insistencia (esa é a auténtica metodo-loxía) determinados lugares comuns que nos resultarán familiares. Non é nin tan siquera que o autor teña o mérito de inventalos (pois son moi vellos), senón que el se limita a ofrecelos coa axeitada cobertura académica, para que a partir de aí os badochos dispon-ñan dun corpus argumental e, sobre todo, unha cita bibliográfica de prestixio.

Un deles é o de que "o nacionalismo constitúe un universo simbólico". É o pre-ferido no campo académico, porque o seu enunciado pertence formalmente a un *re-xistro culto*, susceptible de ser utilizado en discusións intelectuais.

Ven significando que o

nacionalismo non ten razón de ser, non só porque non responde a nada real (xa que, co-mo é obvio, non existe a "opresión" -espellis-mo que o autor coloca sempre entre aspas-, o colonialismo nin a de-pendencia -a Historia dos últimos séculos é pura ficción ou se debe a un equívoco-), senón que a **nación** mesma só existe en canto dis-pón de Estado. De novo a deliberada confusión entre a **Nación** (entidade histórica configura-dan nun longo período) e a formula-ción política do **Estado Moderno** (conxuntural, propio dun momento histórico determinado),

sutiliza que permite sacralizar a forma actual do **Estado** (España) e presentar como violentamente perigosa unha reivindica-ción de contido tan incuestionable como é

a da *autodeterminación*, convertida polo autor en mera "raciona-lización" da "proposta nacionalista ra-dical" (p. 55).

É de notar que ás veces fálase sinxe-lamente de *nacionalismo* e outras se lle engade o calificativo de *radical*, nun intento premeditado de *crimi-nalización* do nacionalismo en xe-ral, porque ademais de que a "articula-ción radical" se proxecta desde o conxunto do "depósito nacionalista" (repárese sempre en que a lingua seudocientífica consiste en meros eufemismos que misturan o abstracto e o concreto), advítese incluso que toda "proposta nacionalista" leva consigo unha "dose de radi-calidade" (p. 54).

Radicalidade que finalmente consiste nunha "oposición desleal", por non aceptar a Monarquía ou o Esta-tuto, na súa opinión inquestionables.

Así se entenden actitudes como as dos últimos días. A radicalidade do nacionalismo deriva da súa mera existencia. En consonancia con semellantes plantexamentos o autor ofrece outra "estatística" sumamente interesante, un auténtico informe policial -organigrama que agora debe chegar, por fin, a mans dalgúns rapaces avisados-: a "investiga-ción" revela (p. 95 ss.) as "interco-nexións do MLNV", cunha demen-cial árbore xenealóxica que vai des-de a mesma ETA ata as "asociacións infantis" (!), pasando por *Egin* -co-mo non!- e polo (alucinen vostedes) Rock Radical Vasco. Lendo a abre-viatura dunha abstracción (MLNV) como siglas dunha organización, convírtete as afi-nidades en relacións orgánicas, de maneira tan burda que non cabe pensar en erro, se-non en mala fé.

Queda servida a ofensiva indiscriminada, exactamente na mesma liña dos reximes fascistas, para os que absolutamente toda manifestación minimamente desafecta for-maba parte dun mesmo entramado conspirati-vo. Para Fraga Iribarne (ministro que foi de axitación e propaganda) en nada cambian-as cousas.

Tales son os argumentos fundamentais do informe do axente Mata, mais a súa apari-en-cia académica obríga a rematar coas con-clusións de tan ardua *investigación*. Como o esencial é excesiva-mente prosaico e en re-alidade as conclusións non teñen máis im-por-tancia que a dun simple formalismo, confórma-se cun par de perogrulladas: o nacionalismo radical é un subgrupo dentro do nacionalismo e os seus "factores más importantes" son "de-terminados elementos de contido ideolóxico e diferentes posturas acti-tudinais" (p. 332).

Pois o caso é que segu-ramente por isto lle de-ron un "apto cum laude". ♦

(1) J. M. MATA LÓPEZ, *El nacio-nalismo vasco radical. Discurso, organización y ex-*

presiones. Universidade do País Vasco, Bilbao, 1993. No anterior artigo (ANT 705) omitíuse a referencia bi-bliográfica que é a seguinte: E. J. HOBSBAWM *Naciones y nacionalismos desde 1780*. Barcelona 1991

O galego serve para as novas tecnoloxías pero a Xunta non o fomenta

A Plataforma polo Galego na Informática e a Mesa elaboraran un estudo pormenorizado

■ X.C.

A Plataforma polo Galego na Informática e más a Mesa pola Normalización Lingüística veñen de facer un pormenorizado balance da situación do galego respecto á revolución informática.

O balanzo é bastante desalentador, pero consideran que se poden recuperar posiciones cunha acción decidida das institucións políticas, a universidade e as empresas privadas.

Calquera lingua pode usarse como vehículo dos soportes informáticos. A saída do programa Windows 95 con versións en catalán e euskería, ademais do castellano, puxo na picota á Xunta que amosou desleixo e mesmo desprezo polas solicitudes de conseguir acordos coa empresa Microsoft que promocionaran a galeguización do programa máis popular.

Unha Plataforma constituída por estudantes da Facultade de Informática da Universidade da Coruña e a Mesa poñen de manifesto a situación que atravesa o galego a respecto desta nova revolución tecnolóxica. Na análise realizada comprobase como a utilización do denominado Sistema de Xestión de Procedimentos Administrativos, é o único grande programa elaborado polas institucións que está feito en galego. Dada a interdependencia das consellerías é o que máis presenza lle dá á nosa lingua na administración pública. Esta situación sen embargo non se extende a outras institucións que coa sua iniciativa poderían impulsar grandemente a galeguización. Así a dependencia da maioria dos concellos dos materiais elaborados polas Deputacións permitirían avanzar moi rapidamente neste eido se houbese vontade política. No caso de grandes concellos citan dous casos: Santiago está mecanizado en galego pero non é así coa Coruña, no que está en castelán, por exemplo, o soporte informático

O galego apenas ten soportes informáticos e a Xunta non amosa interese en promovelo. A. IGLESIAS

do Plano de Ordenación urbana.

No estudo de diferentes entidades privadas o estudio concluiu que a Banca non ten ningún programa en galego; nas empresas de informática internacionais non hai adaptación ao galego e nas empresas minoristas locais, agás mínimas excepcións, tampouco. Respecto á informática a persoal só hai en galego un modesto corrector ortográfico, un pequeno diccionario inglés-español-galego, un programa de exercicios de lingua e un programa de contabilidade. Os autores do informe pergúntanse se, dada a enorme competitividade entre marcas, non está nengún disposta a preparar versións ao galego, cando calquer institución precisa comprar unha chea de licencias de uso para múltiples postos de traballo.

O contraste con Cataluña ispe os argumentos da Xunta, pois froito dunha campaña do goberno autónomo nai mais de 300 programas de ampla difusión (entre eles todos os más coñecidos) adaptados ao catalán, e son preferidos polos usuários.

Formación en español

O informe aporta más datos: o ensino na Facultade de Informática

técnica é na sua totalidade en castelán. De 207 proxectos de fin de diplomatura só 3 foron en galego. A dirección de Política Lingüística admitiu aos autores do informe que para a galeguización dos soportes informáticos "non hai axudas específicas de nenguna caste; nen é posible obtelas dentro das axudas destinadas á galeguización das empresas; nen teñen noticia das subvencións da Comisión Europea para adaptar ás distintas lenguas bases de datos, diccionarios ou tradutores". Esta incompetencia contrasta coas iniciativas bascas (por exemplo a empresa mixta UZEI adicase a preparación de servicios informáticos en euskera) ou en Cataluña onde a actividade da Generalitat en diferentes niveis ten paliado con moito a invasión de productos en castelán en inglés, colaborando con distintos organismos e fundacións. O informe inclue información ampla sobre todos estos programas en catalán e euskería e as institucións que os promoven. Tamén adican un apartado específico á circulación en catalán e euskería de diferentes programas informáticos.

Respecto aos servidores de información electrónica o estudo indica que institucións teñen servidores WWW na Galiza e o idioma que empregan. O galego está presente na maioria deles, ás veces en exclusiva e outras combinado co castelán ou o inglés. Pero o galego está ausente en organismos dependentes da Xunta como o Parque Tecnológico de Ourense ou no Departamento de Tecnología das Telecomunicacións da Universidade de Vigo.♦

O BNG estuda a nova lexislación do galego no ensino

O vindeiro dia 13 o BNG ten convocado un encontro para debatir a actual situación da galeguización do ensino, modificada polo novo decreto publicado o pasado 15 de Setembro.

A base do debate dos nacionalistas xirará sobre unha proposición de lei apresentada no Parlamento no que se insta á Xunta a implementar novos criterios que permitan unha aplicación da lei tendente a unha maior presenza do galego, "porque a

lei reconoce que hai que pór ao picariños en contacto co galego, pero non aclara neñ como nem con qué medios. É irresponsábel deixalo ao criterio isolado, individual e voluntario dos mestres e mestras exclusivamente, sen o apoio, amparo e potenciación necesarias".

A reunión pretende unificar criterios e promover novas iniciativas de galeguización do sistema educativo desde os niveis primario ao universitario.♦

IMPOSICIÓN E CONTAMINACIÓN LINGÜÍSTICA: SOLUCIÓNS A LONGO ANDAR

TERESA BARRO

Houbo quen pensou que, ao que morrera Franco, todo se resolvía. E non se resolviu. Houbo quen coñecou que, ao que se puidera falar e escribir en galego, os habitantes da Galiza habían de querer a súa lingua. E non sucedeu. E tampoco pasou que o ensino oficial do galego dera prestixio á lingua. Adquiriu o prestixio de toda asignatura que hai que aprobar e á que se poden facer oposiciones, pero tamén virou aborrecida para moitos. Estes últimos deceños non foron un éxito e os derradeiros estudos confirman que dia a dia se fala menos galego na Galiza. Perdeuse a batalla; pódese viver do galego, pero o galego non vive. E se cada habería que pararse a pensar por qué é así sen botar as culpas todas a factores exteriores e ás autoridades de antes e de agora. As autoridades o que fan é aproveitar as fraquezas da situación, e esas fraquezas seguirán existindo mentres as soluciones sexan superficiais. Cando os problemas veñen de ben atrás e dunha longa historia de inxustiza, non se resolvén con cambios de circunstancias nin con ditaduras da verdade.

A verdade non se pode impor, porque no proceso mesmo de imposición vira engano. E as perdidas causadas por unha inxustiza non se pueden sanar con autoritarismos, nin que estén baseados na verdade. A inxustiza só se cura coa xustiza. Unha historia de moitos séculos de inxustiza como a que levou a perder a lingua galega, e con tantísimas consecuencias emocionais e prácticas, non se pode solucionar decontado nin impondo verdades que ninguén quer. O primeiro que hai que facer nestes casos é ollar esa historia sen medo, e non tapala con fantasías mentireiras. No caso da Galiza iso suporía aceitar que a lingua galega non pudo evolucionar nos últimos séculos porque virou a lingua do apartheid do campo galego, e que o que algúns queren presentar como modernización é unha contaminación que, de se permitir, viraría a dialecto.

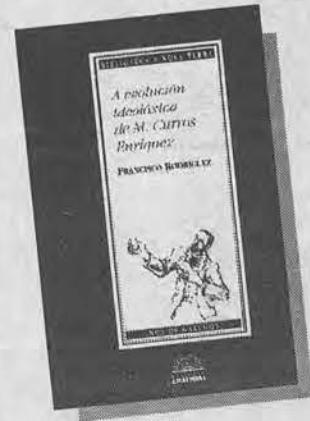
As linguas precisan unha normativa, é verdade. Pero cando unha lingua está no comezo dun costío de proceso de recuperación, como é o caso do galego, o que menos precisa é unha solución de "prumazo" e que a metan nunha prisión que por riba está contaminada. O que precisa é procurar pasiño a paso as suas soluciones sen imposiciones violentas. As normativas vanse criando cando as linguas son fortes e levan tempo viviendo unha vida normal; nunha lingua tan problemática como é o galego nestes momentos, o que fan é abafala. E co ensino pasa igual. Se todo ensino precisa pedagogía para ser eficiente e cumplir a sua finalidade de educar, abrir a mente e axudar a entender, o ensino do galego e en galego precisaría moita más pedagogía ainda para non virar doutrina e sectarismo, e para que os que antes aturaron imposiciones desde riba, non o visen e sentisen como outra imposición despótica na que a vontade deles segue sen contar para nada. O que compre ensinar non son falsas normativas nin beaterias e santorais que van morrer axiña e criar resentimento e desprazamiento nas xeracións futuras. Querer ensinar literatura galega igual que se ensina a castelá, sen ter en conta os séculos de peneira crítica que acompañaron a esta e que non ten a gallega, sería un engano e unha actividade sectaria.

O labor máis urgente é acordar o interese dos galegos, novos e vellos, de que non se pode ignorar. E non é que o que pide por riba de todo é espírito crítico e pedagóxico.♦

PRESENTACIÓN

DIA 11 AS 20 HORAS NO CENTRO FONSECA DE SANTIAGO

"A evolución Ideolóxica de Curros Enríquez".
de Francisco Rodríguez

Intervirán:
Francisco Rodríguez,
M. Pilar García Negro,
Alberte Ansede e
Cesáreo Sánchez Iglesias.

Convocatorias

Campos de trabalho en países do Sul
Setem e Intermón convocan por terceiro ano consecutivo o Ciclo de educación para o desenvolvimento promovido desde e para o voluntariado galego. Ista proposta de achegamento ao terceiro mundo a través da colaboración consta dun curso de formación básica, estancia de un ou dous meses nun país do Sul e dunha serie de actividades para a difusión da experiencia. Pódense inscribir os maiores de 21 anos en: Intermón Galicia, Salvador de Madriaga, 45 baixo, 15008 A Coruña. Teléfono (981) 13 54 44.

Excursión de Semana Santa

A Asociación Viciñal Cultural e Deportiva de Lavadores organiza xunto a Asociación Sócio-Pedagógica Galega unha excursión, do 4 ao 7 de Abril, con destino ao Cantábrico e o Norte de Castela. A inscrición pode formalizarse na Asociación de Lavadores. Ramón Nieto, 302. Teléfono 37 96 18.

Coiro e marroquinaria
A Cooperativa de Educación Medioambiental (CEM) da Coruña, propon un curso de tratamiento de coiro dirixido a xente moza cuia formación inicial se pretende ampliar a niveis superiores. O obxectivo fundamental é que o alumno adquira unha visión teórico-práctica o máis amplia posibel de varias técnicas de repuxado. O curso dura 33 horas repartidas en 11 sesións (Xenes laborábeis de 17,30 a 20,30 h.) impartidas por Luis Santín. As clases comezan o 19 de Xaneiro coas prazas limitadas a

Portugal

Exposiciones

NO PORTO:
Helena Almeida na Casa da Serralves até o 28 de Xaneiro. Mostra antolóxica de Helena Almeida, que ven desde os anos 60 explorando relacions entre a pintura e a fotografía.

EN LISBOA:
Onde mora o Franklin? reúne no Museu Nacional de Etnología case unha centena de esculturas realizadas entre 1964 e 1968, normalmente dispersas entre varios colecionadores. Franklin Martins Ribeiro, oriundo dunha familia de canteiros de Esposende, integra xunto Rosa Rinalho, Mistério e Quintino Vilas Boas, o grupo dos "Quatro artistas populares do Norte: barristas e imaxinarios" que Ernesto Sousa apresentou en Maio de 1964 na libraría Divulgación de Lisboa. Franklin é engraxador de profesión pero segundo Ernesto Sousa "Traballa a madeira com a fuga e a imaginación de um auténtico criador e com o prazer lúdico de un primitivo. Surrealista é México na gravura contemporánea, até finais de Febreiro no Centro cultural Belém (07-351-1-301 96 06) cunha extensa representación da obra de ar-

un máximo de 12 participantes. A matrícula (12.000 pta. e 3 cotas de 6.000 pta., un total de 30.000 pta.) pódese facer até o 16 de Xaneiro no local da Asociación: Avenida de Calvo Sotelo, 43 baixo. Teléfono (981) 26 56 40.

Divulgación feminista

A Asociación de Estudios Históricos sobre a Muller da Universidade de Málaga convoca o Premio Carmen Burgos de divulgación no campo da temática feminista. Poden concorrer ao premio os artículos publicados durante o ano 1995 cunha extensión non superior ás 5.000 palabras. O traballo debe remitirse por quintuplicado antes do 31 de Xaneiro e en sobre pecho dirixido a "Premio Carmen Burgos" Asociación de Estudios Históricos sobre a Muller, Facultade de Filosofía e Letras, Campus de Teatinos, 29071 Málaga, incluindo datos persoais e currículo. O premio é de 300.000 pesetas.

Prémio de narracións xuvenis

A Biblioteca Nova 33 co patrocínio da Fundación Caixa Galicia convoca o IX Prémio de Narracións Xuvenis Rua Nova, dotado con dous primeiros premios de 250.000 pta. O concurso está aberto a todos os xoves que non teñan feitos os 18 anos o dia 1 de Abril de 1996, e apresenten traballos (por cuadriplicado e cos datos persoais: nome, enderezo, teléfono e fotocopia do DNI ou do libro de familia) dunha extensión mínima de 25 e máxima de 125 folios mecanografiados a dobre espazo por unha só face. Para participar hai que enviar o texto por duplicado e xunto aos datos persoais, antes do 16 de Febreiro de 1996, á Fundación de los Ferrocarriles Españoles: Santa Isabel, 44. 28012 Madrid. Hai tres premios: 1º de 1.000.000 pta., 2º de 400.000 pta. e 3º de 50.000 pta. Maior información no (91) 527 79 94. ♦

Homem-burro, escultura de Franklin.

tistas tan recoñecidos como Rufino Tamayo, José Luis Cuevas, Vladímir García Ponce, Alberto Gironella e Manuel Felguerez. E anda algúns que destacañan a partir dos anos 60: Francisco Capdevila, Nuník Sauré, Jesus Martínez, Ismael Guardado, Mario Reyes, Gilberto Aceves, Gabriel Macotela e Pedro Ascencio. Un-

axenda

go), ou en calquer das oficinas de Obras Sociais de Caixa Galicia na Coruña, Lugo, Ourense, Pontevedra, Vigo, Ferrol e Santiago. Cada un dos dous primeiros premios constará dunha dotación de 250.000 pta. e a publicación do texto. Tamén hai establecidos dous accesits que conllevan a publicación do texto.

Prémio de poesía José Mª Díaz Castro

Convocado pola Asociación Cultural e Gastronómica O Grelo, ven dotado con 350.000 pta. Os orixinais han de repetir unha extensión máxima de 500 versos e chegar por quintuplicado antes do 30 de Xaneiro de 1996, á: A.C. O Grelo, Otero Pedrayo, 47-49. Lugo. Teléfono (982) 25 46 26.

Prémio de narracións breves A. Machado

A Fundación dos Ferrocarrils Españos, coa fin de manter viva a creación literaria referida ao tren convoca o XX Prémio de Narracións Breves Antonio Machado, aberto a todos os que desexen participar cunhas ou várias obras escritas en galego, euskeria, catalán ou castellano. Os traballos deben que respetar unha extensión máxima de 10 folios mecanografiados a dobre espazo por unha só face. Para participar hai que enviar o texto por duplicado e xunto aos datos persoais, antes do 16 de Febreiro de 1996, á Fundación de los Ferrocarriles Españoles: Santa Isabel, 44. 28012 Madrid. Hai tres premios: 1º de 1.000.000 pta., 2º de 400.000 pta. e 3º de 50.000 pta. Maior información no (91) 527 79 94. ♦

ha grande representación da evolución da pintura mexicana nas últimas 5 décadas. A mostra encádrase na serie de exposicións adicadas a México do centro cultural Belém, que tamén atendan outras temáticas como suxire os seus títulos: *Tejedores de vozes: a arte no México antigo*, *Altares dos mortos*, *Casas acarriadoras: arquitectura rural*, e *Trajes mexicanos*, que ven completar o monográfico.

Teatro

EN LISBOA
Amor, memórias e descobertas (Uma viagem musical aos grandes poetas portugueses). Encenificación de Lauro António e interpretación de Carlos Mendes. En cartel até o 14 de Xaneiro no Teatro Nacional D. Maria II (07-351-1-347 22 46/7). Deus, Pátria Maria, de María do Ceo Ricardo, interpretado polo grupo Casafaz e dirixido por Miguel Abreu. Espectáculo en torno á figura de D. Maria, a fiel governanta de Salazar. O texto centra a acción no o Yuño de 1950 o día despois das seudo-eleccións nas que o xeneral Humberto Delgado tentou unha oposición. Até o 25 de Febreiro no Teatro María Matos (07-351-1-849 70 07). ♦

O trinque

Libros

Os papeis de Asperu é unha narración do autor norteamericano Henry James que acaba de verter ao galego Manuel Outerío

quen tamén é o autor dun interesante prólogo crítico. Edita Sotelo Blanco. Nova oportunidade de acceder en galego a autores universais. Chegan así a pingas e menos mal ♦

Anúncios de balde

Arao-Tenda Solidária. Venda de Ron Liberación (Cuba), café de Costa Rica, chicle de Bolivia, té de Ceilán e África, nozes da Amazónia, artesanía, roupa e xoguetes de povos do Sul, llibretas e bloks de papel reciclado artesano... e moitas cousas máis. Todo isto é de comercio alternativo, xusto e solidario. Só traballamos con cooperativas e comunidades indíxenas, pagando aos produtores un prezo digno, asegurándolle un comercio continuado, e desenvolvendo proxectos de melloras sociais e ecolóxicas. R/ Elduayen, nº8-Vigo.

Véndense vacas pintas e teixas, recentemente saneadas. Chamar ás noites ao (982) 33 17 00, e perguntar por Manolo.

Compártese casa grande en Redondela con teléfono, garaxe, 1.000 m². 20.000 pta. Chamar ao (986) 40 08 35 de 2 a 4,30 da arde.

Vendo chalet de 2 plantas e más terreno en Asados (Rianxo), ou cambio por piso ou bar-caterería en Valladolid ou Salamanca. Teléfono (923) 26 76 57.

Oportunidade. Véndese un coche Opel Kadett, vermello, con alarma, peche centralizado, elevalunas eléctrico, con so 54.000 km., en moi bon estado. Perguntar por Isabel no (986) 33 67 77.

Tes problemas co alcol? Podemos axudarte. Infórmate na Asociación de Alcohólicos Reabilitados do Morrazo Daise paso. De 5 a 9 da tarde en Avenida de Concepción Areal, 130-1º. Moaña.

Xente viaxeira, interesados en formar parte dunha tertulia na Coruña sobre temas de viaxe ou aventura, para trocar información e experiencias. Xabier Ares Japi. (981) 77 08 88. Travessía da Torre, 9. 15300 Betanzos.

Precísase zanfona. Alúgase ou cómprase. Perguntar por Avelino nos teléfonos (981) 56 03 95 e 57 31 93.

Tenho várias proxeccións de viaxes e aventuras en diversos países do mundo. Todas xa proxectadas en clubes, colexios, asociacións, concellos... Económicas. Perguntar por Xabier Ares Japi, no (981) 77 08 88. Betanzos.

Vendo cámara de cinema de 16 mm. rusa, do trinque. Chamar ao (986) 22 44 57, de 5 a 9.

Sobrekarga ten a venda pegatas, camisetas, LP, etc. Está aberta a contrata-

ción presentando o novo CD "Flores Negras". Contactos: (981) 29 33 91 (908) 68 74 61, Cándido ou Xoán Xosé

Curso de portugués. Começa em Janeiro. Telf. (986) 22 22 72, en Vigo, de 17 a 20,30.

Windows 95 em galego-portugués. Distribuído polo boletim cultural Gralha.

Oferécese grupo folk con equipa de son propia. Tamén estamos a buscar violinista. Chamar ás noites ao (986) 54 80 58.

Calendario 1996. Liberdade normativa. Edita o grupo Meendinho. envia un selo dos correios e receberá-lo gratuitamente. Apartado 678 de Ourense.

Gralha nº9: Windows 95, guia para galeguizar os apelidos, criançás já aprenden portugués, circo normativo... E as habituais secções. Envíase gratuitamente. Pede-o no Apartado 678. 32080 Ourense.

Clases particulares de solfeo e piano. Prezos económicos. (981) 28 62 82.

Carn, a revista da Celtic League / Liga Celta, informa sobre os povos e os nacionalismos célticos (Irlanda, Bretaña, Escocia,...). C/Diputació, 274 Pral. C 08009 Barcelona, Catalunya.

Merco canários a particulares na Coruña cidade ou arredores. Chamar ao (981) 66 07 67, a partir das 10,30 da noite, ou ao 69 42 42 nas fins de semana. Perguntar por Margarida.

Somos nacionalistas e pertenecemos à Associação da Cultura Galega Aloia. Os que tenhades os mesmos sentimientos ponhevedes-vos en contacto connosco no seguinte enderezo: Associação da Cultura Galega Aloia. Apartado dos Correos 23092. 08028 Barcelona. Teléfono (93) 473 40 60. ♦

Vixes Céltigas proponle a todas as persoas que anden na procura do recoñecimento e catalogación dos nosos tesouros megalíticos e prerromanos non catalogados (mámoas, antas, pedrafitas, castros, camiños reais, etc.), a creación dunha Asociación cultural que se encargue da revitalización do patrimonio, en perigo de extinción e con el, unha parte da nosa historia. Trátase de unificar esforzos orientados a dar tratamento urgente ao noso patrimonio en aras de salvado da masiva destrucción que se ven levando a cabo nestes últimos anos. Para preservalo con accións prácticas, para denunciar as suas constantes violacións e destrucións, para instar aos órganos públicos competentes ao seu recoñecimento, tratamento e estudio. Contacta con Manolo Camba Gayoso. Apartado 1.364 (Suc. 1). 15007 A Coruña.

Precísase persoa para compartir casinha reformada en Sárdoma (Vigo). Unha habitación grande e luminosa, cuarto de baño próprio. 21.000 más gastos. Tamén hai finca e unha terraza grande. Chamar a Micha polas tardes ao (986) 48 31 60.

Colabora co grupo de rock Krecha Vagula. Pon á venda material, camiseta con foto de zapatistas más maleta e lote de 10 adesivos Galiza nación, autodeterminación e Na Galiza em Galego. Por 1.300 pelas más gastos de envío e contrareenvolso. Xosé Lois García Moreira. Boa Vista, portal 3 piso E. 15600 Pontedeume. A Coruña.

Buscamos casinha en aluguer por Vigo e arredores. Chamar ao (986) 43 29 10. ♦

O escudo de Galiza, deseñado por Castelao, agora en insignia.

Solicita a cantidad que desexes ao apartado 1371, 36200 de Vigo.

ENVIA O IMPORTE TOTAL EN SELOS DE CORREOS

P.V.P. 200 PTA UNIDADE

Eu tamén imporia a normativa da Junta!... E PERSEGUIRÁ O REINTEGRACIONISMO

LIBERDADE NORMATIVA

Imposicom e perseguição, ainda som palavras cheias de significado no mundo cultural. A dignidade lingüística tem un nome: Reintegracionismo. ...Em Meendinho seguimos traballando polo monolingüismo social e o reintegracionismo lingüístico. Resta muito por facer... a todos e todas. A ti también... Contáctala con nós.

Alendín 10. Apartado 678. 32080 Ourense.

Exposiciones

Eugenio Granell.

Inventario do planeta

A Fundación Granell enceta o seu programa de actividades cunha mostra retrospectiva do grande pintor surrealista e escritor galego Eugenio Granell. A exposición ficará aberta até o 19 de Febreiro no Pazo de Bendaña en Compostela, con pezas de museus e coleccións privadas de todas as etapas do artista. Abre de 10 a 13 h., e de 16 a 20 h., agás Martes que pecha.

Félix González-Torres

Obra da última década en distintos formatos. Desde fotos do nazi Klaus Barbie ou Kurt Waldheim recibindo comuñón do Papa, a valos de publicidade contra a discriminación sexual. Abre até o 3 de Marzo no Centro Galego de Arte Contemporánea en Santiago.

Xosé Ramón Mosquera

Pinturas ao óleo, acrílico e técnicas mixtas. Até o 16 de Xaneiro no Café Ardora de Vigo.

O retrato no século XX

O Museo Provincial de Lugo abre o Xoves 11 a mostra *A arte do retrato no século XX*.

Mary Quintero

Expón fotografías até o 28 de Xaneiro na Casa das Artes de Vigo.

Lugo 1940-1949

O Arquivo Histórico Provincial de Lugo abre unha mostra de fotografías de José Luis Vega Fernández que fan un percorrido por un anaco de historia recente da cidade. *Lugo 1940-1949: a cidade e as xentes* é o título da mostra que reúne 150 fotografías sacadas dos negativos de Vega por Juan José Vivanco. A obra vai repartida en cinco seccións: sociedade, administración, economía e traballo, cultura e educación, e urbanismo. Pódese visitar até o 31 de Xaneiro de Luns a Venres de 9 a 14 h., e de 17 a 20 h.

Fernando Rodríguez

A Asociación cultural A Estrada mostra na súa sala de exposiciones (Praza da Farola, 1-1') un total de 19 esculturas do canteiro do artista Fernando Rodríguez, de Síador (Silleda). Ista é a súa primeira mostra individual, polo que aproveita para ensinar o camiño evoluído desde hai nove anos, data das primeiras obras. Granito, mármore, lousa e esquistos, teñen clara continuidade no seu traballo. A mostra estará aberta até o 7 de Xaneiro, en horario de 7 a 10 da noite.

A perigosa búsqueda do cabalo subterrâneo, óleo de Eugenio F. Granell, á direita.

Muller e criatividade

Mulleres Xóvenes Area promove dentro do seu proxecto para axudar á creación artística da muller, a mostra de novas artistas galegas *Muller e criatividade*, aberta do 7 ao 14 de Xaneiro no centro sociocultural de Vite (Santiago).

Miró

O Kiosco Alfonso da Coruña expón cadros de Miró, emprestados polo Museu Raixa Sofia. Abre até o 21 de Xaneiro.

Aprender-emprender

Trece artistas decoraron pratos de Sargadelos, que agora poñen á venda na galería Sargadelos de Ferrol para racadar fondos destinados ao proxecto Aprendedor de Aula Yael. O proxecto Aprender-Emprender é un programa de educación e socialización que pretende axudar ás mulleres con cargas familiares non compartidas, a través dunha plataforma de acceso á cultura. Os artistas que pintaron os platos: Alberto Toval, Alberto Urcaray, Carlos Silvar, Carmen Chacón, González Collado, Javier Meléndez, Jorge Llorca, Josefina Pena, Juani Prieto, Manuel Patinha, María Manuela, Raimundo Anido e Siro.

Paxinas coordinadas por
IAGO LUCA

der-emprededor de Aula Yael. O proxecto Aprender-Emprender é un programa de educación e socialización que pretende axudar ás mulleres con cargas familiares non compartidas, a través dunha plataforma de acceso á cultura. Os artistas que pintaron os platos: Alberto Toval, Alberto Urcaray, Carlos Silvar, Carmen Chacón, González Collado, Javier Meléndez, Jorge Llorca, Josefina Pena, Juani Prieto, Manuel Patinha, María Manuela, Raimundo Anido e Siro.

Emilia Salgueiro

Amosa as suas pinturas até o 12 de Xaneiro, na galería Bacelos de Vigo.

Pegadas

Obra de Xurxo Oro Claro na galería Marisa Marimón de Ourense. Abre até o 15 de Xaneiro.

Colección Laxeiro

A Casa das Artes de Vigo, garda a colección Laxeiro do concello. Unha morea de obras de varias épocas do grande pintor. Pódese visitar de Luns a Venres de 11 a 14 e de 17 a 21.30 h. ♦

Teatro

Tacatá

O Venres 5 ás 18 h. fan animación de rúa en Brión.

Casa de bonecas

Teatro do Atlántico interpreta a peza *Casa de bonecas* de Ibsen, baixo a dirección de Xulio Lago. En cartel no

Teatro do Atlántico.
centro cultural Caixavigo os días 11,

Relacións

■ Mozo de 25 anos e pais galegos, que sinta soledade, quixera coñecer mozo de 20 a 32 anos que se sinta soa como miñ. Podedes chamar ao teléfono (94) 490 21 42, a partir das 10 da noite ou escrever a Alberto Seoane Abucide. La Economía, 17-4º Izq. 48902 Baracaldo (Biscaya). Bicos.

■ Deseo facer amizade por carta con mulleres de entre 18 e 35 anos. Gostaría sair cos amigos, pasalo ben, os rallos, etc. Teño 28 anos. Escrebed a: Adolfo Blanco Rodríguez. Avenida dos Mallos, 9-3º Esquina 15007 A Coruña.

■ Dous mozos bretones queren contactar con xente bretona que resida na Galiza: Cécile Laborde. 8 rue du Stade. 29830 Plouguin, ou a Davy Gyniran. 6 rue Volnay. 29200 Brest. Bretaña.

■ Intercambiaria correspondencia sobre arte, literatura, medicina, espeleología, filatelia ou numismática. Mayra Bourricandy. Apartado Postal 3.057. Habana 3. 10300 Cuba.

■ Chamome Mayra Maydell Bourricandy e gostaría intercambiar correspondencia para facer amigos e amigas. Apart. 3.057. Habana 3. 10300 Cuba.

■ Forno refractario ao condicionamento capitalista en todas as facetas, aireado no campo ao NO. Galiciano, precisa leña vital afín, crítica, solidaria e licenciosa, para obter sagacidade, cordialidade, e cocer certos placeres sensibels... procurando que os fumes non tupan o tiro. Allo ao espectáculo social e ás suas representacións, e inimigo das respostas alienantes, os exclusivismos persoais, o patriarcalismo e a mansedume familiarista, amén das relixións... e os eucaliptos. Podo fornecer aclaracións. PD: A miña cómplice coce testos semellantes. Xavi. (981) 78 88 20. De 9 a 22 h.

■ Son un mozo de 13 anos interesado en manter correspondencia para trabar amizade e intercambiar opiniões sobre música, cinema, literatura, etc. O meu enderezo é: Justicia, 149, apto-8. E/N Vía Blanca e L. Ferrocarril-Luyano. Habana 7. C.P. 10700. ♦

12 e 13 ás 20,30 h. ♦

Cinema

Viva México!

O centro cultural Caixavigo ofrece un ciclo de cinema para os días 8, 9, 11 e 12 de Xaneiro con sesions ás 20,30 h., integrado enteiramente por filmes de directores mexicanos. A escolma recolle os títulos *O xardín do edén* (1994) de María Novaro, para o Luns 8; *Cronos* (1992) de Guillermo del Toro, o *Martes 9; Dous crímenes* (1995) de Roberto Sneider, o Xoves 11; e *Principio e fin* (1993) de Arturo Ripstein para o Venres 12. A partir do 18 de Xaneiro o mesmo centro cultural e o Consulado de Portugal en Vigo proxeectarán

unha serie de catro filmes lusos dos anos 30 e 40, nunha *Retrospectiva do cinema portugués*. Para este segundo ciclo escoleron obra dos cineastas antónio López Ribeiro, Manuel de Oliveira, Leitão Barros e Arthur Duarte.

Pandora

e o holandés errante O Mércore 10 ás 20,30 h., o Cine clube Lumière pasa no Auditório do Concello de Vigo, o filme *Pandora e o holandés errante* (1951) de Albert Lewin. Entrada 300 pta. ♦

Actividades

Teoría e crítica literaria O Clube Cultural Adiante é o responsável das Xornadas de Teoría e Crítica Literaria que comezaron o pasado 3 de Xaneiro no Circulo Mercantil de Vigo. As xornadas comprenden varias charlas e mesas redondas de recoñecidos escritores e escritoras galegos ás que se pode asistir de balde. A xornada do Xoves 4 comeza ás 12 do mediodía con Rexina Rodríguez Vega (Alvaro Cunqueiro: unha poética da recreación), e segue na tarde ás 18 h., coas *Claves para a análise dos textos de literatura popular de Xosé Ramón Mariño Ferro*. Xa nas 8, Amado Ricón Virulego ha tratar *A estética de Eduardo Pondal e a edición dos Eoas*. O Venres 5 rematan as

xornadas cun cartel ben cargado. Ás 12 fala Manuel Vieites (*Claves para o estudo do texto dramático*), e ás 6 do serán interveñen Ramón Raíña Lamas (*Sombras e luces de Noriega Valera*) e Luis Villalta (*Calas en James Joyce*). O remate do encontro será ás 20 h. con Carlos López Fernández (*O corpo da amiga*), logo segue Manuel Forcadela (*A cantiga de amigo como xénero literario á lsus da teoria da comunicación*), finalmente Xosé Luis Méndez Ferrín tratará *O culto e o popular na Cantiga de Amigo*. A asistencia é gratuita, ainda que os que queiran receber un diploma acreditativo han de pagar unha matrícula de 5.000 pta. na conserxería da Escola Oficial de Idiomas (Vigo). ♦

Contra a xenofobia e o racismo

O Venres 5 de Xaneiro ás 9 da noite na Praza do Convento de Pontedeume o grupo de rock Krecha Vagula, organiza un concerto contra o racismo e a xenofobia no que tamén actuarán Shakeo e Pola Corda. O concerto conta coa colaboración do Concello de Pontedeume e a Campaña da Xuventude Europea Contra o Racismo, a Xenofobia e a Intolerancia, así como o pub A Coxa das Bruxas.

Rosendo, Barricada e Los Suaves

Por primeira vez os tres xuntos nun concerto. Actuan o Sábado 6 ás 9,30 da noite no pavillón da Malata en Ferrol, na festas patronais da cidade. As entradas do espectáculo, que durará cinco horas, custarán 2.500 pta. na billeteira, e 2.000 pta. se mercan con antelación nas tendas Virgin da Coru-

ña, Vigo e Madrid, ou en RC e Discos Jofil de Ferrol.

Dee Dee Ramone

O Martes 9 a partir das 9,30 da noite na Iguana (Vigo). A entrada custa 1.800 pta. en taquilla e 1.500 pta. anticipada. Tamén na Iguana pero o Venres 12 ás 12,30 da noite, actuan os Wipe Out Skaters.

Tosca

A peza de G. Puccini ocupa o programa do Concerto de Reis no Auditório de Galiza en Santiago que dará comezo o Venres 5 ás 10 da noite. A Orquestra Filarmónica George Enesco de Bucarest e o Orfeón Terra a Nosa actuarán baixo a dirección de Jorge Rubio.

No Wonder

O Venres 5 de Xaneiro ás 12,30 da noite na Iguana (Vigo). ♦

Alain Touraine

'Non hai democracia sen conciencia nacional'

■ FAUST RIPOLL/EL TEMPS

Hai que redefinir o sistema democrático combinando o carácter universalista dos dereitos coas reivindicacións dos dereitos á identidade, á diferéncia ou á memoria colectiva", afirma o sociólogo Alain Touraine, director do Instituto de Estudos Superiores de París, nunha entrevista realizada cando ainda soan os ecos da revolta social francesa.

Fálase de que a crise que viviu a Franza é unha resposta ao proceso de mundialización da economía. Até que punto a globalización é responsable desta fractura social?

A globalización non significa que todos somos irmáns dentro dun mundo pacífico e mundializado. Significa máis ben que a distancia entre a xente que está dentro e a que está fóra rodeámos. O terceiro mundo está en todo o planeta. Pódolle indicar a estación do metro de Paris na que pode atopar o terceiro mundo. Na França o partido que recolle unha meirande porcentaxe de voto obreiro é a Frente Nacional de Le Pen. A xente que o votou atópase nun proceso de mobilidade descendente, ten medo de cair ainda máis abaxo na escala social, e manifestáronse confrontándose coa que ten por debaixo, neste caso o inmigrante árabe ou africano.

Como se chega a esta situación?

Vellos países industriais como a Inglaterra ou a França tiñan hai trinta anos entre 7 e 8 millóns de obreiros; agora, nun cuarto de século, perderon 3 millóns de postos de traballo. Atopámonos diante dunha evolución moi rápida da que provocou a revolución industrial. Os problemas do mercado voltáronse más importantes que os problemas da producción; redistribuíuse a riqueza e agraváronse os problemas da competitividade. O xogo financeiro é máis importante que o desenvolvemento e o crecemento económico. Estas mudanzas económicas e sociais —de ámeto internacional— son dunha rapidez e importancia increíbel.

Estamos saíndo do período marcado pola revolución industrial, no que, dun xeito ou doutro, a sociedade estaba dominada pola intervención do estado e onde había un outo degrado de integración entre as forzas sociais e políticas dentro dun marco nacional, cousa que non sucede actualmente.

Tan importante é dispor dun marco nacional?

O cadro nacional é fundamental. A eficiencia dunha economía depende en grande parte da capacidade dun país de articular e resolver os problemas sociais. Hai que manter unha distribución dos produtos do crecemento, e iso só pode facerse dentro dun marco nacional. É preciso contar cun aparello administrativo, unha rede de comunicacions, un sistema de escolas...

Que valoración lle merece o resurximento do nacionalismo dentro do marco das sociedades democráticas?

O nacionalismo, a conciencia nacional, é positiva se aspira a criar unha interrela-

RAFA GIL

ción, un esquema de mediacións institucionais, unha diferenciación entre política, economía e cultura. Noutras verbas, se o nacionalismo é laico —no sentido de non identificar unha cultura cun poder. Se o nacionalismo é un xeito de neocomunitarismo, de identificación dunha sociedade, dunha cultura e dun poder, considero negativo. Unha conciencia nacional pode ser e é, en moitos casos, un factor fundamental da democracia.

Non coñezo caso nengún de rexime democrático que non se teña construído fortemente vencellado a unha conciencia nacional, desde os holandeses no século XVI. Se a conciencia nacional é unha conciencia de cidadanía, é positiva; se é unha conciencia de unidade, de homoxeneidade, de identidade excluyente, é negativa. A conciencia nacional ou o nacionalismo é positivo cando quer criar un espacio político dentro do que se realiza a diferenciación entre política, sociedade e cultura.

A globalización é un tema patológico, e se os europeus aceitan ser un mercado común mentres os xaponeses son unha nación e os nordeamericanos son unha nación, os europeus serán escravos das nacións, porque unha povoación que ten vontade política, proceso político, cultura propia, gañará sempre frente a unha masa de consumidores. A conciencia nacional é a condición da liberdade política.

Reconstrucción democrática

É urgente reconstruir o modelo democrático?

Coido que, en troques de falar de manera autosatisfita dos progresos da democracia no mundo —cousa que está moi lonxe da realidade—, temos que considerar como un desafío real reconstruir a democrá-

cia. Do mesmo xeito que a finais do XIX o programa real vai ser como combinar as reivindicacións obreiras coa democracia política, a finais do XX o problema máis urgente é como combinar o carácter universalista dos dereitos (como o principio de igualdade) coas reivindicacións dos dereitos á identidade, á diferéncia ou á memoria colectiva. O problema concreto é redefinir un sistema político que articula tres niveis: o político, o socioeconómico e o cultural, para construir unha sorte de casa democrática de tres pisos. Se fracassamos, podemos atoparnos cunha situación semellante á de finais do século XIX, cando unha grande parte do movemento obreiro transformouse na base dos reximes totalitarios; poderíamos chegar a ver como movementos de defensa da identidade cultural se transforman noutros xeitos de totalitarismo.

Que se debe facer, na sua opinión. Dar más força aos actores sociais ou más representatividade ao sistema político e aos partidos?

Éme difícil respostar. Dediquei a terceira parte da miña vida profesional ao estudo e a análise dos movementos sociais antigos e novos, e a miña tendencia hoxe vai ser darlle prioridade aos actores sociais e teño un conceito moi representativo da democracia. De xeito espontáneo sempre tiven a idea de que un partido político é democrático se é representativo. No momento actual os procesos son tan violentos, a mundialización avanza tan rapidamente, os perigos do autoritarismo son tan visibles, que debo dizer que a miña tendencia, a miña análise —e dígo con prudencia— iría a dar prioridade á predominancia do sistema político sobre os actores sociais, á creación dun espazo público. Quizais porque son máis vellos e teño ainda medo do totalitarismo.♦

TRES EN RAIA

3 de Marzo

■ X. ENRIQUE ACUÑA

Nen feito adrede. Felipe González vai pór, de seguro sen querelo, a Fraga de aniversario. Métila cruzada.

O dia elixido para que a dereitona returne ao poder cumpriránse 20 anos daquela violencia mortal exercida contra dos traballadores de Vitoria.

Fraga, hai duas décadas, estaba no seu prebe aplicando a linguaxe de home forte do goberno Arias Navarro. Deseñando, por exemplo, a Operación Mercúrio como paradigma da súa política. Con el militarizaba aos funcionarios de correos, logo aos de Renfe, do Metro, a Bazán e aplicaba unha normalidade laboral que el quería baseada nos galóns e a obediencia debida. Mantedor dunha soia práctica: *A violencia é patrimonio do Estado*.

Hai uns días, espantáronlle os pós do seu pasado despois de tentar, el, pontificar sobre a violencia e os violentos. Mesmo, ante o bispo da súa insua barataria, oferendou esta máxima: *O valor supremo é a vida*.

Non tiña esa categoría superior a dos agarrotados e fusilados por Franco. A de Grimal, as de Delgado e Granados, a de Puig Antich, nen as perdidas o 27 de Setembro de 1975. Nen dimitiu —o pensador e moralista— ante esas mortes, nem se lle sabe unha soia palabra de arrepentimento. Aventaxado discípulo de Maniqueo e Martínez Anido.

Cando esteñan os seus acólitos a erguer, cantando a vitória, a copa de champagne, soarán repetidas, balañadas a morte. Os xornais dese dia —senón hai omertá— repetirán as crónicas da represión. O cáliz de sangue. O que sufriu o bairro de Zaramaga e as xentes refuxiadas na igrexa de San Francisco de Gasteiz aquel 3 de Marzo de 1976. Catro traballadores mortos, ametrallados, e ducias de feridos de bala, centos de despeditados. Logo, novos mortos nas folgas de solidariedade por todo o País Vasco. Poden dar fe os sacrificios daquela cerimonia bárbara: o apostólico e romano subsecretario de gobernanza Romay Becaría e o dandy Rafaelito Landín, gobernador civil de Álava, homes de Fraga oficiantes na policía. As rádios dos coches policiais dabán a receita: *Tirar a matar. Mais munición*.♦

VOLVER AO REGO

O primeiro galego nacido en 1996 chámase Brais. Non foi o único. Nesas primeiras horas do ano viron a luz várías dúcticas de Brais. En Burela hai dous negriños que se chaman Roi e Brais e falarán galego con primor.

En cambio Manolos a cada hai menos. Quen sabe porque. A veces os nomes teñen mala pata. Desde hai coarenta anos en Alemania a nengún neno lle poñen o nome de Adolfo.♦